

UČNI NAČRT ZA PRILAGOJEN IZOBRAŽEVALNI
PROGRAM Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM

SLOVENŠČINA

PREDLOG

1. **triletje: 700 ur (6 + 7 + 7)**
2. **triletje: 525 ur (5 + 5 + 5)**
3. **triletje: 410 ur (4 + 4 + 4)**

*Nacionalni kurikularni svet
Predmetna kurikularna komisija za slovenščino*

Ljubljana, maj 2003

UČNI NAČRT: SLOVENŠČINA

PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA ZA SLOVENŠČINO:

dr. Matjaž Kmecl, Filozofska fakulteta Ljubljana, predsednik;

Mojca Poznanovič, Zavod RS za šolstvo, strokovna tajnica;

dr. Marja Bešter, Filozofska fakulteta Ljubljana;

Mojca Honzak, OŠ Riharda Jakopiča Ljubljana;

Milena Ivšek, Zavod RS za šolstvo;

mag. Simona Kranjc, Filozofska fakulteta Ljubljana;

dr. Boža Krakar Vogel, Filozofska fakulteta Ljubljana;

dr. Martina Križaj Ortar, Filozofska fakulteta Ljubljana;

Polona Pivec Legvart, OŠ Bratov Polančič Maribor;

dr. Igor Saksida, Filozofska fakulteta Ljubljana;

Sodelavki: dr. Metka Kordigel, Pedagoška fakulteta Maribor; Alenka Kozinc, Zavod za šolstvo

AVTORJI BESEDILA:

PRVO TRILETJE – OBRAVNAVA NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Avtorici: dr. Martina Križaj Ortar, dr. Marja Bešter

Svetovalke: Alenka Kozinc, prof., dr. Lidija Magajna, dr. Sonja Pečjak,

dr. Leopoldina Plut Pregelj, Tereza Žerdin, prof.

PRVO TRILETJE – OBRAVNAVA UMETNOSTNIH BESEDIL

Avtorja: dr. Metka Kordigel, dr. Igor Saksida

Racenzenti: dr. Janez Dular, mag. Milena Ivanuš Grmek, Alenka Kozinc, prof.,

mag. Vida Udovič Medved

DRUGO TRILETJE – OBRAVNAVA NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Avtorici: dr. Martina Križaj Ortar, dr. Marja Bešter

Svetovalki: dr. Sonja Pečjak, dr. Leopoldina Plut Pregelj

DRUGO TRILETJE – OBRAVNAVA UMETNOSTNIH BESEDIL:

Avtorja: dr. Metka Kordigel, dr. Igor Saksida

Recenzent: dr. Janez Dular

TRETJE TRILETJE – OBRAVNAVA NEUMETNOSTNIH BESEDIL:

Avtorici: dr. Martina Križaj Ortar, dr. Marja Bešter

Svetovalki: dr. Sonja Pečjak, dr. Leopoldina Plut Pregelj

TRETJE TRILETJE – OBRAVNAVA UMETNOSTNIH BESEDIL:

Avtorji: dr. Metka Kordigel, Miha Mohor, prof., dr. Igor Saksida

Recenzent: dr. Janez Dular

...

Temeljna gradiva so nastajala v projektu prenove pouka slovenščine.

**PRILAGODITVE ZA PRILAGOJENI IZOBRAŽEVALNI PROGRAM Z
NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM ZA PREDMET SLOVENŠČINA
SO PRIPRAVILI:**

Marija Sivec, svetovalka za slovenski jezik, Zavod RS za šolstvo Ljubljana

Aleksandra Drešček, OŠPP Kozara Nova Gorica

Breda Ferčec Muršak, OŠPP Gustava Šiliha Maribor

Mojca Gajšek, OŠPP Slavka Gruma Zagorje

Helena Jeršan Kojek, OŠPP Janeza Levca Ljubljana

Silva Krajnc, OŠPP Glazija Celje

PRVO TRILETJE – OBRAVNAVA NEUMETNOSTNIH IN UMETNOSTNIH BESEDIL:

Aleksandra Drešček, OŠPP Kozara Nova Gorica

Helena Jeršan Kojek, OŠPP Janeza Levca Ljubljana

DRUGO TRILETJE – OBRAVNAVA NEUMETNOSTNIH BESEDIL:

Marija Sivec, svetovalka za slovenski jezik, Zavod RS za šolstvo Ljubljana

DRUGO TRILETJE – OBRAVNAVA UMETNOSTNIH BESEDIL:

Silva Krajnc, OŠPP Glazija Celje

TRETJE TRILETJE – OBRAVNAVA NEUMETNOSTNIH BESEDIL:

Breda Ferčec Muršak, OŠPP Gustava Šiliha Maribor

TRETJE TRILETJE – OBRAVNAVA UMETNOSTNIH BESEDIL:

Mojca Gajšek, OŠPP Slavka Gruma Zagorje

KONZULENTKI ZA 1. TRILETJE:

dr. Lidija Magajna

Neva Ušeničnik Šinkovec, OŠPP 27. julija Kamnik

RECENZENTKA ZA 1. IN 2. TRILETJE:

Tereza Žerdin, prof.

KAZALO

| | | |
|--------------|--|-----------|
| I | OPREDELITEV PREDMETA | 7 |
| I.1 | SLOVENŠČINA V PRILAGOJENEM IZOBRAŽEVALNEM PROGRAMU Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM | 9 |
| II | SPLOŠNI CILJI PREDMETA | 12 |
| | 1. SPLOŠNI CILJI V PRVEM TRILETJU | 12 |
| | 2. SPLOŠNI CILJI V DRUGEM TRILETJU | 13 |
| | 3. SPLOŠNI CILJI V TRETEJEM TRILETJU | 14 |
| III | OPERATIVNI CILJI PREDMETA | 17 |
| III.1 | OPERATIVNI CILJI PREDMETA V PRVEM TRILETJU | 17 |
| | 1. FUNKCIONALNI (IN IZOBRAŽEVALNI) CILJI – – NEUMETNOSTNA BESEDILA, UMETNOSTNA BESEDILA | 17 |
| | 2. RAZČLENITEV OPERATIVNIH CILJEV PO RAZREDIH – – NEUMETNOSTNA BESEDILA, UMETNOSTNA BESEDILA | 18 |
| | 2.1 POGOVORI IN DIALOŠKO SPORAZUMEVANJE | 18 |
| | 2.2 SPOZNAVANJE PISNEGA JEZIKA | 19 |
| | 2.3 POSLUŠANJE (IN GLEDANJE) NEUMETNOSTNIH BESEDIL Z RAZUMEVANJEM TER GOVORNO NASTOPANJE..... | 20 |
| | 2.4 BRANJE, RAZUMEVANJE IN PISANJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL..... | 22 |
| | 2.5 POSLUŠANJE IN GLEDANJE UMETNOSTNIH BESEDIL | 23 |
| | 2.6 "BRANJE" IN POUSTVARJANJE UMETNOSTNIH BESEDIL | 25 |
| | 2.7 RAZVIJANJE LOGIČNEGA MIŠLJENJA TER JEZIKOVNE IN IZRAZNE ZMOŽNOSTI | 29 |
| | 2.8 POGOVORI O JEZIKOVNEM OKOLJU UČENCEV..... | 30 |
| | 2.9 PREDLOGI ZA IZBOR UMETNOSTNIH BESEDIL TER PREDLAGANI IZRAZI IN POJMI (PRI NEUMETNOSTNIH IN UMETNOSTNIH BESEDILIH) ... | 31 |
| III.2 | OPERATIVNI CILJI PREDMETA V DRUGEM TRILETJU | 33 |
| | 1. FUNKCIONALNI (IN IZOBRAŽEVALNI) CILJI – – NEUMETNOSTNA BESEDILA, UMETNOSTNA BESEDILA | 33 |
| | 2. RAZČLENITEV OPERATIVNIH CILJEV PO RAZREDIH – – NEUMETNOSTNA BESEDILA | 35 |
| | 2.1 SPOZNAVANJE PISNEGA JEZIKA | 35 |
| | 2.2 POGOVORI IN DIALOŠKO SPORAZUMEVANJE | 36 |
| | 2.3 POSLUŠANJE (IN GLEDANJE) NEUMETNOSTNIH BESEDIL Z RAZUMEVANJEM TER GOVORNO NASTOPANJE..... | 38 |

| | | |
|--------------|---|-----------|
| 2.4 | BRANJE, RAZUMEVANJE IN PISANJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL..... | 39 |
| 2.5 | RAZVIJANJE LOGIČNEGA MIŠLJENJA TER JEZIKOVNE IN IZRAZNE ZMOŽNOSTI | 44 |
| 2.6 | POGOVORI O JEZIKOVNEM OKOLJU UČENCEV..... | 45 |
| 2.7 | PREDLAGANI IZOBRAŽEVALNI CILJI (IZRAZI IN POJMI) PRI NEUMETNOSTNIH BESEDILIH | 45 |
| 3. | RAZČLENITEV OPERATIVNIH CILJEV PO RAZREDIH – | |
| | – UMETNOSTNA BESEDILA | 46 |
| 3.1 | POSLUŠANJE IN GLEDANJE UMETNOSTNIH BESEDIL | 46 |
| 3.2 | "BRANJE" IN POUSTVARJANJE UMETNOSTNIH BESEDIL | 47 |
| 3.3 | PREDLOGI ZA IZBOR UMETNOSTNIH BESEDIL | 56 |
| 3.4 | PREDLAGANI IZOBRAŽEVALNI CILJI (IZRAZI IN POJMI) PRI UMETNOSTNIH BESEDILIH ... | 58 |
| III.3 | OPERATIVNI CILJI PREDMETA V TRETJEM TRILETJU | 60 |
| 1. | FUNKCIONALNI (IN IZOBRAŽEVALNI) CILJI – | |
| | – NEUMETNOSTNA BESEDILA, UMETNOSTNA BESEDILA | 60 |
| 2. | RAZČLENITEV OPERATIVNIH CILJEV PO RAZREDIH – | |
| | – NEUMETNOSTNA BESEDILA | |
| 2.1 | POSLUŠANJE (IN GLEDANJE) POGOVOROV TER SODELOVANJE V POGOVORIH | 61 |
| 2.2 | POSLUŠANJE (IN GLEDANJE) NEUMETNOSTNIH BESEDIL Z RAZUMEVANJEM TER GOVORNO NASTOPANJE | 61 63 |
| 2.3 | BRANJE, RAZUMEVANJE IN PISANJE URADNIH IN NEURADNIH BESEDIL | 65 |
| 2.4 | BRANJE IN RAZUMEVANJE POLJUDNOZNANSTVENIH IN PUBLICISTIČNIH BESEDIL TER PISANJE PODOBNIH BESEDIL | 66 |
| 2.5 | RAZVIJANJE LOGIČNEGA MIŠLJENJA TER JEZIKOVNE IN IZRAZNE ZMOŽNOSTI ... | 69 |
| 2.6 | SPOZNAVANJE SLOVENSKEGA JEZIKOVNEGA OKOLJA | 71 |
| 2.7 | PREDLAGANI IZOBRAŽEVALNI CILJI (IZRAZI IN POJMI) PRI NEUMETNOSTNIH BESEDILIH | 72 |
| 3. | RAZČLENITEV OPERATIVNIH CILJEV PO RAZREDIH – | |
| | – UMETNOSTNA BESEDILA..... | 73 |
| 3.1 | POSLUŠANJE IN GLEDANJE UMETNOSTNIH BESEDIL | 73 |
| 3.2 | BRANJE UMETNOSTNIH BESEDIL | 74 |
| 3.3 | POUSTVARJANJE IN INTERPRETIRANJE UMETNOSTNIH BESEDIL | 80 |
| 3.4 | PREDLOGI ZA IZBOR UMETNOSTNIH BESEDIL PRI URESNIČEVANJU CILJEV | 82 |

| | |
|--|-----|
| 3.5 PREDLAGANI IZOBRAŽEVALNI CILJI (IZRAZI IN POJMI) PRI UMETNOSTNIH BESEDILIH | 84 |
| IV SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA IN MEDPREDMETNE POVEZAVE | 86 |
| 1. SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA PRVO TRILETJE | 86 |
| 2. SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA DRUGO TRILETJE | 94 |
| 3. SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TRETJE TRILETJE | 101 |
| V KATALOG ZNANJA | 108 |
| 1. PREDLAGANI STANDARDI OB ZAKLJUČKU PRVEGA TRILETJA | 108 |
| 2. PREDLAGANI STANDARDI OB ZAKLJUČKU DRUGEGA TRILETJA | 111 |
| 3. PREDLAGANI STANDARDI OB ZAKLJUČKU TRETJEGA TRILETJA | 115 |

I OPREDELITEV PREDMETA

Pouk materinščine -- v slovenski šoli večinoma slovenščine -- je temeljnega pomena, saj se v jeziku ustvarjajo in prenašajo pomeni in sporočila, v njem je ključ do razumevanja samega sebe in sveta, materinščina je osnovna možnost medsebojnega sporazumevanja in sodelovanja.

Ni misli in sporočila, dokler nista izoblikovana v besedi; njuna učinkovitost in doseg sta torej neposredno odvisna od jezikovne zmožnosti in znanja. To ne velja le za slovenščino kot učni predmet, temveč tudi kot učni jezik; sleherni učni predmet mora biti jezikovno dobro in natančno oblikovan in je zato na svojem področju soodgovoren za učenčevo jezikovno oblikovanost: od tega je zelo odvisna kakovost področnega znanja.

Pouk slovenščine se torej po svojih učinkih in pomembnosti razteza daleč prek samega predmeta; seveda pa njegova temeljna naloga slej ko prej ostaja skrbno in vztrajno razvijanje učenčevega osebnega jezika v dobro uporabno in čimbolj uzaveščeno obvladovanje materinščine same na sebi ter utrjevanje zavesti, da je slovenščina tudi državni jezik.

To se uresničuje z jezikovnim in književnim poukom v okviru štirih sporazumevalnih dejavnosti -- poslušanja, branja, govorjenja in pisanja. Končni namen jezikovnega pouka je opismenjenost v smislu kar najboljšega praktičnega obvladovanja vseh štirih dejavnosti; pri književnem pouku pa se sprejemanju umetnostnih besedil pridružuje tudi vključevanje tistih kulturnih, etičnih, duhovnih in drugih funkcij, ki jih besedna umetnost kot eden najuniverzalnejših civilizacijskih dosežkov premore in so pomembne za zgodovinsko obstajanje slovenstva.

Takšen teleološki smisel in namen predmeta se na raznih stopnjah šolanja prilagaja duševni doraslosti in duhovni dojemljivosti oziroma razvojni stopnji učencev; v prvem in (prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom) v drugem izobraževalnem obdobju je zato poudarek na začetnih spretnostih, zmožnostih in znanjih, vendar z jasnim in vključevalnim pogledom na nadaljevanje do konca osnovne, pa tudi srednje poklicne šole.

Predmetu slovenščina je v 1. triletju namenjenih 700 ur pouka, in sicer 210 ur na leto v prvem (tj. 6 ur na teden) ter po 245 ur v drugem in tretjem razredu (tj. 7 ur tedensko). V 2. triletju je predmetu slovenščina namenjenih 525 ur pouka, in sicer po 175 v četrtem, petem in šestem razredu (tj. po 5 ur na teden).

V prvih dveh izobraževalnih obdobjih se predmet slovenščina z vsebinami in dejavnostmi učencev tesno povezuje z drugimi predmeti. To velja tudi za t. i. začetno opismenjevanje, ki se po prvem triletju nadaljuje tudi vse do konca 5. oziroma 6. razreda drugega triletja.

Poleg vstopanja v svet branja in pisanja se učenci pri predmetu slovenščina vključujejo še v druge dejavnosti:

- v skladu s svojimi zmožnostmi in razvojnimi posebnostmi sodelujejo v pogovorih, razvijajo logično mišljenje, jezikovno in izrazno zmožnost (poimenovalno in upovedovalno, pravorečno in pravopisno zmožnost);*
- ob pomoči učitelja sprejemajo, razčlenjujejo in se učijo tvoriti krajša, nezahtevna neumetnostna besedila;*
- ob učiteljevem podajanju sprejemajo in poustvarjajo tudi umetnostna besedila.*

Obravnavi umetnostnih besedil je v prvem razredu namenjenih 50 % ur predmeta, v nadaljnjih razredih pa 40 % (zaradi sistematičnega opismenjevanja, ki poteka ob neumetnostnih besedilih).

Delu z neumetnostnim besedilom je namenjenih 60 % ur predmeta.

Ker se neumetnostna besedila tvorijo, sprejemajo in razčlenjujejo drugače kot umetnostna, so cilji pri obravnavi neumetnostnih in umetnostnih besedil navedeni ločeno, kar pa ne sme vplivati na notranjo enovitost predmeta oz. ne sme peljati v ostro delitev predmeta na »jezikovni pouk« in »književno vzgojo».

V 3. triletju predmet slovenščina obsega 420 ur, in sicer v sedmem, osmem in devetem razredu po 4 ure tedensko (z izjemo v času delovne prakse). Tako kot v drugem triletju je 60 % ur predmeta namenjenih delu z neumetnostnimi besedili, 40 % pa obravnavi umetnostnih besedil. Tudi v 3. triletju so cilji pri obravnavi neumetnostnih in umetnostnih besedil navedeni ločeno.

Tudi v tretjem triletju so cilji zasnovani hierarhično z nadgrajevanjem ciljev iz prvega in drugega triletja ter funkcionalno (v smislu vseživljenjskega znanja).

Ob pomoči učitelja, postopoma pa tudi samostojno sprejemajo (poslušajo, berejo), razčlenjujejo in tvorijo (govorijo, pišejo) krajša neumetnostna besedila, primerna njihovim individualnim sporazumevalnim, spoznavnim in domišljjskim zmožnostim, izkušnjam in interesom.

Umetnostna besedila sprejemajo ob učiteljevem podajanju (pripovedovanju, branju), doživljajo in interpretirajo pa jih ob strokovnem vodenju učitelja po eni strani v skladu z ustvarjalno, umetnostno naravo teh besedil, po drugi strani pa v skladu s svojimi zmožnostmi in posebnostmi razvoja.

Tako dejavno razvijajo svoje sporazumevalne, spoznavne in ustvarjalne zmožnosti ter si uzaveščajo osnovne razlike v sprejemanju in deloma tudi v zgradbi neumetnostnih in umetnostnih besedil.

Natančnejša navodila in pojasnila so podana v didaktičnih priporočilih.

I.1 SLOVENŠČINA V PRILAGOJENEM IZOBRAŽEVALNEM PROGRAMU Z NIŽJIM IZOBRAZBENIM STANDARDOM

Učni načrt za prilagojeni izobraževalni program z nižjim izobrazbenim standardom je namenjen učiteljem, ki poučujejo učence, ki so usmerjeni v ta program. Izhodišče za prilagoditve je bil obstoječi novi učni načrt za slovenščino v devetletni osnovni šoli (Ljubljana, 2002), po drugi strani pa praktične izkušnje učiteljev in strokovnjakov pri poučevanju otrok s posebnimi potrebami.

1. Sistematično začetno opismenjevanje poteka v dveh izobraževalnih obdobjih, tj. v prvem in drugem triletju. Učenci spoznavajo in utrjujejo le po en tip črk vsako leto, velike pisane črke spoznavajo v 5. razredu, in sicer le z namenom, da bi jih prepoznavali pri branju.

V vseh treh triletjih so cilji jezikovnega pouka naravnani predvsem v razvijanje funkcionalne pismenosti, tj. čim boljšega praktičnega obvladovanja vseh štirih sporazumevalnih dejavnosti, besedil ter jezikovnih strategij.

Krajša neumetnostna besedila se učenci ob vodenju učitelja učijo sprejemati (poslušati, brati), razčlenjevati (razumevati) in tvoriti (govoriti, pisati). Med njimi je poudarek na neumetnostnih besedilih, kot so npr. vabilo, opravičilo, obvestilo, prošnja ..., med ponujenimi vrstami opisov in pripovedi pa učitelj izbira po eno ali več vrst v letu oz. triletju. Po tematiki in zahtevnosti izbira

besedila, primerna sporazumevalnim, spoznavnim in domišljajskim zmožnostim, izkušnjam in interesom svojih učencev. Ti postajajo pri obvladovanju štirih sporazumevalnih dejavnosti in krajših, preprostejših besedil do konca tretjega triletja tudi postopoma vse bolj samostojni.

Pri jezikovnem pouku oz. obravnavi neumetnostnih besedil je v učnem načrtu za prilagojeni program z nižjim izobrazbenim standardom precej okrnjeno poglavje o razvijanju jezikovne in izrazne zmožnosti (poimenovalna in upovedovalna, pravorečna in pravopisna zmožnost). Slovnico pravilnost jezika učenci usvajajo in vadijo, kolikor je to mogoče glede na njihove individualne zmožnosti in razvojne posebnosti, in sicer ob primerih jezikovne rabe iz vsakdanjega življenja in ob konkretnih besedilih.

2. Tudi pouk z umetnostnimi besedili je naravnano komunikacijsko, torej se učenci v skladu s svojimi sporazumevalnimi zmožnostmi in razvojnimi posebnostmi na literarna besedila odzivajo čimbolj ustvarjalno in interpretativno (z izraznim gibom, plesom, likovnim in glasbenim ustvarjanjem, z dramatizacijo pa tudi z govornim in pisnim izražanjem).

Posebnost prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom je v tem, da umetnostna besedila učenci v prvem in še v drugem triletju lahko sprejemajo in doživljajo ob učiteljevem podajanju (pripovedovanju, branju) ustrezno izbranih literarnih besedil. Ob koncu drugega in še v tretjem triletju učenci sprejemajo in doživljajo literarna besedila ali odlomke iz daljših besedil ob skupnem branju (t. i. metoda skupnega branja v razredu, ko se izmenjuje učiteljevo glasno branje z glasnim/tihim branjem učencev), svoja doživetja teh besedil pa vrednotijo, interpretirajo in izražajo čimbolj ustvarjalno. Nekateri prej, drugi kasneje pa postajajo pri branju literarnih besedil in tudi govornem in pisnem izražanju in poustvarjanju vse bolj samostojni.

Učenci umetnostna besedila doživljajo in interpretirajo ob ustrezni učiteljevi spodbudi in strokovnem vodenju, ki je na eni strani skladno z ustvarjalno, umetnostno naravo obravnavanih besedil, na drugi strani pa z zmožnostmi in razvojnimi posebnostmi učencev.

3. V poglavjih učnega načrta z naslovom "Razčlenitev operativnih ciljev po razredih" je število funkcionalnih ciljev približno enako, število izobraževalnih

ciljev in pojmov/izrazov (tako pri neumetnostnih kot pri umetnostnih besedilih) pa skrčeno na najmanjšo mero, pa tudi te učenci le prepoznavajo ob preprostih primerih rabe. Izobraževalni cilji tako predstavljajo le skromen dodatek poglavju o funkcionalnih ciljih, ne pa samostojnega poglavja kot v učnem načrtu za devetletno osnovno šolo.

4. Ker pouk slovenščine poteka ob besedilih (bodisi neumetnostnih bodisi umetnostnih), je pomembno vedeti, da so v učnem načrtu zapisane le vrste besedil za obravnavo pri pouku: kako dolgo, kako zahtevno/ preprosto besedilo neke vrste in koliko besedil bo učitelj s svojimi učenci lahko obravnaval v razredu, pa je odvisno od zmožnosti in interesov njegovih učencev.

Pri izboru neumetnostnih besedil je učitelju prepuščena tudi izbira tematike (vsebine) besedil: tu je priložnost, da se pouk slovenščine povezuje s poukom drugih neumetnostnih predmetnih področij ter da s pomočjo izbranih vsebin učitelj lahko načrtuje vzgojne cilje oz. razvijanje čustvenega in socialnega razvoja učencev.

5. Na koncu je potrebno poudariti še naslednje:

a) Cilji v poglavju "Operativni cilji" so naravnani funkcionalno in optimalno, v skladu z osnovno človekovo pravico do izobraževanja, saj naj ne bi bil noben učenec prikrajšan za možnost napredovanja v razvijanju različnih vrst sporazumevalnih in jezikovnih zmožnosti, če to okoliščine le dopuščajo. Ob tem je pri vseh funkcionalnih ciljih navedeno, da naj jih učitelj načrtuje v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznih učencev ter stopnjo razvoja sporazumevalnih zmožnosti (individualizirani načrt naj npr. upošteva izrazitejšo motnjo v govornem razvoju/ izrazite težave pri pisanju/ drugo izrazito motnjo, temu so prilagojene tudi načrtovane jezikovne dejavnosti učencev v razredu).

b) Minimalni in temeljni kriteriji za pričakovane dosežke učencev v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom so zapisani v poglavju »Predlagani standardi ob zaključku /.../ triletja" (predlagani minimalni standardi so v okrepljenem tisku). Mišljeni so kot osnovna orientacija učitelju, vendar jih v zahtevnosti lahko prilagaja z izborom bolj ali manj preprostih primerov besedil, in sicer na osnovi poznavanja razvojnih posebnosti svojih učencev in stopnje sporazumevalnih zmožnosti.

Napredek posameznega učenca naj učitelj spremlja in vrednoti v daljšem časovnem obdobju.

II. SPLOŠNI CILJI PREDMETA

1. SPLOŠNI CILJI PREDMETA V PRVEM TRILETJU

1. Učenci si pridobivajo pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika. Pridobivajo si tudi pozitivno razmerje do slovenske književnosti, saj jim predvsem poslušanje umetnostnih besedil pomeni stik z izkušenjskimi vzorci kulture in možnost za estetsko uživanje in preseganje spoznavnih omejitev stvarnosti.

2. Učenci postopno uporabljajo poleg neknjižnih zvrsti (narečja/pokrajinskega pogovornega jezika) tudi knjižni jezik (pogovorni/zborni); postopoma si pridobivajo zavest o rabi knjižnega in neknjižnega jezika v raznih govornih položajih.

3. Učenci so motivirani za vse štiri sporazumevalne dejavnosti (poslušanje in govorjenje ter branje in pisanje); v prvem triletju prilagojenega programa je poudarek na poslušanju in govorjenju; postopoma, glede na zmožnosti in napredek učencev se širi tudi delež branja in pisanja. Te dejavnosti jim omogočajo spoznavanje sebe in sveta ter zadovoljujejo osnovne čustvene in družbene potrebe.

4. Učenci razvijajo pripravljenost za govorjenje -- pridobivajo samozaupanje ter pogum za izražanje svojih misli, čustev, želja, izkušenj, domišljije in ustvarjalnosti.

5. Učenci sprva spontano in prek igre, nato pa tudi vodeno in sistematično vstopajo v samostojno branje in pisanje. Z lastno dejavnostjo začenjajo odkrivati in preizkušati pisni jezik za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje,

učenje in zabavo. Razvijajo procese tvorjenja pomena in pravilno rabo ustaljenih grafičnih sistemov.

6. Učenci sprejemajo (poslušajo) različna neumetnostna in umetnostna besedila, ki so predstavljena neposredno ali posredno (medijsko), iz besedil s pomočjo učitelja izluščijo temeljne vrednote (npr. resnično/neresnično, prav/narobe, pošteno/nepošteno) ter se tako učijo presojeti tuja in svoja besedila.

2. SPLOŠNI CILJI PREDMETA V DRUGEM TRILETJU

1. Učenci si pridobivajo pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika; začenjajo se zavedati, da je slovenščina kot njihov materni jezik zanje najbolj naravna socializacijska danost, saj se z njo vseskozi, najlaže in najuspešneje izražajo. Pridobivajo si tudi pozitivno razmerje do književnosti ter si razvijajo bralno kulturo.

2. Učenci se začenjajo zavedati, da je slovenski jezik državni jezik v Republiki Sloveniji; tako si oblikujejo narodno in državljansko zavest, ob tem pa tudi spoštovanje in strpnost do drugih jezikov in narodov.

3. Učenci vodeno in sistematično vstopajo v samostojno branje in pisanje. Z lastno dejavnostjo odkrivajo in preizkušajo pisni jezik za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje in zabavo. Razvijajo procese tvorjenja pomena in pravilno rabo ustaljenih grafičnih sistemov.

Učenci spoznavajo in uporabljajo poleg neknjižnih zvrsti (narečja/pokrajinskega pogovornega jezika) tudi knjižni jezik (pogovorni/zborni); uzaveščajo si rabo knjižnega in neknjižnega jezika v raznih govornih položajih.

4. Učenci so motivirani za vse štiri sporazumevalne dejavnosti (poslušanje in govorjenje ter branje in pisanje); ker je v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom v prvem triletju poudarek na poslušanju in govorjenju, se v drugem triletju delež branja in pisanja povečuje drseče in postopno, glede na zmožnosti in napredek učencev. Te dejavnosti jim omogočajo spoznavanje sebe in sveta ter zadovoljujejo osnovne čustvene in

družbene potrebe. Ob izkušnjah spoznavajo, da njihovo obvladovanje povečuje njihovo zmožnost delovanja v lastnem okolju ter spoznavanja in izražanja predmetnega, duhovnega in domišljjskega sveta.

Poslušajo in v drugi polovici obdobja tudi berejo svoji starosti in individualnim sporazumevalnim zmožnostim ustrezna neumetnostna besedila; to jim odpira nove možnosti za zadovoljevanje vedoželjnosti ter osnovnih čustvenih in družbenih potreb, za spoznavanje predmetnega, duhovnega in domišljjskega sveta, za razumevanje sebe in sveta ter za sprostitev in zabavo. V skladu z individualnimi zmožnostmi razvijajo tudi pripravljenost za govorjenje in pisanje; tako izražajo svoje misli, stališča, hotenja, čustva in izkušnje ter skušajo miroljubno reševati svoje probleme. S tem si krepijo samozavest in zmožnost spoštovanja drugačnega mnenja.

5. Neumetnostna besedila poslušajo in berejo čimbolj razmišljujoče: s pomočjo učitelja povzamejo bistvene podatke ali najdejo zaželeni podatek, s pomočjo učitelja izluščijo temeljne vrednote in se tako učijo presojeti besedila, svoje mnenje po skušajo utemeljiti. Prepoznajo razlike med stvarnim opisom in reklamo, spoznavajo, kako reklame učinkujejo na naslovnika in se tako začenjajo zavedati svoj izpostavljenosti propagandnim besedilom.

6. Učenci ob učiteljevi spodbudi in pomoči ohranjajo in razvijajo zanimanje za poslušanje (in branje) umetnostnih besedil. Poslušajo učiteljevo pripovedovanje umetnostnega besedila, berejo ob učiteljevi pomoči (t. i. skupno branje), krajša umetnostna besedila berejo tudi samostojno. Razvijajo zanimanje za sprejemanje poezije, proze in dramatike pa tudi posebne literarne interese (npr. tematske in žanrske); berejo in vrednotijo trivialno književnost in leposlovje. Gledajo risanke in filme; razlikujejo risanko/igrani film od dokumentarnega filma.

3. SPLOŠNI CILJI PREDMETA V TRETJEM TRILETJU

1. *Učenci si pridobivajo pozitivno čustveno in razumsko razmerje do slovenskega jezika; zavedajo se, da je slovenščina kot njihov materni jezik zanje najbolj naravna socializacijska danost, saj se z njo vseskozi, najlaže in najuspešneje izražajo. Zavedajo se, da je jezik najpomembnejši del kulturne dediščine in s tem temeljna prvina človekove osebne in narodne identitete.*
2. *Učenci se zavedajo, da je slovenski jezik državni jezik v Republiki Sloveniji, seznanjeni pa so tudi z ustavnim položajem drugih jezikov v RS ter položajem slovenskega jezika v zamejstvu; oblikujejo si narodno in državljansko zavest, ob tem pa tudi spoštovanje in strpnost do drugih jezikov in narodov.*
3. *Učenci utrjujejo svoje praktično znanje knjižnega jezika. Zavedajo se različnih okoliščin za rabo knjižnega in neknjižnega jezika (tudi slenga), zato skušajo pri sporazumevanju uporabljati govornemu položaju ustrezno socialno zvrst/ podzvrst; v ustreznih govornih položajih si prizadevajo govoriti knjižno. Spoštujejo svoje narečje in narečja drugih govorcev.*
4. *Učenci so motivirani za vse štiri sporazumevalne dejavnosti (poslušanje in govorjenje ter branje in pisanje). Poslušajo in berejo svoji starosti in individualnim sporazumevalnim zmožnostim ustrezna neumetnostna in umetnostna besedila; zavedajo se, da jim to odpira nove možnosti za zadovoljevanje vedoželjnosti ter osnovnih čustvenih in družbenih potreb, za spoznavanje in razumevanje sebe ter stvarnega, duhovnega in domišljjskega sveta ter za sprostitev in zabavo. Vedo, da se neumetnostna besedila poslušajo/berejo drugače kot umetnostna, in spoznavajo temeljne bralne in učne pristope za čimbolj uspešno in hitro pridobivanje informacij iz zapisanih neumetnostnih besedil. Učenci razvijajo tudi pripravljenost za govorjenje in pisanje; tako izražajo svoje misli, stališča, hotenja, čustva ali izkušnje ter skušajo miroljubno reševati probleme v različnih življenjskih položajih. Zavedajo se, da je govorjenje/pisanje medosebna dejavnost, pri kateri je treba spoštovati sogovorca, upoštevati načelo vljudnosti in govorni položaj.*
5. *Učenci poslušajo in berejo različna neumetnostna besedila, posredovana neposredno ali prek občil. Besedila sprejemajo (poslušajo/berejo) čimbolj razmišljujoče in kritično: ob učiteljevi pomoči si pridobivajo novo znanje in ga*

uporabljajo v vsakdanjem življenju in se ga učijo širiti tudi z uporabo raznih priročnikov; presojajo besedila ter skušajo utemeljevati svoje mnenje; ob pomoči učitelja v besedilih prepoznava propagandne prvine ter si oblikovati kritično stališče do propagandnih besedil.

6. Poglavitni cilj pouka književnosti je razvijanje in utrjevanje učenčevega pozitivnega stališča do književnosti. Stik s književnostjo je učenec vrednota, zato tudi v prostem času poiščejo knjigo, obiskujejo knjižnico, literarne prireditve, gledališče, filmske predstave in iščejo vire o književnikih in njihovih delih (npr. na spletnih straneh).

Ob pomoči učitelja učenci sprejemajo in doživljajo umetnostna besedila ter se jih učijo presojati in vrednotiti. Sprejemanje umetnostnih besedil učenec nudi možnost za oblikovanje osebne in narodne identitete, ker pa poleg slovenske spoznavajo tudi tuje književnosti, širijo svoje obzorje in si privzgamajo strpen odnos do drugih kultur.

7. Učenci razvijajo pozitivno stališče do poslušanja, gledanja in branja umetnostnih besedil in do ustnega ali pisnega izražanja o njih. Ob učiteljevi pomoči poiščejo zvezo med seboj in literarnim besedilom, primerjajo svojo izkušnjo in izkušnjo, ki je upovedena v besedilu. Ob učiteljevi pomoči prebrano interpretirajo in o svojem odnosu do besedila pripovedujejo. Deklamirajo in nastopajo v krajših dramskih prizorih.

Vključujejo se v klube ob bralni znački, obiskujejo literarne prireditve in sodelujejo na njih (recitacije, deklamacije, pogovori), nastopajo pri uprizoritvah dramskega krožka, pri šolskem radiu ipd.

V skladu z individualnimi sporazumevalnimi zmožnostmi upovedujejo tudi svoje stvaritve domišljjskih svetov (pesemskih, proznih, dramskih).

8. Učenci so pozitivno naravnani do različnih vrst ustvarjalnega odzivanja na prebrano: ustvarjanje domišljjskih in poldomišljjskih besedil, jezikovne igre, posnemanje in preobražanje, pripravlanje gradiva za literarno mapo in za literarne prireditve itd. Najboljše izdelke objavijo v šolskem glasilu. Dejavnosti ustvarjalni postopki jim pomagajo, da spoznavajo zapletenost upovedovanja fiktivnih svetov in zato globlje dojemajo estetsko plat branega umetnostnega besedila.

9. V okviru medijske vzgoje se učenci začenjajo zavedati vsakodnevnih izpostavljenosti medijem in se ob pomoči učitelja usposablajo za kritično presojanje in vrednotenje njihovih izdelkov. Poskušajo razlikovati med umetniškimi in trivialnimi filmi.

III.1 OPERATIVNI CILJI V PRVEM TRILETJU

1. FUNKCIONALNI (IN IZOBRAŽEVALNI) CILJI – – NEUMETNOSTNA BESEDILA, UMETNOSTNA BESEDILA

FUNKCIONALNI CILJI:

- 1 UČENCI SODELUJEJO V POGOVORIH TER USVAJAJO TEMELJNA NAČELA DIALOŠKEGA SPORAZUMEVANJA.**
- 2 SPOZNAVAJO IN ZAČENJAJO UPORABLJATI PISNI JEZIK ZA SPORAZUMEVANJE, RAZMIŠLJANJE, USTVARJANJE, UČENJE IN ZABAVO.**
- 3 SPREJEMAJO TER Z UČITELJEVO POMOČJO RAZČLENJUJEJO IN TVORIJO KRATKA, NEZAHTEVNA NEUMETNOSTNA BESEDILA:**
 - 3.1 POSLUŠAJO IN Z UČITELJEVO POMOČJO RAZČLENJUJEJO GOVORJENA/GLASNO BRANA/EKRANIZIRANA NEUMETNOSTNA BESEDILA TER GOVORNO NASTOPAJO.**
 - 3.2 BEREJO IN RAZČLENJUJEJO KRAJŠA IN MANJ ZAHTEVNA NEUMETNOSTNA BESEDILA TER JIH TUDI TVORIJO (PIŠEJO).**
- 4 SPREJEMAJO, INTERPRETIRAJO IN POUSTVARJAJO UMETNOSTNA BESEDILA:**
 - 4.1 POSLUŠAJO (IN GLEDAJO) UMETNOSTNA BESEDILA TER »BEREJO« UMETNOSTNA BESEDILA.**
 - 4.2. POUSTVARJAJO IN INTERPRETIRAJO UMETNOSTNA BESEDILA (z izraznim gibom, likovno ali glasbeno dejavnostjo, s kombinacijo risbe in zapisa oz. govorno); UPOVEDUJEJO LASTNE DOMIŠLJIJSKE SVETOVE ali SE IZRAŽAJO (likovno, ustno, pisno) O SVOJEM RAZMERJU DO UMETNOSTNIH BESEDIL.**
- 5 RAZVIJAJO ZMOŽNOST LOGIČNEGA MIŠLJENJA, POIMENOVALNO, UPOVEDOVALNO IN PRAVOREČNO ZMOŽNOST IN PRAVOPISNO ZMOŽNOST.**
- 6 Z UČITELJEM/MED SEBOJ SE POGOVARJAJO O SVOJEM JEZIKOVNEM OKOLJU.**

IZOBRAŽEVALNI CILJI:

1 SPOZNAVAJO GLASOVNO IN PROZODIČNO SESTAVO SLOVENSKEGA GOVORJENEGA JEZIKA.

2 SPOZNAVAJO USTALJENI SISTEM SLOVENSKE PISAVE.

**2. RAZČLENITEV OPERATIVNIH CILJEV PO RAZREDIH –
– NEUMETNOSTNA BESEDILA, UMETNOSTNA BESEDILA**

(*2.1 do 2.8: FUNKCIONALNI CILJI) (2.9: IZOBRAŽEVALNI CILJI)

2.1 POGOVORI IN DIALOŠKO SPORAZUMEVANJE:

UČENCI SODELUJEJO V POGOVORIH TER USVAJAJO TEMELJNA NAČELA DIALOŠKEGA SPORAZUMEVANJA.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 1. | 2. | 3. |
|---|--|--|
| 1 Pridobivajo si zaupanje do novega okolja ter razvijajo pripravljenost za pogovarjanje s sošolci in učiteljem. | | |
| 2 Pogovarjajo se med seboj, z učiteljem in drugimi sogovorniki; navajajo se začeti pogovor oz. se smiselno odzivati na govorjenje drugega. | | |
| 3 Spoznavajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja in jih skušajo upoštevati. | | |
| 3.1 Spoznavajo spoštljive odgovore oseb (gospa/gospod nam. teta/stric); v pogovorih skušajo uporabiti ustrezne odgovore. | | |
| 3.2 Spoznavajo, kdaj in kako se koga pozdravi; v pogovorih uporabljajo ustrezne pozdrave. | | |
| 3.3 Spoznavajo, kdaj in kako se koga kaj prosi; v pogovorih uporabljajo vljudnostni izraz prosim. | | |
| | - Ob učiteljevi pomoči spoznavajo čim več povedi za dano zapoved/prepoved. - Ob učiteljevi pomoči ugotavljajo, da lahko isto zapoved/ prepoved izrazimo na razne načine. - Ob učiteljevi pomoči skušajo določiti navedeni zapovedi/ /prepovedi tvorca in naslovnika ter predvideti svoj odziv. | -Navedenim pozdravom poskušajo določiti ustrezen čas oz. ustreznega naslovnika. - Spoznavajo tikanje/vikanje ter okoliščine za tikanje/vikanje. - Navedejo sopomenske povedi za dane zapovedi/prepovedi. - Povedim določijo naslovnika ter skušajo predvideti naslovnikov odziv. - Ob učiteljevem usmerjanju jim določijo stopnjo vljudnosti. - Izbrane povedi, ki pomenijo zapoved/ /prepoved, zamenjajo z vljudnejšimi. |

| | | |
|-----|--|---|
| | | <p>- Izbrane zapovedi/ prepovedi v velelniku zamenjajo s sopomenskimi povedmi.</p> <p>- Ob učiteljevi pomoči presojajo, kaj je vljudnejše: velelnik ali kak drug izraz.</p> |
| 3.5 | Spoznavajo in doživljajo, kdaj in kako se komu za kaj zahvali; v pogovorih uporabljajo vljudnostni izraz hvala. | |
| 3.6 | Spoznavajo in doživljajo, kdaj in kako se komu za kaj opraviči; v pogovorih uporabljajo vljudnostni izraz oprost. | |
| 3.7 | Spoznavajo in doživljajo, kdaj in kako se komu izreče voščilo; sošolcem, učitelju in drugim ob praznikih ustrezno voščijo. | |
| 4 | <p>V igri vlog vadijo pogovarjanje z različnimi sogovorci; pri tem upoštevajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja, npr. v vsakodnevnih življenjskih situacijah.</p> <p>Ob učiteljevem usmerjanju se pogovarjajo o uprizorjenem pogovoru (npr. presojajo ustreznost besedne govorice obeh sogovorcev, njuno vljudnost, njuno nebesedno govorico ipd.).</p> | |
| | <p>5 V igri vlog vadijo pogovarjanje po telefonu; pri tem upoštevajo posebnosti pogovarjanja po telefonu (npr. pozdrav, predstavitev). Ob učiteljevem usmerjanju se pogovarjajo o uprizorjenem pogovoru.</p> | |

2.2 SPOZNAVANJE PISNEGA JEZIKA:

UČENCI SPOZNAVAJO IN ZAČENJAJO UPORABLJATI PISNI JEZIK ZA SPORAZUMEVANJE, RAZMIŠLJANJE, USTVARJANJE, UČENJE, ZABAVO.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 1. | 2. | 3. |
|---|----|----|
| <p>1 Poslušajo različne zvoke, posamezne besede in povedi:</p> <p>1.1 Poslušajo različne zvoke; navajajo njihov izvir/pomen ter jih gibalno, ritmično, likovno in glasovno izražajo.</p> | | |

| | | |
|--|---|--|
| <p>1.2 Poslušajo posamezne povedi ter prepoznajo in navajajo</p> <p>a) začetek in konec povedi, b) zaporedje in število besed v povedi.</p> <p>1.3 Poslušajo in razumejo posamezne besede; v besedah prepoznajo in ponavljajo</p> <p>a) zloge in njihovo zaporedje, b) začetni/ končni zlog ter navajajo besede na isti začetni/ končni zlog (ob lažjih primerih), c) začetni/ končni glas ter navajajo besede na isti začetni/ končni glas (ob lažjih primerih), č) glasove in njihovo zaporedje.</p> | | |
| <p>2 Seznanjajo se z zapisanimi besedami, povedmi, kratkimi besedili:</p> | | |
| <p>2.1 Listajo po časopisu/ reviji/ knjigi ipd. ter ločujejo slikovni in črkovni del.</p> <p>2.2 Ob slikah /ilustracijah sledijo krajšemu in manj zahtevnemu govornemu/ glasno branemu besedilu.</p> <p>2.3 »Glasno berejo« slike/ /ilustracije.</p> <p>2.4 Iz časopisa/ revije izrezujejo slike, ki se navezujejo na tematiko, o kateri se pogovarjajo.</p> | <p>2.1 Vadijo glasno branje tiskanih besed, posnemajo učiteljev zgled, npr.:</p> <p>a) vezavo glasov v daljše besede še glaskujejo in zlogujejo, b) knjižno naglaševanje besed.</p> <p>2.2 Vadijo tudi (šepetajoče/tiho) glasno branje zelo kratkih preprostih povedi.</p> <p>2.3 Prepoznajo nekatere črke in nekatere besede (npr. svoje ime, ime sošolca ipd.).</p> | <p>2.1 Vadijo tudi šepetajoče/ tiho branje zelo kratkih preprostih povedi.</p> <p>2.2 Vadijo glasno branje zelo kratkih preprostih besedil, tako da posnemajo učiteljev zgled.</p> <p>2.3 Pri glasnem branju povedi/ /kratkim besedil ob učiteljevem zgledu vadijo:</p> <p>a) knjižno branje črk, b) knjižno naglaševanje besed.</p> |
| <p>3 Se učijo in vadijo osnove pisanja, in sicer:</p> <p>a) držo telesa pri pisanju, b) držo in uporabo raznih pisal, c) orientacijo na svojem telesu, v prostoru in na papirju, č) smer pisanja od leve proti desni, od zgoraj navzdol, d) poteze, ki tvorijo prvine črk (z različnimi gibalno-grafičnimi vajami v prostoru in na papirju, s celim telesom, z deli telesa in z različnimi materiali).</p> | <p>3 Se učijo in vadijo začetno pisanje:</p> <p>a) Glasove zapisujejo z ustreznimi velikimi tiskanimi črkami, in sicer po dogovorjeni smeri, obliki in velikosti.</p> <p>b) Z gibalno-grafičnimi vajami utrjujejo prvine velikih tiskanih črk, spretno in pravilno rabo pisala ter spoznavajo strategije za zapomnitev in priklic grafične izvedbe črk.</p> <p>c) Seznanjajo se z računalniško tipkovnico.</p> | <p>3 Vadijo pisanje velikih tiskanih črk ter malih tiskanih črk:</p> <p>a) Z gibalno-grafičnimi vajami utrjujejo prvine velikih tiskanih črk.</p> <p>b) Glasove zapisujejo z malimi tiskanimi črkami, in sicer po dogovorjeni smeri, obliki in velikosti.</p> <p>c) Izboljšujejo natančnost, hitrost, tekočnost in estetskost pisave.</p> |
| <p>4 Spontano in prek igre se uvajajo v izražanje pomena:</p> | <p>4 Spontano, prek igre in vodeno se učijo izražati pomen s pisanjem:</p> | <p>4 Vadijo samostojno pisanje:</p> |

| | | |
|---|--|--|
| <p>4.1 Opazujejo like/ predmete in jih na osnovi enakosti/ /podobnosti razvrščajo v skupine; povedo, v čem so si enaki/ podobni/ različni.</p> <p>4.2 Izrazijo pomen povedi z risanjem ali pa ga narekujejo učitelju.</p> | <p>4.1 Prerisujejo oz. sami napišejo črke ter jih povezujejo z glasovi.</p> <p>4.2 V zapisani besedi zaznamujejo enake črke, v besednih parih pa različne.</p> <p>4.3. V zapisanih besednih parih zaznamujejo različno črko.</p> <p>4.4 (Za vajo) prepisujejo s table/ /iz knjige besede, kratke povedi.</p> <p>4.5 (Za vajo) sledijo počasnemu nareku krajših besed (in enostavnih povedi).</p> <p>4.6 Zapisane besede prebirajo s pomočjo učitelja, da bi preverili/ /popravili/ izboljšali zapis.</p> <p>4.7 Prerisujejo oz. sami napišejo preproste besede.</p> <p>4.8 Narišejo oz. napišejo poved ali pa jo narekujejo učitelju (skupni zapis).</p> | <p>4.1 (Za vajo) prepisujejo s table/iz knjige besede, kratke povedi, tudi z »dopolnjevanjem«.</p> <p>4.2 (Za vajo) prepisujejo s table/iz knjige povedi in krajša besedila (novica, pozdrav, vremenska napoved, voščilo, pogovor).</p> <p>4.3 Sami napišejo poved ali jo narekujejo učitelju.</p> <p>4.4 (Za vajo) sledijo krajšemu besedilnemu nareku (novica, pozdrav, vremenska napoved, voščilo, pogovor).</p> <p>4.5 Ob pomoči, spodbudi učitelja si zapisujejo svoje misli (asociacije) ter občutke ob konkretnem predmetu, sliki, dogodku; pri tem je težišče na pomenu, ne na pravilni obliki zapisa.</p> <p>4.6 Ob pomoči učitelja napišejo kratko, nezahtevno besedilo (novica, pozdrav, vremenska napoved, voščilo, pogovor).</p> <p>4.7. Zapisano krajše in manj zahtevno besedilo (novica, pozdrav, vremenska napoved, voščilo, pogovor) ob pomoči učitelja presojujejo glede na čitljivost pisave in pravilnost zapisa.</p> |
|---|--|--|

2.3 POSLUŠANJE (IN GLEDANJE) NEUMETNOSTNIH BESEDIL Z RAZUMEVANJEM TER GOVORNO NASTOPANJE: UČENCI SPREJEMAJO KRATKA NEUMETNOSTNA BESEDILA, JIH OB POMOČI UČITELJA RAZČLENJUJEJO TER TUDI TVORIJO.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 1. | 2. | 3. |
|--|----|----|
| <p>1 Poslušajo (in gledajo) - kratka in manj zahtevna poljudnoznanstvena besedila, povezana s temami spoznavanja okolja (npr. predstavitev osebe, njenega življenja in dela/ živali in njenega življenja/ predmeta),</p> | | |

- novice o aktualnih/zanimivih dogodkih.

Po poslušanju:

- a) odgovarjajo na enostavna učiteljeva ustna vprašanja o bistvenih podatkih (vsebini poslušanega berila);
- b) ob učiteljevi spodbudi se navajajo na izražanje svojega mnenja o besedilu (npr. ali se jim zdi zanimivo ali ne, resnično ali ne, ali so podatki zanje novi ali ne, ali so osebe ravnale prav ali ne, pošteno ali ne ipd.) ter se tako navajajo tudi na utemeljevanje;
- c) pripovedujejo o svojih izkušnjah, občutkih ob besedilu ipd.

2 Govorno nastopajo.

2.1 Pridobivajo si zaupanje do okolja ter razvijajo pripravljenost za govorno nastopanje v skupini/ razredu.

2.2 Spontano govorno nastopajo v skupini/ razredu.

2.3 Govorno nastopajo tako, da ob učiteljevih vprašanjih, vzpodbudah, zgledih (in slikovnem gradivu) npr.:

- predstavijo sebe,
- predstavijo svojo najljubšo žival/ igračo ter se navajajo na utemeljevanje svoje izbire,
- predstavijo osebo/ žival/ predmet na sliki,
- povedo, kaj delajo čez dan in kaj radi delajo,
- pripovedujejo o dogodku, ki so ga doživeli.

Skušajo govoriti čim bolj razločno in naravno.

**2.4 BRANJE, RAZUMEVANJE IN PISANJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL:
UČENCI BEREJO IN OB POMOČI UČITELJA RAZČLENJUJEJO KRATKA
NEUMETNOSTNA BESEDILA TER JIH SKUŠAJO TUDI TVORITI.**

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 1. | 2. | 3. |
|---|----|---|
| 1 »Berejo« naslikane zapovedi, prepovedi in opozorila iz svojega okolja (npr. prometne znake in druge preproste piktograme). | | 1 Glasno ali šepetaje berejo tiskane zapovedi (v obliki ene povedi), prepovedi in opozorila iz svojega okolja. Zapoved preberejo večkrat. |
| Po večkratnem »branju« odgovarjajo na učiteljeva vprašanja: | | Po večkratnem branju: |

| | |
|--|---|
| <p>a) kaj piktogram/ napis sporoča; b) kako je ob njem treba ravnati; c) kje po navadi stoji.</p> <p>Pripovedujejo o svojih izkušnjah in doživetjih ob podobnih piktogramih.</p> <p>2 Ob pomoči učitelja narišejo piktograme iz svojega okolja in se o njih pogovorijo.</p> | <p>a) povedo, kaj ta poved sporoča; b) povedo, kako je ob njej treba ravnati; c) povedo, kje je po navadi napisana; č) pripovedujejo o svojih izkušnjah in doživetjih ob podobnih javnih napisih.</p> <p>2 Ob pomoči učitelja napišejo zapovedi/ prepovedi/ opozorila, ki jih vidijo/ slišijo v svojem okolju (skupni zapis). Zapisano zapoved/ prepoved/ /opozorilo skušajo predstaviti sošolcem ter sodelujejo v pogovoru o njih.</p> <p>Med pisanjem pazijo na čitljivost, estetskost in pravilnost zapisa.</p> |
|--|---|

| | |
|--|--|
| | <p>4. Ob pomoči učitelja skušajo tvoriti podobna krajša in preprosta besedila:</p> <p>a) Ustno odgovarjajo na učiteljeva ustna vprašanja o sebi, svojem okolju oz. o tem, kar so doživeli/ /videli/ slišali/ brali.</p> <p>b) Ob prebranem zgledu in slikovnem gradivu narekujejo učitelju krajše preprosto besedilo, npr. predstavitev (predmeta, živali).</p> <p>c) Pisno odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o sebi, svojem okolju oz. tem, kar so doživeli/ /videli/ slišali/ brali.</p> <p>Med pisanjem pazijo na čitljivost, estetskost in pravilnost zapisa.</p> |
|--|--|

**2.5 POSLUŠANJE IN GLEDANJE UMETNOSTNIH BESEDIL:
UČENCI POSLUŠAJO (IN GLEDAJO) UMETNOSTNA BESEDILA.**

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 1. | 2. | 3. |
|--|----|----|
| <p>1 Razvijajo zmožnost poslušanja umetnostnega besedila, spremljanja lutkovne in gledališke predstave ter filma.</p> | | |

Prepoznavajo govorni položaj poslušanja umetnostnih besedil. Ob poslušanju besedilo v mislih dopolnijo s svojimi domišljjskimi podobami in ga povezujejo s svojim izkušenjskim in čustvenim svetom.

2 Razvijajo sposobnost za identifikacijo z eno izmed književnih oseb.

1) V mislih oblikujejo svojo domišljjskočutno podobo **književne osebe**. Podatke iz besedila dopolnijo s podobami iz vsakdanje izkušnje ter domišljjskimi predstavami, ki izvirajo iz poslušanja oz. gledanja drugih umetnostnih del. Najdejo podobnost med seboj in književno osebo (= **vrata za identifikacijo**).

2) Besedilno stvarnost opazujejo s svojega **zornega kota**.

3) Zaznavajo tiste **motive za ravnanje književnih oseb**, ki jih poznajo iz lastne izkušnje.

3 Razvijajo sposobnosti doživljanja in razumevanja besedilne stvarnosti.

1) V mislih oblikujejo domišljjskočutno predstavo **dogajalnega prostora** tako, da povežejo besedilo s prostori, ki jih poznajo iz svojega življenja in iz drugih umetnostnih del.

2) Spoznavajo in prepoznavajo **dogajalni čas** nekoč.

3) Posamezne literarne motive sprejemajo kot zaokrožene celote.

4) Spoznavajo, da je avtor besedila nekdo drug kot tisti, ki jim ga pripoveduje (= učitelj).

5) Poskušajo razumeti vzročno – posledično zaporedje literarnih motivov (npr. zakaj je čarovnica jezna).

4 Književne zvrsti in vrste

Ob imenu književne vrste in po poslušanju nekaj povedi (verzov) si priključijo v spomin svoje literarnoestetske izkušnje s to literarno vrsto. Na podlagi tega oblikujejo svoje pričakovanje.

4.1 Poezija

1) Zaznavajo in doživljajo **zvočnost pesmi** ob poslušanju interpretativnega branja pesmi (učiteljevo branje, poslušanje posnetka).

*Npr. O. Župančič:
Zvonovi*

*Npr. I. Gruden:
Pesmica o čričku*

*Npr. O. Župančič:
Ciciban Cicifuj*

2) Ob poslušanju branja pesmi in poslušanju recitacije zaznavajo **ritem** pesmi.

*Npr. A. Černejeva:
Rak*

*Npr. O. Župančič:
Rac, rac, racman*

*Npr. F. Rudolf:
Huda mravljica*

3) Ob poslušanju razvijajo asociativne sposobnosti: iščejo tematsko (osrednjo) besedo ter nizajo svoje asociacije ob taki besedi.

*Npr. M. Voglar:
Trobentica*

*Npr. A. Černejeva:
Travica*

*Npr. A. Černejeva:
Bele snežinke*

| | | |
|--|--|--|
| <p>4) Ustrezno reagirajo na čustvene sestavine besedila in besedilo označujejo (vesela, žalostna pesem) na podlagi lastnega doživetja ob poslušanju.</p> | | |
| <p><i>Npr. N. Mauer:</i> <i>Vrabček čaka mamico</i></p> | <p><i>Npr. T. Pregel:</i> <i>Uspavanka</i></p> | <p><i>Npr. S. Kosovel:</i> <i>Kje?</i></p> |
| <p>4.2 Proza</p> | | |
| <p>Ob učiteljevem pripovedovanju pravljice učenci pravljico prepoznavajo po prvinah:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formalni začetek, - preteklik, - za pravljic značilni pripovedni ton. <p><i>Npr. E. Peroci: Muca copatarica</i></p> | <p>Poslušajo dvodelne in tridelne pravljice, tj. take, v katerih se dogajanje dvakrat/ trikrat ponovi (ponavadi vsakokrat drugi literarni osebi).</p> <p>Ob učiteljevem pripovedovanju prepoznavajo za pravljico značilne:</p> <ul style="list-style-type: none"> - književne osebe, - formalni konec. <p><i>Npr. J. in W. Grimm: Janko in Metka, Rdeča Kapica</i> <i>S. Makarovič: Pod medvedovim dežnikom</i> <i>Ljudska: Mojca Pokrajculja</i></p> | |
| <p>4.3 Dramatika</p> | | |
| <p>1) Oglejajo si gledališko predstavo/ lutkovno predstavo (lahko tudi na videoposnetku). Tako spoznavajo značilnosti dramatičnosti/ književnosti in gledališča.</p> <p>2) Prepoznavajo književne osebe, zaznavajo in doživljajo dogajalni prostor gledališča in druge prvine gledališkega dogodka. Poskušajo razumeti potek dogajanja v predstavi in sporočilo povezujejo z lastnimi izkušnjami.</p> <p>3) Oglejajo si risani/ otroški film in skušajo ob pomoči učitelja upovedovati zgodbo.</p> | | |

2.6 BRANJE IN POUSTVARJANJE UMETNOSTNIH BESEDIL:

2.6.1 UČENCI »BEREJO« UMETNOSTNA BESEDILA.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| | | |
|----|----|----|
| 1. | 2. | 3. |
|----|----|----|

| | |
|---|---|
| <p>1 Ob pomoči skušajo »brati« zgodbo ob znani slikanici, »berejo« ilustracije in posamezne dele besedila ter pesmi, ki so se jih ob večkratnem poslušanju že naučili na pamet.</p> | <p>1 Prepoznavajo in berejo posamezne besede in povedi v znanem besedilu.</p> |
| <p>2 Razvijajo zmožnost ustvarjalnega dialoga z umetnostnim besedilom. »Branje« umetnostnega besedila poskušajo prepoznati kot poseben položaj.</p> | |
| <p>3 Razvijajo zmožnost za identifikacijo z eno izmed književnih oseb.</p> <p>Vrata za identifikacijo najdejo tako, da poiščejo podobnosti med književno osebo in seboj.</p> <p>1) V mislih oblikujejo domišljjskočutno predstavo književnih oseb tako, da se ob branju spomnijo, kakšno so si to osebo predstavljali, ko so poslušali zgodbo/ pesem.</p> <p>2) Prepoznajo "dobre" in "slabe" književne osebe.</p> | |
| <p>4 Razvijajo zmožnost doživljanja in razumevanja besedilne stvarnosti.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 30%;"></div> <div style="width: 65%;"> <p>1) V mislih si oblikujejo domišljjskočutno predstavo dogajalnega prostora, in sicer tako, da se ob pripovedovanju spomnijo, kakšen so si ta dogajalni prostor predstavljali, ko so besedilo poslušali.</p> <p>2) Poskušajo prepoznati dogajalni čas - nekoč. Sledijo časovno zaporednemu toku dogodkov.</p> <p>3) Sprejemajo posamezne literarne motive kot zaokrožene celote.</p> </div> </div> | |
| <p>5 Književne zvrsti in vrste Ob imenu književne vrste oz. po poslušanju nekaj povedi (verzov) si priključijo v spomin svoje literarnoestetske izkušnje s to književno vrsto.</p> | |
| <p>5.1 Poezija</p> | |
| <p>1) Recitirajo pesem/ izštevanko/ uganko/ nagajivko/ ljudsko pesem, ki so se jo naučili na pamet. 2) S pomočjo učitelja zaznavajo in doživljajo glavne motive v pesmi. 3) Ustrezno reagirajo na čustvene sestavine besedila (vesela, žalostna pesem). 4) S pomočjo učitelja poskušajo razumeti sporočilnost oziroma temo besedila.</p> | |
| <p>5.2 Proza</p> | |
| <p>Ob vnovičnem poslušanju glasnega branja odraslih »berejo« tiste dele pravljic, ki jih znajo že na pamet.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;"> <p>1) »Berejo« bogato ilustrirane krajše pravljice.</p> </div> <div style="width: 50%;"> <p>1) »Berejo« krajše pravljice, ki jih že poznajo.</p> <p>2) Prepoznavajo formalni začetek in konec pravljice, pretekli čas, za pravljico značilne književne osebe in čudeže.</p> <p>3) Poskušajo prepoznati značilno pravljjično dogajanje.</p> </div> </div> | |

5.3 Dramatika

1) Ob pomoči učitelja uprizorijo v razredu krajše besedil/ odlomek, s tem pa besedno umetnino nadgradijo z gledališkimi izraznimi sredstvi (izdelava lutk, dramatizacija, igra vlog).

2) Ob pomoči učitelja »berejo« krajše besedilo po vlogah. Za dramsko osebo poskušajo poiskati primeren glas in ga spreminjajo glede na spreminjajoče se lastnosti oseb.

Npr. Ruska pravljica: Babica zima

2.6.2 UČENCI GOVORNO POUSTVARJAJO IN INTERPRETIRAJO UMETNOSTNA BESEDILA.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 1. | 2. | 3. |
|---|----|---|
| 1 Razvijajo zmožnost doživljanja leposlovja. Zavedajo se dveh vrst govorjenja: <ul style="list-style-type: none">- govorjenje o stvarnosti,- govorjenje o domišljjski stvarnosti. | | Pri pripovedovanju domišljjskih zgodb skušajo uporabljati poseben način govora, t. i. "pravljčni ton". |
| 2 Razvijajo zmožnost identifikacije. | | O književni osebi govorijo kot o sebi. |
| 3 Razvijajo zmožnost izražanja o besedilni stvarnosti. 1) Ob pomoči učitelja skušajo povedati, kako so si predstavljali književne osebe. 2) Ob pomoči učitelja skušajo povedati, kako so si predstavljali književni prostor. 3) Ob učiteljevi pomoči skušajo zgodbo govorno obnavljati tako, kot so jo slišali. | | 1) Ob učiteljevi pomoči skušajo upovedovati domišljjskočutne predstave književnih oseb. 2) Govorijo o dogajalnem času (nekoč – pravljica). |
| 4 Književne zvrsti in vrste | | |
| 4.1 Poezija | | |

| | | |
|---|---|---|
| <p>1) Ustvarjajo zvoke z jezikovnimi in nejezikovnimi sredstvi.</p> | <p>1) Prepoznavajo in poskušajo tvoriti zvočne nize.</p> <p>2) Ob učiteljevih spodbudah skušajo z izraznim gibom/ /govorom povzeti vsebino besedila in jo povezovati z lastnimi izkušnjami.</p> <p>3) Ob pomoči učitelja prepoznavajo besede, ki se rimajo. Memorirajo in deklamirajo pesmi s pravilnimi rimami.</p> | <p>4) Prepoznavajo in poskušajo tvoriti izrazita ritmična besedila.</p> <p>5) Ob učiteljevi spodbudi si izmišljajo nove besede (tudi nesmiselnice); besede daljšajo in krajšajo.</p> <p>6) Skušajo tvoriti rimane verze tako, da dopolnjujejo manjkajoče rime na koncu verza (ob znani pesmi).</p> |
|---|---|---|

4.2 Proza

Ob učiteljevi pomoči in spodbudah poskušajo pripovedovati krajše **pravljice**, ki so jim jih brali odrasli, ali si izmišljajo svoje.

Pri pripovedovanju poskušajo uporabljati pravljичni ton in strukturne prvine pravljic (začetek, preteklik).

4.3 Dramatika

1) Ob pomoči učitelja sodelujejo v igri vlog in izdelajo lutke. Sodelujejo v skupinski dramatizaciji pravljice.

Npr. J. in W. Grimm:
Rdeča kapica

Npr. F. Milčinski:
Zvezdica zaspanka

Npr. G. Vitez:
Zrcalce

2) Neposredno po branju oziroma po ogledu **gledališke ali lutkovne predstave** ob spodbudi učitelja izražajo svoje razumevanje besedila.

2.6.3 UČENCI POUSTVARJAJO IN INTERPRETIRAJO UMETNOSTNA BESEDILA S KOMBINACIJO RISBE IN ZAPISA TER Z LIKOVNIM / GIBALNIM IZRAŽANJEM.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 1. | 2. | 3. |
|---|----|----|
| <p>1 Razvijajo zmožnost za identifikacijo. Poskušajo izraziti domišljajske svetove tako, da postavijo sami sebe za osrednjo književno osebo oz. projicirajo svoje lastnosti v vrstnika, žival, predmet. Tako si utrjujejo stališče, da književnost govori o zanimivih stvareh, ki so jim blizu in so pomembne.</p> | | |
| <p>2 Razvijajo zmožnost izražanja besedilne stvarnosti.</p> | | |

1) Likovno izrazijo svojo domišljjskočutno predstavo besedilne stvarnosti. 1) Domišljjskočutne predstave izrazijo s kombinacijo risbe in zapisa.

2) S kombinacijo risbe in zapisa (npr. zgodba v slikah) postopoma upovedujejo motivacijo za ravnanje oseb.

3) Rišejo domišljjskočutno predstavo književnega prostora s poudarkom na njihovi lastni domišljjski dejavnosti. 3) Risbe dopolnjujejo z zapisi.

4) Obnavljajo zgodbo/dogajanje s pomočjo sličic, niza sličic, zgodbe v slikah.

5) Ob učiteljevem vodenju obnavljajo zgodbo/dogajanje s pomočjo izraznega giba.

4 Književne zvrsti in vrste

4.1 Poezija

1) Ob učiteljevem zgledu in pomoči razvijajo občutek za **zvočnost** jezika tako, da iščejo besedami, ki se **rimajo** (ob znani besedne dvojice, ki se rimajo. pesmi).

2) Nizajo **prilastke** ob samostalniškem tematskem jedru.

3) Razumevanje **tematike** besedila izražajo z ilustriranjem pesmi/ z izraznim gibom.

4.2 Proza

Pravljice "pišejo" tako, da nizajo Kombinirajo slike in napisane besede (»izdelujejo« slikanice). sličice, ki upodabljajo dogajanje.

2.7 RAZVIJANJE LOGIČNEGA MIŠLJENJA, JEZIKOVNE IN IZRAZNE ZMOŽNOSTI: UČENCI RAZVIJAJO ZMOŽNOST LOGIČNEGA MIŠLJENJA, POIMENOVALNO, UPOVEDOVALNO TER PRAVOREČNO IN PRAVOPISNO ZMOŽNOST.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| | | |
|--------------------------------------|----|----|
| 1. | 2. | 3. |
| 1 Bogatijo si besedni zaklad. | | |

| | |
|---|--|
| 1.1 Poimenujejo bitja/predmete na sliki. 1.2 Po analogiji tvorijo manjšalnice/ ljubkovalnice. 1.3 Nizajo asociacije na izbrano besedo. | 1.1 Nizajo asociacije na izbrano besedo. 1.2 Besedam iščejo protipomenke. |
| 1.4 Po analogiji tvorijo ženski par moškemu. | 1.3 Po analogiji tvorijo pridevniške izpeljanke iz samostalnika (za svojino) ter prepoznavajo njihov pomen v besednih zvezah. |
| <p>2 Opazujejo bitja/predmete (na sliki). 2.1 Ugotavljajo njihovo število/količino ter povedo, koliko jih je in česa je enako/več/manj; pri tem vadijo izražanje količine z glavnimi števnik oz. prislovi mere (npr. malo/ veliko). 2.2 Določijo jim vrstni red in povedo, kaj je prvo, drugo ...; pri tem vadijo pravilno rabo vrstilnih števnikov.</p> | |
| <p>3 Opazujejo konkretni dogodek ali slike dejanj istega dogodka: 3.1 Prepoznavajo, katero dejanje se dogaja med njihovim govorjenjem, katero se je zgodilo pred govorjenjem in katero se bo po njem; pri tem vadijo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - rabo časovnih prislovov zdaj/ prej/ potem, danes/ včeraj/ jutri, - rabo glagolskih časovnih oblik (sedanjika, preteklika, prihodnjika). | |
| <p>4 Ob učiteljevem zgledu in spodbudah vadijo razločno in naravno govorjenje ter se postopno navajajo na knjižno izreko.</p> | |
| | <p>6 Vadijo temelje pravopisa:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) rabo pike, b) rabo velike začetnice na začetku povedi, c) rabo velike začetnice v osebnih lastnih imenih. |

2.8 POGOVORI O JEZIKOVNEM OKOLJU UČENCEV:

UČENCI SE Z UČITELJEM/ MED SEBOJ POGOVARJAJO O SVOJEM JEZIKOVNEM OKOLJU.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| | | |
|----|----|----|
| 1. | 2. | 3. |
|----|----|----|

| | | |
|--|---|---|
| | <p>1 Pogovarjajo se o tem, - kaj delamo ljudje z besedami/ besednim jezikom, - kako/s čim vse si ljudje še lahko sporočamo, - kako si sporočila posredujejo živali.</p> <p>-----</p> <p>2 Sporočilo izrazijo z nebesednimi znamenji.</p> <p>-----</p> <p>3 Iz nebesedne govornice prepoznajo sporočilo in ga izrazijo z besedami.</p> | <p>1 Pogovarjajo se o tem, ali vsi ljudje govorijo isti jezik.</p> <p>-----</p> <p>2 Navedejo imena njim znanih jezikov.</p> <p>-----</p> <p>3 O sebi in članih svoje družine povedo, katere jezike govorijo.</p> <p>-----</p> <p>4 Povedo, kako govorijo doma. Ugotovijo, kateri jezik je zanje materni in kateri je drugi oz. tuji.</p> |
|--|---|---|

2.9 PREDLOGI ZA IZBOR UMETNOSTNIH BESEDIL

TER PREDLAGANI IZOBRAŽEVALNI CILJI (IZRAZI IN POJMI)

2.9.1 PREDLOGI ZA IZBOR UMETNOSTNIH BESEDIL PRI URESNIČEVANJU CILJEV

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

Pri izboru umetnostnih besedil je pozoren na priporočeno razmerje med neumetnostnimi (60 %) in umetnostnimi(40 %)besedili, med umetnostnimi besedili pa na razmerje med proznimi(50 %), pesemskimi (30 %) in dramskimi besedili (20 %) v okviru razpoložljivih ur.

| 1. | 2. | 3. |
|--|--|---|
| POEZIJA (30 ur) | (35 ur) | (35 ur) |
| <ul style="list-style-type: none"> - A. Černej: Bele snežinke, Rak, Škrateljčki, Orjemo, orjemo - O. Župančič: Rac, rac, racman, kam racaš, Zvonovi - F. Levstik: Cvilimož - P. Suhodolčan: Leti, leti | <ul style="list-style-type: none"> - D. Gorinšek: Maj - N. Grafenauer: Sam - S. Kosovel: Kje? - M. Košuta: Lestev in sirček - B. Rudolf: Huda mravljica - D. Zajc: Veverica pekarica | <ul style="list-style-type: none"> - N. Grafenauer: Pedenjped - S. Kosovel: Burja, Sonček boža tačice - K. Kovič: Zdravilo - N. Maurer: Tri luže, Zlati copati - F. Milčinski: Kekčeva pesem |

| | | |
|--|--|---|
| <p>- <i>Ljudske: Stara pesem, Peter peče, Naša Špela, Katarina Barbara</i></p> <p>- <i>Lila Praprotnik: Medvedja uspavanka, Uspavanka za čuke</i></p> <p>- <i>Miroslav Košuta: Mala miška</i></p> <p>- <i>Barbara Menart Senica: Zobek</i></p> <p>- <i>Mira Voglar: Vlak</i></p> <p><u>Antologije:</u> <i>Pojte, pojte, drobne ptice</i></p> | <p>- <i>O. Župančič: Kadar se ciciban joče, Lenka</i></p> <p>- <i>G. Strniša: Dedek jež</i></p> <p>- <i>M. Bor: Srna</i></p> <p>- <i>T. Pregl: Uspavanka</i></p> <p>- <i>B.Štampe Žmavc: Kako zrastejo dnevi</i></p> <p>- <i>M.Voglar: Dežek, Kostanjček</i></p> <p><u>Antologije:</u> <i>Malčkipalčki</i></p> | <p>- <i>M. Rainer: Žabeceda, Gobji ples</i></p> <p>- <i>B. Štampe Žmavc: Opravičilo</i></p> <p>- <i>F. Lainšček: Pesem - križišče</i></p> <p>- <i>Ljudska: Kaj sem prisluzil</i></p> <p>- <i>T. Pavček: Juri Muri v Afriki</i></p> <p>- <i>I. Gruden: Pesmica o čričku</i></p> <p>- <i>S. Makarovič: Pismo</i></p> <p><u>Antologije:</u> <i>Sončnica na rami, Primi pesmico za rep</i></p> |
| PROZA (40 ur) | (45 ur) | (45 ur) |
| <p>- <i>F. Levstik: Kdo je napravil Vidku srajčico</i></p> <p>- <i>K. Kovič: Maček Muri, Zmaj Direndaj</i></p> <p>- <i>E. Peroci: Muca Copatarica</i></p> <p>- <i>V. Brest: Prodajamo za gumble (Čarovnik Ujtata)</i></p> <p>- <i>D. Zajc: Leteča hišica</i></p> <p>- <i>Ljudske: Mojca Pokrajculja, Zajčkova hišica</i></p> <p>- <i>J. in W. Grimm: Rdeča kapica, Volk in sedem kozic, Sneguljčica</i></p> <p>- <i>A. Morozumi: Si ti naša mami?</i></p> <p>- <i>S. Mc Bratney: A veš, koliko te imam rad?</i></p> <p>- <i>Ruska pravljica: Babica zima</i></p> | <p>- <i>S. Makarovič: Sovica Oka, Zajček gre na luno, Pod medvedovim dežnikom</i></p> <p>- <i>D. Kette: Šivilja in škarjice</i></p> <p>- <i>L. Suhodolčan: Krojaček Hlaček</i></p> <p>- <i>E. Peroci: Hišica iz kock</i></p> <p>- <i>P. Zidar: Barbarin dežnik</i></p> <p>- <i>J. in W. Grimm: Pepelka, Trnuljčica</i></p> <p>- <i>G. Vitez: Zrcalce</i></p> <p>- <i>M. Leaf: Zgodba o Ferdinandu</i></p> <p>- <i>A. H. Benjamin: Čisto majhna račka</i></p> <p>- <i>K. Baumgart: Larina zvezdica</i></p> <p>- <i>L. Suhodolčan: Kuža Luža, Cepecepetavček</i></p> | <p>- <i>L. Kovačič: Zgodba o levih in levčku</i></p> <p>- <i>E. Peroci: Moj dežnik je lahko balon</i></p> <p>- <i>K. Kovič: Pajacek in punčka</i></p> <p>- <i>V. Zupan: Plašček za Barbaro</i></p> <p>- <i>S. Makarovič: Pekarna Miš-maš, Sapramiška</i></p> <p>- <i>S. Vegri: Jure Kvak-kvak</i></p> <p>- <i>B. Štampe Žmavc: Popravljalnica igrač</i></p> <p>- <i>Ljudske: Tri botre lisičice, Janček-ježek, O povodnem možu, Hvaležni medved</i></p> <p>- <i>H. C. Andersen: Palčica, Grdi raček, Kraljična na zrnu graha</i></p> <p>- <i>R. Scamell: Mili</i></p> |
| <u>Za branje v nadaljevanjih:</u> | <u>Za branje v nadaljevanjih:</u> | <u>Za branje v nadaljevanjih:</u> |
| <p>- <i>Babica pripoveduje (slovenske ljudske pripovedi)</i></p> <p>- <i>E. Hill: Piki</i></p> | <p>- <i>Grimmove pravljice</i></p> <p>- <i>L. Cousins: Minka</i></p> | <p>- <i>Mama Bršljanica (svetovne ljudske pripovedi)</i></p> <p>- <i>J. Ribičič: Miškolin</i></p> |
| DRAMATIKA (30 ur) | (35 ur) | (35 ur) |
| - <i>S. Makarovič: Volk in sedem kozličkov</i> | - <i>F. Milčinski: Zvezdica Zaspanka</i> | - <i>F. Zdenek: Tobija</i> |

2.9.2 PREDLAGANI IZOBRAŽEVALNI CILJI (IZRAZI IN POJMI)

| 1. | 2. | 3. |
|---|----|----|
| <p>1 Učenci spoznavajo, da govorni tok lahko členimo na majhne enote (glasove) in da črke predstavljajo glasove.</p> | | |
| <p>2 Učenci spoznavajo, da pišemo od leve proti desni, od zgoraj navzdol ter s presledki med besedami.</p> | | |

3 Ob učiteljevi rabi učenci spoznavajo naslednje izraze:

- | | | |
|--------------------|-----------------|----------------------------|
| - beseda | - črka | - pozdrav, voščilo, |
| - pesnik, pisatelj | - glas | čestitka, pohvala, vabilo |
| - pesem, pravljica | - poved | - velika in mala začetnica |
| - film, risanka | - pika | - ilustrator |
| | - naslov | - materni in tuji jezik |
| | - gledališče | - oder |
| | - lutkovna igra | - igralec/ igralka |

IV. OPERATIVNI CILJI PREDMETA V DRUGEM TRILETJU

1. FUNKCIONALNI (IN IZOBRAŽEVALNI) CILJI

A) NEUMETNOSTNA BESEDILA

FUNKCIONALNI CILJI:

1 UČENCI ZAČENJAJO UPORABLJATI/ UPORABLJAJO PISNI JEZIK ZA SPORAZUMEVANJE, RAZMIŠLJANJE, USTVARJANJE, UČENJE, ZABAVO:

- SEZNANJAJO SE Z ZAPISANIMI BESEDILI;
- VADIJO PISANJE TISKANIH ČRK IN SE UČIJO PISANJA PISANIH ČRK;
- VADIJO PISANJE TER SPONTANO IN VODENO IZRAŽANJE S PISANJEM;
- VADIJO SAMOSTOJNO PISANJE.

1 SODELUJEJO V POGOVORIH IN USVAJAJO TEMELJNA NAČELA DIALOŠKEGA

SPORAZUMEVANJA.

Krepijo si samozavest in zmožnost spoštovanja drugačnega mnenja.

2 SPREJEMAJO SVOJI STAROSTI USTREZNA NEUMETNOSTNA BESEDILA, JIH Z UČITELJEVO POMOČJO RAZČLENJUJEJO IN TVORIJO PODOBNA BESEDILA:

- ***POSLUŠAJO (IN GLEDAJO) GOVORJENA/ GLASNO BRANA/ EKRAZIRANA NEUMETNOSTNA BESEDILA TER GOVORNO NASTOPAJO;***
- ***BEREJO IN Z UČITELJEVO POMOČJO RAZČLENJUJEJO KRATKA NEUMETNOSTNA BESEDILA TER PIŠEJO PODOBNA BESEDILA;***
- ***pridobivajo si različne informacije in razvijajo vedoželjnost;***
- ***neumetnostna besedila sprejemajo ob učiteljevem vodenju čimbolj razmišljujoče ter razvijajo zmožnost sklepanja, vrednotenja in utemeljevanja;***
- ***zapisana besedila ob učiteljevi pomoči tudi razčlenjujejo.***

3 RAZVIJAJO ZMOŽNOST LOGIČNEGA MIŠLJENJA TER POIMENOVALNO, UPOVEDOVALNO, PRAVOREČNO IN PRAVOPISNO ZMOŽNOST.

5 Z UČITELJEM/ MED SEBOJ SE POGOVARJAJO O SVOJEM JEZIKOVNEM OKOLJU.

IZOBRAŽEVALNI CILJI:

1 SPOZNAVAJO USTALJENI SISTEM SLOVENSKE PISAVE.

2 PREPOZNAVAJO IN SPOZNAVAJO PRVE JEZIKOSLOVNE POJME (V RABI).

1. FUNKCIONALNI (IN IZOBRAŽEVALNI) CILJI

B) UMETNOSTNA BESEDILA

FUNKCIONALNI CILJI:

UČENCI SPREJEMAJO IN DOŽIVLJAJO UMETNOSTNA BESEDILA:

- 1 POSLUŠAJO UČITELJEVO BRANJE IN PRIPOVEDOVANJE POEZIJE IN PROZE.**
RAZVIJAJO SPOSOBNOST GLEDANJA, RAZUMEVANJA IN VREDNOTENJA DRAMATIKE.
 - ***Vsako leto vidijo vsaj eno gledališko predstavo.***
 - ***Ogledajo si trivialni in estetsko polnovredni film (tudi risani) ter ju ob učiteljevem vodenju vrednotijo.***
 - ***Poslušajo in doživljajo radijske igre (že poznano besedilo).***
- 2 RAZVIJAJO SPOSOBNOST SPREJEMANJA (POSLUŠANJA IN BRANJA OZ. SKUPNEGA BRANJA) RAZUMEVANJA IN VREDNOTENJA LITERATURE.**

Leposlovje berejo ob pomoči učitelja/ samostojno (skupno branje).

- *Poznajo dve vrsti literarnoestetskih bralnih potreb: potrebo leposlovju in potrebo po trivialni književnosti. Začenjajo se zavedati razlike med obema vrstama literature in da sta obe vrsti literarnoestetskih bralnih interesov legitimni.*
- *Razvijajo tudi posebne/ individualne literarne, tematskeliterarnovrstne in žanrske interese.*
- *Zadovoljujejo jih tako, da hodijo v knjižnico, kjer si s pomočjo ali učitelja poiščejo literaturo, ki jih zanima.*

3 UČENCI SE IZRAŽAJO (z izraznim gibom, likovnim ter ustnim in pisnim ustvarjalnim in poustvarjalnim izražanjem):

- *O DOMIŠLJIJSKEM SVETU, KI SO GA USTVARILI NA PODLAGI LITERARNIH BESEDILNIH VZORCEV,*
- *O SVOJEM DOŽIVLJANJU LITERATURE.*

V pogovoru z učiteljem upovedujejo svoje domišljijske svetove in pripovedujejo o svojih literarnoestetskih izkušnjah.

4 RECITIRAJO, PRIPOVEDUJEJO IN DRAMSKO OBLIKUJEJO LITERATURO.

IZOBRAŽEVALNI CILJI:

- 1 SPOZNAVAJO BESEDILA IN AVTORJE SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI.**
- 2 SPOZNAVAJO PRVE KNJIŽEVNE POJME /IZRAZE IN JIH PREPOZNAVAJO (V PRIMERIH UČITELJEVE RABE).**

2. RAZČLENITEV OPERATIVNIH CILJEV PO RAZREDIH – NEUMETNOSTNA BESEDILA

2.1 SPOZNAVANJE PISNEGA JEZIKA:

UČENCI ZAČENJAJO UPORABLJATI/ UPORABLJAJO PISNI JEZIK ZA SPORAZUMEVANJE, RAZMIŠLJANJE, USTVARJANJE, UČENJE, ZABAVO.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

2.1.1 SEZNAJAJO SE Z ZAPISANIMI BESEDILI.

| 4. | 5. | 6. |
|---|--|---|
| 2.1 Vadijo čimbolj tekoče in pravilno glasno branje kratkih tiskanih besedil, npr.: | 2.1 Vadijo čimbolj tekoče in pravilno glasno branje kratkih tiskanih in pisanih besedil. | 2.1 Vadijo čimbolj tekoče in pravilno glasno/ šepetajoče branje kratkih tiskanih besedil, tako, da posnemajo učiteljev zgled. |
| a) vezavo glasov v daljše enote (daljše in manj znane besede še | 2.2 Pri glasnem branju vadijo: | 2.2 Vadijo čimbolj tekoče tekoče in pravilno glasno/ tiho branje |

| | | |
|---|---|---|
| glaskujejo in zlogujejo), b) knjižno branje črk (posebno e, o, l, v, r), c) knjižno naglaševanje besed. | a) knjižno branje črk, b) knjižno naglaševanje besed, c) uresničevanje končnih ločil in vejice z ustrezno intonacijo. | tiskanih in pisanih besedil. 2.3 Pri glasnem branju vadijo: a) knjižno branje črk, b) knjižno naglaševanje besed, c) uresničevanje končnih ločil in vejice z ustrezno intonacijo. |
| | 2.4 Vadijo šepetajoče/ tiho branje kratkih tiskanih/ pisanih besedil. | |

2.1.2 SE UČIJO IN VADIJO PISANJE. SPONTANO IN VODENO IZRAŽAJO POMEN S PISANJEM.

| 4. | 5. | 6. |
|--|--|----|
| Se učijo in vadijo začetno pisanje. | | |
| Vadijo pisanje tiskanih črk in se učijo in vadijo pisanje pisanih črk. | | |
| a) Glasove zapisujejo z ustreznimi velikimi in malimi tiskanimi črkami, in sicer po dogovorjeni smeri, obliki in velikosti. b) Z gibalno-grafičnimi vajami utrjujejo prvine črk in povezave med pisanimi črkami, spretno in pravilno rabo pisala ter spoznavajo strategije za zapomnitev in priklic grafične izvedbe črk. | a) Vadijo pisanje (malih) pisanih črk. Z gibalno-grafičnimi vajami utrjujejo prvine pisanih črk in povezave med njimi. b) Glasove zapisujejo z malimi in velikimi pisanimi črkami, in sicer po dogovorjeni smeri, obliki in velikosti. c) Izboljšujejo natančnost, hitrost, tekočnost in estetskost pisave. č) Seznanjajo se z računalniško tipkovnico. | |

2.1.3 SPONTANO IN VODENO IZRAŽAJO POMEN S PISANJEM TER VADIJO SAMOSTOJNO PISANJE.

- a) (Za vajo) prepisujejo s table/iz knjige kratka besedila, tudi z dopolnjevanjem.
- b) (Za vajo) sledijo kratkemu besedilnemu nareku.
- c) Ob učiteljevi pomoči si zapisujejo svoje misli ter občutke -- pri tem je težišče na pomenu, ne na pravilni obliki zapisa.
- č) Ob učiteljevi pomoči prebirajo besedilo, da bi preverili/popravili/izboljšali zapis.
- d) Ob učiteljevi pomoči presojujejo zapisano besedilo glede na čitljivost pisave in pravilnost zapisa.

**2.2 POGOVORI IN DIALOŠKO SPORAZUMEVANJE:
UČENCI SODELUJEJO V POGOVORIH TER USVAJAJO TEMELJNA NAČELA
DIALOŠKEGA SPORAZUMEVANJA.**

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 4. | 5. | 6. |
|---|----|--|
| <p>1 Pridobivajo si zaupanje do novega okolja ter razvijajo pripravljenost za pogovarjanje s sošolci in učiteljem.</p> | | |
| <p>2 Pogovarjajo se med seboj, z učiteljem in drugimi sogovorci; ob učiteljevi spodbudi začnejo pogovor oz. se skušajo smiselno odzivati na govorjenje drugega.</p> | | |
| <p>3 Spoznavajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja in jih skušajo upoštevati. 3.1 Spoznavajo spoštljive ogovore oseb (gospa/gospod nam. teta/stric); v pogovorih skušajo uporabljati ustrezne ogovore. 3.2 Spoznavajo tikanje in vikanje ter okoliščine za tikanje oz. vikanje; v pogovorih skušajo uporabljati ustrezno različico.</p> | | |
| <p>3.3 Spoznavajo, kdaj in kako se koga pozdravi; v pogovorih skušajo uporabljati ustrezne pozdrave. Navedenim pozdravom določajo ustrezen čas oz. ustreznega naslovnika.</p> <p>3.4 Ob pomoči učitelja navedejo - Ob pomoči učitelja skušajo določiti zapovedim tvorca in naslovnika čim več povedi za dano zapoved/ ter predvideti naslovnikov odziv. / prepoved. - Ob učiteljevi pomoči ugotavljajo, da lahko isto zapoved/prepoved izrazimo na razne načine. - Ob učiteljevem usmerjanju danim zapovedim določijo stopnjo vljudnosti. - Izbrane povedi, ki izražajo zapoved/prepoved, ob učiteljevi pomoči zamenjajo z vljudnejšimi.</p> <p>3.5 Spoznavajo, kdaj in kako se komu izreče voščilo; sošolcem, učitelju in drugim ob praznikih ustrezno voščijo.</p> <p>3.6 Spoznavajo, kdaj in kako se komu izreče priznanje; sošolcem in drugim izrekajo priznanje/čestitke za njihove dosežke.</p> | | |
| <p>4 V igri vlog vadijo pogovarjanje z različnimi sogovorci, pri tem upoštevajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja. Ob učiteljevem usmerjanju se pogovarjajo o uprizorjenem pogovoru (npr. presojujejo ustreznost besedne govoric obeh sogovorcev, njuno vljudnost, njuno nebesedno govoricico ipd.).</p> | | |
| <p>5 V igri vlog vadijo pogovarjanje po telefonu; pri tem upoštevajo posebnosti pogovarjanja po telefonu (npr. pozdrav, predstavitev). Ob učiteljevem usmerjanju se pogovarjajo o uprizorjenem pogovoru.</p> | | |
| | | <p>6 Spoznavajo in vadijo telefoniranje v uradnih govornih položajih (kot igro vlog ali dramatizacijo).</p> |

| | |
|--|--|
| | <p>7 Spoznavajo in vadijo ustrezno in vljudno pogovarjanje v uradnih govornih položajih. Ob učiteljevi pomoči vadijo ustrezno oz. vljudno pogovarjanje v različnih okoliščinah.</p> |
| | <p>8 Ob pomoči učitelja in sošolcev pripravijo anketna vprašanja, anketirajo sošolce ter poročajo o izidih anketiranja.</p> |

| | |
|---|--|
| <p>9 Poslušajo in gledajo posnete pogovore.</p> | |
| <p>1.1 Po prvem poslušanju:</p> <p>a) se ob učiteljevem usmerjanju pogovarjajo o tem, - kdo se je pogovarjal; - o čem sta se sogovorca pogovarjala;</p> <p>b) odgovarjajo na učiteljeva ustna vprašanja o bistvenih podatkih;</p> <p>c) ob pomoči učitelja dopolnijo besedilo (npr. v pripovednih besedilih predvidijo nadaljevanje/konec).</p> | |
| <p>1.2 Besedilo poslušajo še enkrat, nato pa:</p> <p>a) ob učiteljevi pomoči presojujejo vljudnost sogovorcev; svoje mnenje skušajo utemeljiti;</p> <p>b) ob učiteljevi pomoči povedo, kakšno je čustveno stanje sogovorcev (npr. naklonjenost/ nenaklonjenost, prijaznost/ napadalnost); svoje mnenje skušajo utemeljiti;</p> <p>c) še enkrat poslušajo v posameznih (izrazitih) prvinah spremenjeno besedilo/ obnovo besedila ter ugotavljajo napake (tako vadijo kritično poslušanje).</p> | |
| <p>1.3 Z učiteljevo pomočjo pripravijo podoben pogovor (npr. kot igro vlog ali dramatizacijo).</p> | |

**2.3 POSLUŠANJE (IN GLEDANJE) NEUMETNOSTNIH BESEDIL
Z RAZUMEVANJEM TER GOVORNO NASTOPANJE:
UČENCI POSLUŠAJO (IN GLEDAJO) GOVORJENA/ GLASNO BRANA/
EKANIZIRANA NEUMETNOSTNA BESEDILA, JIH RAZČLENJUJEJO
TER GOVORNO NASTOPAJO.**

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 4. | 5. | 6. |
|--|---|----|
| <p>Pridobivajo si zaupanje do novega okolja ter razvijajo pripravljenost za govorno nastopanje pred skupino/ razredom.</p> | <p>Poslušajo tišino in z učiteljevo pomočjo/ sami razmišljajo o vlogi tišine pri mizi, v šoli, gledališču, cerkvi, muzeju, na pokopališču, v naravi ipd.</p> | |

| | | | |
|---|---|--|--|
| <p>Spontano govorno nastopajo pred skupino/razredom.</p> <p>Govorno nastopajo z vnaprej pripravljeno temo, in to tako, da ob učiteljevih spodbudah, vprašanjih, slikovnem gradivu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - predstavijo sebe, člana svoje družine, - predstavijo svojo najljubšo žival, - predmet na sliki - povedo, kaj radi delajo čez dan in pojasnijo, zakaj, - pripovedujejo o dogodku, ki so ga doživeli. | <p>Poslušajo (in gledajo) npr.: kratka, prosto govorjena/ glasno brana/ posneta/ ekranizirana neumetnostna besedila, in sicer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kratka in manj zahtevna poljudnoznanstvena besedila, povezana s temami iz spoznavanja okolja (npr. opis osebe/ živali/ predmeta, kratka pripoved); - kratke novice o aktualnih/zanimivih dogodkih; - televizijske reklame. <p>Po poslušanju:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o vsebini besedila; b) poskušajo sami postavljati vprašanja o vsebini besedila; c) ob učiteljevi pomoči vpisujejo bistvene podatke iz besedila v pripravljeno shemo; č) z učiteljevo pomočjo upovedujejo izpolnjeni vzorec (tako nastane preprosta ustna obnova); d) povedo svoje mnenje o besedilu ter ga skušajo utemeljiti; e) pripovedujejo o svojih izkušnjah, občutkih ipd. ob besedilu. <p style="text-align: right;">Ugotavljajo, kaj se propagira.</p> | | |
| <p style="text-align: center;">Govorno nastopajo (z vnaprej pripravljeno temo), npr.:</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> - opišejo npr. poljubno izbrano žival / predmet / rastlino ter skušajo utemeljiti svojo izbiro; / svojo pot v šolo/ h krožku ipd. ter poskušajo določiti stopnjo nevarnosti posameznih delov poti; svoje mnenje skušajo utemeljiti; - pripovedujejo npr. o svojem najljubšem športniku/ pevcu/ sošolcu ipd. ter skušajo utemeljiti svojo izbiro; / o svojih doživetjih, radostih, razočaranjih; </td> <td style="width: 50%; vertical-align: top;"> <ul style="list-style-type: none"> - opišejo npr. svojo najljubšo dejavnost ter skušajo utemeljiti svojo izbiro;/ / pripravo svoje najljubše jedi ter utemeljijo svojo izbiro;/ /delo v konkretnem poklicu; vrednotijo poklice ter skušajo utemeljiti svoje mnenje; - pripovedujejo npr. o dogodku, ki so ga doživeli/ videli ali slišali zanj; skušajo ga ovrednotiti; / kaj so gledali/ poslušali/ brali, svoje mnenje skušajo utemeljiti; </td> </tr> </table> <p style="text-align: center;">- obnovijo svojo najljubšo risanko/ TV-oddajo.</p> | | <ul style="list-style-type: none"> - opišejo npr. poljubno izbrano žival / predmet / rastlino ter skušajo utemeljiti svojo izbiro; / svojo pot v šolo/ h krožku ipd. ter poskušajo določiti stopnjo nevarnosti posameznih delov poti; svoje mnenje skušajo utemeljiti; - pripovedujejo npr. o svojem najljubšem športniku/ pevcu/ sošolcu ipd. ter skušajo utemeljiti svojo izbiro; / o svojih doživetjih, radostih, razočaranjih; | <ul style="list-style-type: none"> - opišejo npr. svojo najljubšo dejavnost ter skušajo utemeljiti svojo izbiro;/ / pripravo svoje najljubše jedi ter utemeljijo svojo izbiro;/ /delo v konkretnem poklicu; vrednotijo poklice ter skušajo utemeljiti svoje mnenje; - pripovedujejo npr. o dogodku, ki so ga doživeli/ videli ali slišali zanj; skušajo ga ovrednotiti; / kaj so gledali/ poslušali/ brali, svoje mnenje skušajo utemeljiti; |
| <ul style="list-style-type: none"> - opišejo npr. poljubno izbrano žival / predmet / rastlino ter skušajo utemeljiti svojo izbiro; / svojo pot v šolo/ h krožku ipd. ter poskušajo določiti stopnjo nevarnosti posameznih delov poti; svoje mnenje skušajo utemeljiti; - pripovedujejo npr. o svojem najljubšem športniku/ pevcu/ sošolcu ipd. ter skušajo utemeljiti svojo izbiro; / o svojih doživetjih, radostih, razočaranjih; | <ul style="list-style-type: none"> - opišejo npr. svojo najljubšo dejavnost ter skušajo utemeljiti svojo izbiro;/ / pripravo svoje najljubše jedi ter utemeljijo svojo izbiro;/ /delo v konkretnem poklicu; vrednotijo poklice ter skušajo utemeljiti svoje mnenje; - pripovedujejo npr. o dogodku, ki so ga doživeli/ videli ali slišali zanj; skušajo ga ovrednotiti; / kaj so gledali/ poslušali/ brali, svoje mnenje skušajo utemeljiti; | | |
| <p>Pred govornim nastopom:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) z učiteljevo pomočjo vadijo za nastop, b) z učiteljevo pomočjo izdelajo ogrodje miselnega vzorca/ sheme. | | | |

Med govornim nastopom:

- a) napovedo temo;
- b) ob učiteljevi spodbudi govorijo ob pisni zasnovi oz. slikovnih/ besedilnih ponazorilih, in skušajo govoriti čimbolj razločno, naravno in knjižno.

Po govornem nastopu:

poslušalci ob učiteljevi pomoči presojujejo govorni nastop.

2.4 BRANJE, RAZUMEVANJE IN PISANJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL:

2.4.1 UČENCI BEREJO NEURADNA IN JAVNA BESEDILA BESEDILA, JIH OB POMOČI UČITELJA RAZČLENJUJEJO TER TVORIJO/ PIŠEJO PODOBNA BESEDILA.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 4. | 5. | 6. |
|---|--|--|
| 1 Tiho (in glasno) berejo besedila ter jih ob učiteljevi pomoči razčlenjujejo, npr.: | | |
| - s pisanimi črkami napisane pozdrave (na razglednici), čestitke, pohvale, voščila, vabila. | - neuradni pozdrav, - neuradno voščilo, - neuradno čestitko, - neuradno pismo; | - neuradno obvestilo (na dopisnici), - neuradno opravičilo, - neuradno zahvalo, - neuradno pismo. |
| Po prvem branju: | | |
| a) z učiteljevo pomočjo ugotavljajo, kaj želi tvorec od naslovnika oz. čemu mu pošilja to besedilo; b) z učiteljevo pomočjo ugotavljajo, kdaj (ob kateri priložnosti) je besedilo nastalo ter kdaj (ob katerih priložnostih) tvorimo podobna besedila; c) pripovedujejo o svojih izkušnjah in doživetjih ob podobnih besedilih. | a) odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih; b) ugotavljajo, kdo je sporočevalec in kdo naslovnik, ter ob učiteljevi pomoči v besedilu poiščejo tiste jezikovne prvine, po katerih so ju prepoznali; c) ob učiteljevi pomoči ugotavljajo, kaj želi sporočevalec od naslovnika oz. čemu mu pošilja to besedilo, ter v besedilu poiščejo tiste jezikovne prvine, iz katerih so to prepoznali; č) presodijo, ali so ti izrazi vljudni ali ne; ob učiteljevi pomoči jih zamenjajo z vljudnejšimi. | |
| Po ponovnem branju: | | |

| | | |
|--|---|---|
| | <p>a) ob besedilu ustno odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih;</p> <p>b) povedo, kdaj oz. ob katerih priložnostih tvorimo podobna besedila;</p> <p>c) ob pomoči učitelja uredijo bistvene podatke v miselni vzorec/shemo; ob učiteljevi pomoči miselni vzorec upovedijo;</p> <p>č) si ogledajo zapisano besedilo ter se pogovarjajo o njegovi zunanji oblikovanosti (tudi o slikovnem delu);</p> | <p>a) v seznamu poiščejo zahtevane podatke;</p> <p>b) ob učiteljevi pomoči uredijo bistvene podatke v miselni vzorec ter ga skušajo ustno upovediti;</p> <p>c) ob besedilu ustno/ pisno odgovarjajo na učiteljeva ustna/ pisna vprašanja o tvorcu, naslovniku in bistvenih podatkih;</p> <p>č) ob pomoči učitelja v besedilu podčrtajo naslov/ nagovor/ podpis/ datum ter določijo njegovo vlogo;</p> <p>d) ob pomoči učitelja ugotavljajo, ali je besedilo popolno ali mu kaj manjka; dodajo mu manjkajoči del (npr. naslov, nagovor, datum, podpis ipd.).</p> |
| <p>2 Ob ustreznih dogodkih (praznikih, izletih, prireditvah) pišejo ob pomoči učitelja podobna besedila, in sicer tako, da posnemajo prebrano besedilo (oz. značilno zgradbo dane besedilne vrste). Pri tem pazijo na čitljivost, estetskost in pravilnost zapisa.</p> | | |

2.4.2 UČENCI SPREJEMAJO POLJUDNOZNANSTVENA IN PUBLICISTIČNA BESEDILA, JIH OB POMOČI UČITELJA RAZČLENJUJEJO IN SKUŠAJO TVORITI PODOBNA BESEDILA.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 4. | 5. | 6. |
|----|---|----|
| | <p>1 Tiho /in glasno berejo manj zahtevna, kratka neumetnostna besedila, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - poljudnoznanstvena besedila, povezana s temami drugih predmetnih področij (npr. opis rastline/ predmeta/ osebe/ poklica, navodilo za delo/ igro); - novice o aktualnih/zanimivih dogodkih; | |

| | |
|--|---|
| | <p>- obrazce (npr. vprašalnik o osebnih podatkih, anketni list);</p> <p>- javna obvestila (npr. piktogram/ cenik /jedilni list /telefonski imenik/ vozni red / vremensko napoved/ TV-program);</p> <p>- reklame.</p> |
| | <p>Po ponovnem branju:</p> <p>a) ob besedilu odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih;</p> <p>b) ob učiteljevi pomoči uredijo bistvene podatke v miselni vzorec in ga skušajo ustno upovediti, tj. besedilo obnoviti;</p> <p>c) ob pomoči učitelja ustno dopolnijo besedilo (npr. v pripovednih besedilih predvidijo nadaljevanje/ konec);</p> <p>d) povedo svoje mnenje o besedilu ter ga skušajo utemeljiti;</p> <p>e) ob besedilu pripovedujejo o svojih izkušnjah, občutkih ipd.,</p> <p>a) ob besedilu odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih;</p> <p>b) postavljajo vprašanja o vsebini besedila;</p> <p>b) ob učiteljevi pomoči uredijo bistvene podatke v miselni vzorec in ga skušajo ustno upovediti ter tako ustno obnoviti, lahko pa tudi pisno;</p> <p>c) ob pomoči učitelja / sami ustno ali pisno dopolnijo besedilo (npr. v pripovednih besedilih predvidijo nadaljevanje/ konec);</p> <p>č) ob pomoči učitelja v seznamu poiščejo zahtevane podatke;</p> |
| | <p>g) ob učiteljevi pomoči izpolnjujejo obrazec;</p> <p>h) v javnem obvestilu poiščejo zahtevani podatek (tudi v njegovem nebesednem delu);</p> <p>i) ob branju reklame ob pomoči učitelja ugotavljajo,</p> <ul style="list-style-type: none"> - kaj se propagira - kaj želi sporočevalec doseči pri naslovniku; - predvidevajo, kako se bo le-ta odzval; |

| | | |
|--|--|---|
| | | - svoje mnenje skušajo utemeljiti; |
| | j) ob učiteljevi pomoči presojujejo ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost besedila (glede na cilje iz učnega načrta); | |
| | k) ob učiteljevi pomoči skušajo popraviti neustreznosti/ nerazumljivosti / nepravilnosti v besedilu (glede na cilje iz učnega načrta); | |
| | l) ob učiteljevi pomoči besedilo besedno-slovnično razčlenjujejo: | |
| | - v besedilu prepoznavajo uvod, jedro in zaključek; | - v besedilu zaznamujejo uvod, jedro in zaključek; |
| | ----- | ----- |
| | - v besedilu prepoznavajo število povedi; | - v besedilu prepoznavajo odstavke; |
| | ----- | ----- |
| | - v besedilu prepoznavajo pripovedne/ vprašalne/ vzklične povedi ter jih primerjajo med seboj; | - v besedilu podčrtajo trdilne/ /nikalne povedi in jih primerjajo med seboj; |
| | ----- | ----- |
| | - v vprašalni povedi prepoznavajo vprašalnico; | v besedilu podčrtajo vprašalnico v vprašalni povedi; |
| | ----- | ----- |
| | - skušajo razložiti pomen dane besede iz besedila (z risbo, opisno/ v rabi); | - skušajo razložiti pomen dane besede iz besedila (z risbo/ opisno/ / v rabi / s protipomenko). |

3 Ob učiteljevi pomoči pišejo krajša besedila, npr.:

Ob prebranem zgledu in slikovnem gradivu pišejo krajše preprosto besedilo:

- npr. opis predmeta / živali;

- npr. opis predmeta/
/ živali/
/ rastline/
/ osebe;

- npr. opis predmeta/
/ rastline/
/ živali/
/ osebe/
/ delovnega postopka (kako se pripravi neka jed)
/ izdelka/ naprave;

- npr. pripoved o tem, kar so doživeli/ videli/ slišali /brali;

| | |
|-----------------------|---|
| | - npr. obnovo kratkega besedila/ / risanega filma. |
| Pred pisanjem: | <p>a) ob učiteljevi pomoči izdelajo ogrodje miselnega vzorca;</p> <p>b) ob učiteljevi pomoči sestavijo ogrodje miselnega vzorca;</p> <p>c) ob učiteljevi pomoči iščejo manjkajoče podatke in jih vpišejo v ogrodje miselnega vzorca.</p> |
| Med pisanjem osnutka: | <p>a) napišejo naslov in vrsto besedila;</p> <p>b) ob učiteljevi pomoči miselni vzorec pretvorijo v zapisano besedilo;</p> <p>c) ob učiteljevi pomoči skušajo besedilo členiti na uvod, jedro in zaključek.</p> |
| Po pisanju osnutka: | <p>a) preberejo besedilo ob pomoči učitelja/ staršev/ sošolcev popravijo največje vsebinske, slogovne, slovnične in pravopisne napake;</p> <p>b) prepisejo besedilo; pri tem pazijo na zunanjo oblikovanost zapisanega besedila; izboljšujejo čitljivost, natančnost, hitrost in tekočnost pisave;</p> <p>c) svoja besedila se učijo primerjati in presojati.</p> |

**2.5 RAZVIJANJE LOGIČNEGA MIŠLJENJA, JEZIKOVNE IN IZRAZNE ZMOŽNOSTI:
UČENCI RAZVIJAJO ZMOŽNOST LOGIČNEGA MIŠLJENJA TER POIMENOVALNO, UPOVEDOVALNO, PRAVOREČNO IN PRAVOPISNO ZMOŽNOST.**

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 4. | 5. | 6. |
|---|---|----|
| <p>1 Iz preprostih opisov prepoznavajo bitja/ predmete/ prostore in jih poimenujejo.</p> | <p>a) Besedam iščejo protipomenke, nadpomenke in podpomenke. b) Po analogiji tvorijo samostalniške izpeljanke iz glagola. c) Po analogiji tvorijo pridevniške izpeljanke iz samostalnika.</p> | |

2 Opazujejo konkretni dogodek ali slike dejanj istega dogodka.

a) Povedo, katero dejanje se dogaja med njihovim govorjenjem, katero se je zgodilo pred govorjenjem in katero se bo po njem; pri tem vadijo:

- rabo časovnih prislovov zdaj/ prej/ potem, danes/ včeraj/ jutri,
- rabo glagolskih časovnih oblik (sedanjika, preteklika, prihodnjika).

b) Določijo zaporedje dejanj in ga izrekajo s časovnimi prislovi najprej/ potem/ nazadnje oz. z veznikom ko.

3 Z vajami odpravljajo najpogostejša kritična mesta v praktičnem obvladanju slovnice.

4 Ob zgledu in pomoči učitelja vadijo čimbolj razločno, naravno / in knjižno govorjenje, pri tem so pozorni zlasti na težja mesta v knjižni izreki, kot so:

- a) izgovor knjižnih glasov glede na pokrajinski/ narečni izgovor,
- b) mesto naglasa.

4.1 Ob zgledu in pomoči učitelja vadijo čimbolj razločno, naravno in knjižno branje.

5 Vadijo lažja mesta v pravopisu, npr.

- | | | |
|---|---|---|
| - rabo velike začetnice v osebnih lastnih imenih, | - rabo velike začetnice v bližnjih/ znanih zemljepisnih lastnih imenih, | - zapis glasu <u>u</u> in nezvočnikov na koncu besede, |
| - rabo klicaja in vprašaja pri vzkličnih in vprašalnih povedih; | - rabo vejice pri naštevanju; | - zapis polglasnika (s črko e), |
| | | - pisanje nikalnice ne ob glagolih, |
| | | - ločeno pisanje predlogov, |
| | | - pisanje glavnih in vrstilnih števnikov do 100 s črkami, |
| | | - zapis sklopov <u>lj</u> in <u>nj</u> . |

Pazijo na čitljivost in estetskost pisave ter vadijo pisanje in oblikovanje besedil z računalnikom.

2.6 POGOVORI O JEZIKOVNEM OKOLJU UČENCEV:

UČENCI SE POGOVARJAJO O SVOJEM JEZIKOVNEM OKOLJU IN ZAČENJAJO SPOZNAVATI VLOGO IN POLOŽAJ SLOVENSKEGA JEZIKA.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| | | |
|----|----|----|
| 4. | 5. | 6. |
|----|----|----|

| | | |
|---|--|--|
| <p>- Povedo, kateri jezik je zanje materni/ prvi in kateri je tuji/ drugi.</p> <p>- Pogovarjajo se o (jezikovnih) stikih, ki jih imajo sami/ njihovi starši/ sorodniki s tujci, in povedo, kako govorijo z njimi.</p> <p>- Pogovarjajo se o tem, ali doma/ s prijatelji govorijo slovensko tako, kot se govori v šoli/ po radiu/ televiziji.</p> <p>- Povedo, ali poznajo tujce, ki znajo slovensko, in kako govorijo z njimi Slovenci.</p> | <p>- Navedejo/ pokažejo prvine nebesednega jezika in pojasnijo, kaj se z njimi sporoča.</p> <p>- Navedejo imena jezikov, ki jih govorijo ljudje v njihovem okolju.</p> <p>- Pogovarjajo se, kako se govori v šoli/ v gledališču/ na televiziji .</p> <p>- Pogovarjajo se o tem, ali govorijo doma/ s prijatelji enako kot v šoli/ z neznanci/ s tujci.</p> <p>- Navedejo nekaj neknjižnih (pogovornih/ narečnih) besed ter jih ob pomoči učitelja zamenjajo s knjižnimi.</p> | <p>- Pogovarjajo se o tem, v katerem jeziku so (v Sloveniji in v njihovem okolju) napisana javna obvestila.</p> <p>- Pogovarjajo se o razlikah v govorjenju s prijatelji/ sošolci in z učiteljem neznancem/ tujcem.</p> <p>- Premišlujejo, zakaj govorijo z različnimi osebami različno.</p> <p>- Razmišljajo o tem, kako bi bilo,</p> <ul style="list-style-type: none"> - če bi s starši/ bratom/ prijatelji govorili knjižno, - če bi po radiu/ televiziji govorili neknjižno (pokrajinsko/ narečno). |
|---|--|--|

2.7 PREDLAGANI IZOBRAŽEVALNI CILJI (IZRAZI IN POJMI):

2.7.1 UČENCI SPOZNAVAJO USTALJENI SISTEM SLOVENSKE PISAVE (PISANE ČRKE).

2.7.2 PREPOZNAVAJO IN UPORABLJAJO PRVE JEZIKOSLOVNE POJME.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 4. | 5. | 6. |
|---|---|---|
| <p>Spoznavajo ustaljeni sistem slovenske pisave: male (in velike) pisane črke. Velike pisane črke prepoznavajo pri branju besed.</p> | | <p>Ob pomoči učitelja vadijo razvrščanje besed po abecedi.</p> |
| <p>Ob razčlembi besedil učenci (ob učiteljevi rabi) spoznavajo/ prepoznavajo pojme in izraze:¹</p> | | |
| <p>prepoved, opozorilo vprašaj, klicaj, vejica</p> | <p>obvestilo besedilo protipomenka državni jezik narečje knjižni in neknjižni jezik</p> | <p>pripovedna, vprašalna poved vzklična poved trdilna, nikalna poved sporočevalec, naslovnik, opis, novica, anketa, nadpomenka, podpomenka naslov, nagovor, datum, podpis</p> |

3. RAZČLENITEV OPERATIVNIH CILJEV PO RAZREDIH – – UMETNOSTNA BESEDILA

3.1 POSLUŠANJE IN GLEDANJE UMETNOSTNIH BESEDIL:

¹ Iz prvega triletja pa še: glas, črka, beseda, poved, pozdrav, prepoved, vabilo, čestitka, voščilo, pohvala, pika, velika in mala začetnica, materni in tuji jezik.

**UČENCI SPREJEMAJO IN DOŽIVLJAJO UMETNOSTNA BESEDILA.
RAZVIJAJO SPOSOBNOST GLEDANJA, RAZUMEVANJA IN VREDNOTENJA DRAMATIKE.**

3.1.1 POSLUŠAJO UČITELJEVO BRANJE IN PRIPOVEDOVANJE POEZIJE IN PROZE.

3.1.2 GLEDAJO, DOŽIVLJAJO TER OB UČITELJEVI POMOČI VREDNOTIJO GLEDALIŠKE PREDSTAVE IN FILME.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 4. | 5. | 6. |
|--|--|---|
| <p>1. Razvijajo zmožnost poslušanja umetnostnega besedila, spremljanja lutkovne in gledališke predstave ter filma.</p> | | |
| <p>Poslušajo slovenske ljudske pravljice in prepoznajo njihove lastnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - slovenske pravljичne osebe, - slovenske pravljичne motive, - pravljичno strukturo. | <p>Prepoznajo značilnosti ljudske pravljice ter jo razlikujejo od fantastične pripovedi.</p> <p>Razlikujejo pravljični dogajalni prostor in realistični dogajalni prostor v pripovedi.</p> | <p>Poslušajo pravljice drugih narodov sveta.</p> <p>Poslušajo kratke ljudske pripovedi.</p> |
| <p>2. Razvijajo sposobnost za identifikacijo z eno izmed književnih oseb. Prepoznajo govorni položaj poslušanja umetnostnih besedil. Ob poslušanju besedilo v mislih dopolnijo s svojimi domišljjskimi podobami in ga povezujejo s svojim izkušenskim in čustvenim svetom.</p> <p>3. Poslušajo učiteljevo branje kratke pripovedne proze in proznih odlomkov iz berila. Oblikujejo domišljjskočutne predstave književnih oseb, literarnega prostora in literarnega dogajanja. Sestavljajo pomene in besedilo ob pomoči učitelja vrednotijo. Po metodi dolgega branja doživijo skupaj vsaj dve besedili vsako leto (fantastično/ realistično).</p> | | |
| <p>4. Ohranjajo in razvijajo interes za poslušanje poezije.</p> <p>1) Zaznavajo in doživljajo zvočnost pesmi ob poslušanju interpretativnega branja pesmi (učiteljevo branje, poslušanje posnetka). Zvočnost pesmi ter jo povezujejo s podobami, ki tvorijo besedilno stvarnost oziroma pesniške podobe.</p> <p>2) Zaznavajo ritem. Na menjave ritma se čustveno odzovejo.</p> <p>2) Zaznavajo ritem pesmi in ga povezujejo z njeno sporočilnostjo. Zaznavajo menjavanje ritma v pesmi.</p> <p>3) Ob pomoči učitelja zaznavajo rimo kot zvočni lik. Ponovijo rimane besede.</p> <p>3) Zaznavajo rimane besede. Ob vzgledu navedejo nekaj rimanih besed.</p> | | |
| <p>5. Razvijajo sposobnosti za sprejemanje, doživljanje in vrednotenje gledališke predstave.</p> <p>Ogledajo si vsaj eno gledališko/ lutkovno predstavo v vsakem letu (lahko tudi na videoposnetku). Razlikujejo glavne in stranske osebe gledališke/lutkovne predstave in zaznavajo njihove lastnosti (čustvena stanja). Zaznavajo sestavine gledališke/lutkovne predstave (gledališče, gledalci, oder, igralci, dogajanje, začetek in konec predstave; lutke in vrste lutk) in se o tem pogovarjajo.</p> | | |
| <p>6. Razvijajo sposobnosti za sprejemanje, vrednotenje in doživljanje trivialnega in estetskega filma.</p> | | |

Doživljajo trivialni in estetsko polnovredni film.

3.2 BRANJE IN POUSTVARJANJE UMETNOSTNIH BESEDIL:

3.2.1 UČENCI RAZVIJAJO SPOSOBNOST SPREJEMANJA (BRANJA S POSLUŠANJEM OZ. SKUPNEGA BRANJA), DOŽIVLJANJA IN VREDNOTENJA LITERATURE.

*Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.

| 4. | 5. | 6. |
|--|--|---|
| Po poslušanju berejo krajše literarno besedilo (slikanica). Po poprejšnji pripravi berejo glasno. | Po poslušanju berejo umetnostno besedilo poltiho/ tiho. Zbrano berejo krajša besedila. Po poprejšnji pripravi berejo glasno. | Ob učiteljevem glasnem branju besedila sočasno tiho berejo besedilo. Berejo glasno brez priprave. |
| <p>2. Razvijajo zmožnost ustvarjalnega dialoga z umetnostnim besedilom. Vstopajo v ustvarjalni dialog z umetnostnim besedilom in se identificirajo. Branje umetnostnega besedila prepoznajo kot poseben položaj in pripravijo ustrezen model odzivanja: literarni svet povezujejo s svojim izkušenskim svetom.</p> | | |
| <p>2.1 Razvijajo sposobnost za identifikacijo z eno izmed književnih oseb.</p> | | |
| Privzemajo zorni kot ene izmed književnih oseb (identifikacijske figure). Zmožni so se identificirati s tisto književno osebo, ki jim je podobna vsaj v eni konkretni lastnosti, oziroma s tisto, katere življenjske okoliščine so podobne njihovim. | Zmožni so se identificirati s tisto književno osebo, ki doživlja take dogodivščine, ki bi si jih želeli doživljati sami. | |
| <i>Npr. A. Lindgren: Pika Nogavička (slikanica)</i> | <i>Npr. J. Vandot: Kekec in Bedanec (slikanica)</i> | <i>Npr. C. Nöstlinger: Požvižgamo se na kumaričnega kralja</i> |
| <p>2.2 Književne osebe</p> <p>1) Sestavljajo domišljjskočutno predstavo dveh književnih oseb tako, da upoštevajo avtorjev opis in dodajajo manjkajoče prvine iz svoje izkušnje in domišljije. Ločujejo glavne in stranske književne osebe. Oblikujejo lastno stališče do ravnanja književnih oseb in ga poskušajo utemeljiti.</p> | | |
| <i>Npr. A. Lindgren:</i> | <i>Npr. A. A. Milne:</i> | <i>Npr. K. Kovič: Zgodnje zgodbe</i> |

| | |
|---|--|
| <i>Pika Nogavička (slikanica)</i> | <i>Medvedek Pu (slikanica)</i> |
| <p>2) Zaznavajo tiste značajske lastnosti književne osebe, ki so razvite v nazorno sliko.</p> <p><i>Npr. S. Makarovič: Kam pa kam, kosovirja?</i></p> | <p>Pri posamezni književni osebi poskušajo zaznati več značajskih lastnosti.</p> <p><i>Npr. F. Frančič: Pravljica o nedolžnem velikanu</i> <i>Ž. Petan: Poslednja vojna njegovega veličanstva</i></p> |
| <p>3) Motivi za ravnanje književnih oseb (ali: zakaj kdo kaj stori).</p> <p>Ob pomoči učitelja poskušajo zaznati in razumeti motiv za ravnanje književne osebe, ki ni v skladu z ravnanjem, ki bi ga v sorodni situaciji izbrali sami.</p> <p><i>Npr. G. Rodari: Če dedek ne zna pripovedovati pravljic</i></p> | <p>Poskušajo najti /najdejo razlago za ravnanje dveh/ več književnih oseb, če jo je mogoče izpeljati iz literarnega dogajanja.</p> <p><i>Npr. S. Makarovič: Coprnica Zofka</i></p> |
| <p>2.3 Razvijajo sposobnost razumevanja in doživljanja besedilne stvarnosti.</p> | |
| <p>1) Dogajalni prostor</p> <p>- Poskušajo si oblikovati domišljjskočutno predstavo dogajalnega prostora, in sicer tako, da povezujejo besedilo s svojimi domišljjskimi slikami ter prostori, ki jih poznajo iz vsakdanjega sveta in iz umetnostnih del (književnost, ilustracija, film, risanka).</p> <p>- Domišljjskočutne predstave izražajo s kombinacijo risbe in zapisa.</p> <p>- Ločijo realni in domišljjski svet, razlikujejo pravljčni dogajalni prostor in realistični dogajalni prostor pripovedi.</p> <p>- Začenjajo ločevati pravljice in realistične pripovedi.</p> <p>- Domišljjskočutno predstavo dogajalnega prostora poskušajo oblikovati tako, da upoštevajo avtorjev opis in dodajajo manjkajoče predstave iz svojih izkušenj in iz drugih (literarnih) del.</p> <p>- Ob pripovedovanju učitelja zaznavajo različne dogajalne prostore.</p> <p><i>Npr. A. Lindgren: Pika Nogavička (slikanica)</i> <i>Npr. Grška ljudska basen: Mestna in gozdna miš</i></p> | |
| <p>2) Dogajalni čas</p> <p>Zaznavajo časovno zapovrstje nizanja dogodkov. Prepoznavajo dva časa: danes in nekoč. Povezujejo dogajalni prostor in dogajalni čas. Sledijo časovno zaporednemu toku dogodkov. Dogajalni čas skušajo prepoznati tudi iz neposrednih besedilnih signalov (kočija, lajna ipd.).</p> <p><i>Npr. Ljudska: Lisica prežene zajčka iz hišice</i> <i>Npr. S. Makarovič: Veveriček posebne sorte</i> <i>Npr. H. C. Andersen: Grdi raček</i></p> | |
| <p>3) Dogajanje</p> | |

| | | |
|--|---|---|
| <p>Ob pomoči učitelja razvijajo razumevanje vzročno posledičnega zaporedja literarnih motivov.</p> | <p>Zaznavajo razliko med dogajanjem v domišljjskem in realnem svetu.</p> | |
| <p><i>Npr. Ljudska: Lisica prežene zajčka iz hišice</i></p> | <p><i>Npr. L. Suhodolčan: O dečku, ki je jezdil ograje</i></p> | |
| <p>4) Književna motivacija</p> | | |
| <p>Literarno dogajanje sprejemajo in razumejo le, če je povezano v trden vzročno-posledični sistem. Odstopanja od trdnega vzročno-posledičnega sistema povezujejo s fantastično prozo.</p> | | |
| <p><i>Npr. M. Koren: Protideževna juha</i> <i>Npr. B.. A. Novak: Prizori iz življenja stvari</i></p> | | |
| <p>2.4 Književne zvrsti</p> | | |
| <p>Ob imenu književne vrste si prikličejo v spomin svoje literarnoestetske izkušnje s TO književno vrsto. Na podlagi tega oblikujejo svoja pričakovanja.</p> | | |
| <p>2.4.1 POEZIJA</p> | | |
| <p>1) Zaznavajo in doživljajo zvočnost pesmi.</p> | <p>1) Zaznavajo in doživljajo zvočnost pesmi. Zvok besede in zvočno slikanje povezujejo s podobami, ki jih vzbujajo besedilo.</p> | |
| <p><i>Npr. J. Snoj: Veronika gre na ples</i></p> | <p><i>Npr. J. Snoj: Kje pesem prebiva</i></p> | |
| <p>2) Zaznavajo ritem. Doživljajo razliko med hitrim in počasnim ritmom.</p> | | |
| <p><i>Npr. M. Rainer: Gobji ples</i> <i>Npr. M. Bor: Pesem o zvezdi</i></p> | | |
| <p>3) Zaznavajo rimo kot zvočni lik.</p> | | |
| <p><i>Npr. M. Košuta: Morda tudi žabice</i></p> | <p><i>Npr. M. Rainer: Žabeceda</i></p> | <p><i>Npr. M. Kunčič: Markova barka</i></p> |
| <p>4) Poskušajo razumljivo in doživeto recitirati in deklamirati pesem, ki so se jo naučili na pamet.</p> | <p>Poskušajo interpretativno brati kratko besedilo. Razumljivo in doživeto recitirajo in deklamirajo pesmi, ki so se jih naučili na pamet.</p> | |
| <p>5) Ob učiteljevi pomoči zaznavajo likovno oblikovanost besedila.</p> | <p>5) Ob učiteljevi pomoči zaznavajo likovno podobo besedila in prvine zunanje zgradbe (kitica).</p> | <p>5) Zaznavajo likovnost besedila in število kitic.</p> |
| <p><i>Npr. B. A. Novak: Vogali hiše</i></p> | <p><i>Npr. M. Košuta: Zaseda za medveda</i></p> | |

| | | |
|---|---|--|
| <p>6) Ob branju besedila razvijajo asociativne sposobnosti.</p> | <p>Ob branju besedila razvijajo asociativne sposobnosti, doživljajo čustveno in domišljjsko bogastvo pesniškega jezika.</p> <p><i>Npr. S. Vegri: Prijatelj</i> <i>Npr. T. Pavček: Kaj vse je tata</i></p> | |
| <p>7) Razlikujejo pomensko podobne besede in njihovo rabo glede na sobesedilo.</p> <p><i>Npr. S. Kosovel: Sonček boža tačice</i></p> | <p>Rabo sopomenk zaznavajo in opazujejo ob upoštevanju čustvenih plasti besedila.</p> <p><i>Npr. S. Vegri: Grega</i></p> | <p>Ob doživljanju in razumevanju rabe sopomenk razumejo tudi prvine sloga (opisnost, čustvenost).</p> <p><i>Npr. O. Župančič: Barčica</i></p> |
| <p>8) Ob pomoči učitelja zaznavajo lažje primere besedotvorne inovacije (pomanjševalnice).</p> <p><i>Npr. M. Bor: Zajček suhi</i> <i>Npr. B. A. Novak: Doolgčas</i></p> | | <p>8) Ob pomoči učitelja zaznavajo opaznejše primere besedotvorne inovativnosti v pesemskem besedilu.</p> |
| | <p>9) Razumejo preprostejše primere.</p> <p><i>Npr. L. P. Zupančič: Televizija domišljija</i> <i>Npr. F. Forstnerič: Dedkova slika</i></p> | |
| <p>11) Ob pomoči učitelja besedilo na ravni teme primerjajo z že poslušanimi oziroma prebranimi besedili.</p> <p>Osrednje teme so:</p> <ul style="list-style-type: none"> - družina, - živalski svet. <p><i>Npr. J. Snoj: Ptičica pa-pa</i></p> | <p>Poskušajo razumeti temo besedila in novo besedilo primerjajo z že znanimi besedili na isto temo.</p> <p>Osrednje teme so:</p> <ul style="list-style-type: none"> - družina, - živalski svet, - prijateljstvo. <p>Poskušajo oblikovati svoje stališče do sporočila pesmi.</p> <p><i>Npr.: M. Košuta: Zaseda za medveda</i> <i>Npr. M. Kunčič: Markova barka</i></p> | <p>10) Zaznavajo in doživljajo rabo nenavadnih besednih zvez.</p> <p><i>Npr. B. Štampe Žmavc: Špela čarovnica</i></p> <p>Razumejo temo besedila in novo besedilo primerjajo z že znanimi besedili na isto temo.</p> <p>Osrednje teme so:</p> <ul style="list-style-type: none"> - otroštvo , - nenavadna stvarnost. <p>Oblikujejo svoje stališče do sporočila pesmi.</p> <p><i>Npr. F. Lainšček: Klic v sili</i></p> |
| <p>2.4.2 PROZA</p> <p>Doživljajo naslednje prozne vrste in žanre:</p> <p>1) Pravljica</p> <p>1.1) Ljudska pravljica</p> <p>Ljudske pravljice (formalni</p> <ul style="list-style-type: none"> - klasične slovenske ljudske <ul style="list-style-type: none"> - tuje ljudske pravljice značilnimi | | |

začetek in konec, prepovedi, zapovedi in prerokbe, pravljlična števila, tipične pravljlične osebe);

pravljice (tipični motivi in osebe);
- živalske pravljice;

motivi.

Npr. Slovenske narodne pravljice

Npr. Zlata ptica

Npr. Tisoč in ena noč

1.2) Klasična avtorska pravljica

*Npr. D.Kette:
Šivilja in škarjice*

*Npr. H. C. Andersen:
Palčica*

*Npr. F. Milčinski: Pravljice
Npr. O. Wilde: Srečni kraljevič*

1.3) Sodobna avtorska pravljica

*Npr. B. Štampe Žmavc:
Ure kralja Mina*

*Npr. S. Makarovič:
Coprnica Zofka*

2) Fantastična pripoved

Npr. A. Milne: Medvedek Pu (slikanica)

Npr. J. Vandot: Kekec in Bedanec (slikanica)

Npr. L. Baum: Čarovnik iz Oza

3) Basen

Prepoznavajo jo po tipiziranih, večidel živalskih likih, ki se obnašajo kot ljudje, in hkrati zaokroženi zgodbi, usmerjeni k poanti, ki pojasni lik.

Npr. Ljudska: Pes, mačka in volk

Npr. S. Makarovič: Papagaj in sir

Npr. G. Vitez: Zrcalce

2.4.3 DRAMATIKA

Ob glasnem branju krajšega dramskega prizora ob pomoči učitelja razlikujejo navedbo osebe in njen dramski govor.

Ob pomoči učitelja glasno berejo besedilo, razčlenjeno na dva prizora, po vlogah. Poskušajo poiskati primeren glas za osebo, ki jo predstavljajo. Besedilo uprizorijo v razredu.

Pri skupinskem glasnem branju poskušajo samostojno tekoče in razumljivo brati besedilo po vlogah.

Besedilo uprizorijo v razredu. Prepoznajo zgradbo dramskega besedila (oznaka govorečega in njegovega govora, oznaka prostora).

Npr. F. Milčinski: Zvezdica zaspanka

Npr. Stonoga in stotisočnoga

Npr. H. C. Andersen: Grdi raček

3.2.2 UPOVEDUJEJO SVOJE DOMIŠLJIJSKE SVETOVE IN PRIPOVEDUJEJO O SVOJIH LITERARNOESTETSKIH IZKUŠNJAH.

3.2.3 RECITIRAJO, PRIPOVEDUJEJO IN DRAMSKO OBLIKUJEJO LITERATURO.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 4. | 5. | 6. |
|--|----|----|
| <p>1. Učenci upovedujejo svoje domišljjske podobe. Razvijajo zmožnost izražanja o besedilni stvarnosti.</p> <ul style="list-style-type: none">- Upovedujejo podobe, čustva in razpoloženje knjižnih oseb, pri tem pa ugotovitve utemeljujejo s podatki iz besedila.- Poskušajo govoriti in upovedovati dogajalni prostor tudi z upoštevanjem prostorskih prvin iz drugih besedil.- Poskušajo pripovedovati skrčeno obnovo književnega dogajanja. | | |
| <p>2. Ob pomoči učitelja vrednotijo in upovedujejo svoje domišljjske svetove:</p> <ul style="list-style-type: none">- razvijajo domišljjskočutne predstavne zmožnosti,- poglobljajo literarnoestetska doživetja,- posredno izražajo svoja literarnoestetska doživetja. | | |
| <p>3. Učenci pripovedujejo o svojih realnih in estetskih izkušnjah.</p> <ul style="list-style-type: none">- Učenci se čustveno pripravijo na ustvarjalni dialog z literarnim besedilom.- Spomnijo se ustreznih dogodkov iz svojega življenja in čustev, ki so jih spremljala. | | |
| <p>4.1 Proza</p> <p>Ohranjajo in razvijajo interes za pripovedovanje literature.</p> <ul style="list-style-type: none">- Obnavljajo zgodbo ali dogajanje s pomočjo sličic, niza sličic, zgodbe v slikah in sheme dogajanja.- Pripovedujejo pravljice in skušajo pri tem uporabljati že večje število pravljичnih prvin (konec, čudežni zasuki in predmeti ipd.). <p>Pri pripovedovanju poskušajo uporabljati pravljичni ton in strukturne prvine pravljic (začetek, preteklik).</p> <ul style="list-style-type: none">- Pripovedujejo ljudsko prozo, pri tem razvijajo lastnosti zanimivega, doživetega, na naslovnika usmerjenega pripovedovanja.- Tvorijo pripoved / besedilo, omejeno z zakonitostmi tega sveta. | | |
| <p>4.2 Poezija</p> <ul style="list-style-type: none">- Ob pomoči učitelja tvorijo besede po vzorcu iz besedila in sestavijo besedilo, ki vključuje nove tvorjenke.- Ob pomoči učitelja tvorijo zvočno učinkovite kombinacije besed (onomatopoijske, zvočno slikanje).- Zvočnost povezujejo s predstavami, ki jih vzbujajo zanimivi zvočni nizi.- Sestavijo svojo enokitično pesem. | | |
| <p>4.3 Razredno gledališče</p> | | |

- Sodelujejo v skupinski dramatizaciji pesmi ali proznega besedila. Spremembo razpoloženja izražajo s spremembo glasu in gibom.

- Dramski prizor opremijo ob pomoči učitelja s sceno, glasbeno spremljavo, kostumi.

- Ob pomoči učitelja pripravijo odrsko postavitve mladinske gledališke igre/odlomka dramskega besedila po skupinah. (Npr.: vsaka skupina eno dejanje ali vse skupine postavitve iste enodejanke). Predlagamo projektno delo.

- Neposredno po branju dramskega besedila oziroma ogledu gledališke/ lutkovne predstave opisujejo svoje doživljanje elementov besedila/ uprizoritve.

- Dramske prizore iz berila uprizarjajo v obliki namiznega gledališča.

Npr. G. Vitez: *Zrcalce*

Npr. H. C. Andersen: *Grdi raček*

3.2.4 UČENCI PISN / USTNO POUSTVARJAJO UMETNOSTNA BESEDILA (V FUNKCIJI POGLABLJANJA LITERARNOESTETSKEGA DOŽIVETJA).

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 4. | 5. | 6. |
|---|---|----|
| 1 Sposobnost identificiranja z eno/ več izmed književnih oseb. | | |
| 2 Književna oseba | | |
| 1) V pripovedih upovedijo svojo domišljjskočutno predstavo književne osebe tako, da kopicijo prilastke in uporabijo primere. | | |
| 2) Poskušajo zapisovati svoje domišljjske predstave. | Ustvarjajo svoje domišljjske svetove. Odločajo se, katere značajske lastnosti bodo prisodili svoji glavni književni osebi. | |
| 3) Poskušajo pripovedovati zgodbo s perspektive književne osebe, s katero se ob spontanem branju identificirajo. | | |
| 4) Ob pomoči učitelja poskušajo obnoviti literarno dogajanje. | Ob učiteljevi pomoči poskušajo ločevati, kaj je bistveno in sestaviti obnovo literarnega dogajanja. | |
| 3 Motivi za ravnanje književnih oseb (ali: zakaj kdo kaj stori) | | |
| Pišejo zgodbe "Kaj bi bilo, če bi jaz enkrat..." in pripovedujejo zgodbo, v kateri glavna oseba ravna v nasprotju z njihovimi pričakovanji. | | |
| 4 Dogajalni prostor | | |
| Likovno izražajo svoje predstave dogajalnega prostora | Dogajalni prostor izražajo s kombinacijo risbe in zapisa. Skušajo pisno/ustno označevati dogajalni prostor na podlagi | |

| | | | |
|--|--|--|--|
| | <p>avtorjevega opisa. Upovedujejo domišljjskočutno predstavo književnega prostora (tudi z upoštevanjem prostorskih prvin iz drugih besedil) – kombinacija slike in zapisa.</p> | | |
| 5 Dogajalni čas | <ul style="list-style-type: none"> - Upovedujejo dvoje različnih besedilnih stvarnosti na podlagi <ul style="list-style-type: none"> - dogajanja nekoč – pravljica, - dogajanja v sedanjosti – danes – aktualnost dogajanja. - Dogajalni čas v svoji pripovedi upovedujejo tako, da omenjajo predmete, okoliščine, značilne za “takratno obdobje”. - Slikovno/grafično predstavljene podatke o knjiž. osebah in prostoru povezujejo z besedama prej – potem (kombinacija slike in zapisa). | | |
| 6 Dogajanje | <ul style="list-style-type: none"> - Dogajanje prikazuje s pomočjo sličic, niza sličic. - Slikovno-grafične podatke o knjiž. osebah in prostoru povezujejo z dogajanjem (kombinacija slike in zapisa). | | |
| 7 Resničnost – fikcija | <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;">- Poskušajo se v pisanju krajših domišljjskih besedil.</td> <td style="width: 50%;">- poskušajo se v pisanju domišljjske / realistične zgodbe.</td> </tr> </table> | - Poskušajo se v pisanju krajših domišljjskih besedil. | - poskušajo se v pisanju domišljjske / realistične zgodbe. |
| - Poskušajo se v pisanju krajših domišljjskih besedil. | - poskušajo se v pisanju domišljjske / realistične zgodbe. | | |
| 8 Književne zvrsti in vrste | | | |
| 8.1 POEZIJA | <ol style="list-style-type: none"> 1) Zaznavajo in doživljajo zvočno učinkovite kombinacije besed (onomatopoiija, zvočno slikanje). 2) Verze dopolnjujejo z besedami, ki se rimajo. Ob pomoči učitelja sestavljajo /pišejo rime/ rimane verze. 3) Razporejajo besede po papirju v likovno pesem. 4) Ob poslušanju razvijajo asociativne sposobnosti. Pisno nizajo asociacije ob izbrani besedi. 5) Ob učiteljevem nizanju sopomenk in se zavedajo različne čustvene obarvanosti besede. Skušajo tvoriti sopomenske nize in opazujejo njihovo rabo glede na čustvene plasti besedila. 6) Ob pomoči učitelja poskušajo tvoriti nove besede po ponujenem vzorcu. Ob učiteljevi spodbudi , zgledu ali samostojno tvorijo nove besede. <li style="text-align: right;">7) Poskušajo tvoriti in upovedovati primere. | | |
| 8.2 PROZA | <p>Svoja literarnoestetska doživetja po poslušanju/ branju literarnega besedila poglobljajo tako, da si ob</p> | | |

| | |
|---|--|
| pomoči učitelja izmišljajo in zapisujejo domišljajska besedila. | |
| 1) Pravljica | |
| | <p>1.1) Ljudska pravljica</p> <p>Izmišljajo si »pravljice« po strukturi prvin (začetek, konec, osebe ipd.). Pri tem upoštevajo njene strukturne elemente, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - formalni začetek pravljice, - formalni konec pravljice, - poskušajo posnemati večdelno strukturo, pri kateri se dogajanje dvakrat ponovi, - prepovedi, zapovedi, prerokbe, - pravljичno število, - tipične pravljичne osebe. |
| | <p>1.2) Klasična avtorska pravljica</p> <p>Izmišljajo si kratke »pravljice«, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - živalske pravljice, - pravljice, katerih glavni junaki so čudežna bitja - in pravljice, v katerih predmeti oživijo«. <p>Pišejo nadaljevanje pravljice.</p> |
| | <p>1.3) Sodobna avtorska pravljica</p> <p>Izmišljajo si in pišejo kratke »pravljice«, ki so oblikovane po vzorcu sodobne avtorske pravljice, kjer je dogajanje razpeto med realni in fantastični svet.</p> |
| | <p>2) Fantastična pripoved</p> <p>Ob pomoči učitelja skušajo sestaviti kratko fantastično zgodbo. Pri tem upoštevajo njene značilnosti, npr.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dogajanje na dveh ravlinah: realni in fantastični. <p>Predlagamo projektno delo.</p> |
| | <p>3) Realistična kratka pripovedna proza</p> <p>Ob pomoči in spodbudi učitelja poskušajo sestaviti krajšo realistično zgodbo.</p> |
| 8.3 DRAMATIKA | |

1) Sestavljajo dvogovore po vzorcu dramskih prizorov (oseba, odrsko besedilo, govor).

V dramsko besedilo pretvarjajo odlomek proznega dela (dramatizacija).

2) Rišejo osnutke lutk in scene.

1) Dramatizirajo odlomek proznega besedila/ kratko prozno besedilo.

2) V skupini oblikujejo skice za sceno in kostume.

3.3 PREDLOGI ZA IZBOR UMETNOSTNIH BESEDIL

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

**Pri izboru umetnostnih besedil je pozoren na priporočeno razmerje med neumetnostnimi (60 %) in umetnostnimi(40 %)besedili, med umetnostnimi besedili pa na razmerje med proznimi(50 %), pesemskimi (30 %) in dramskimi besedili (20 %) v okviru razpoložljivih ur.*

3.3.1 PREDLAGANA BESEDILA OZ. AVTORJI

| 4. | 5. | 6. |
|--|-----------------------|------------------|
| <i>S. Makarovič</i> | <i>N. Mauer</i> | <i>T. Pavček</i> |
| <i>Slovenske narodne pravljice in pripovedke</i> | <i>H. C. Andersen</i> | <i>E. Peroci</i> |

3.3.2 PREDLOGI ZA IZBOR BESEDIL PRI URESNIČEVANJU CILJEV PRI POUKU

** Pri daljših besedilih učitelj izbira odlomke besedil.*

PESNIŠTVO

| | | |
|---|-------------------------------------|--|
| <i>M. Košuta: Morda tudi žabice</i> | <i>M. Košuta: Zaseda za medveda</i> | <i>F. Forstnerič: Dedkova slika</i> |
| <i>M. Bor: Pesem o zvezdi</i> | <i>M. Bor: Zajček suhi</i> | <i>T. Pavček: Kaj vse je tata</i> |
| | <i>M. Kunčič: Markova ladja</i> | <i>Pleši, pleši, črni kos (ljudska)</i> |
| <i>J. Snoj: Veronika gre na ples, Ptičica pa-pa</i> | <i>S. Vegri: Prijatelj</i> | <i>O. Župančič: Barčica</i> |
| <i>M. Bor: Zajček suhi</i> | <i>M. Rainer: Žabeceda</i> | <i>B. Štampe Žmavc: Špela čarovnica, Nadobudna budnica</i> |
| <i>S. Kosovel: Sonček boža tačice</i> | <i>S. Vegri: Grega</i> | <i>F. Lainšček: Klic v sili, Ledene rože</i> |

PROZNA BESEDILA

| | | |
|---|---|---|
| <i>M. Koren: Protideževna juha</i> | <i>M. Mate: Babica v supergah</i> | <i>V. Pečjak: Drejček in trije Marsovčki</i> |
| <i>P. Kovač: Vezalkine sanje</i> | <i>Npr. K. Brenk: Deklica Delfina in lisica Zvitorepka</i> | |
| <i>S. Makarovič: Kam pa kam, kosovirja</i> | <i>S. Pregl: Priročnik za klatenje, Odprava zelenega zmaja</i> | <i>Npr. B. Jurca: Anča pomaranča</i> |
| <i>Ljudska: Pes, mačka in volk</i> | <i>F. Milčinski: Butalci</i> | <i>F. Milčinski: Butalci</i> |
| <i>C. Collodi: Ostržek</i> | <i>H. C. Andersen: Mala morska deklica + FILM</i> | <i>Npr. E. Schreiber-Wicke: Ko so bili krokarji še pisani</i> |
| <i>Mamka Bršljanka. Svetovne ljudske pripovedi</i> | <i>P. Kovač: Urške so brez napake</i> | <i>A. Bahdaj: Pozor, črna marela</i> |
| <i>Svetovne ljudske pripovedi</i> | <i>V. Pečjak: Drejček in trije Marsovčki</i> | <i>A. Goljevšček: Čudozgodbe</i> |
| <i>S. Rozman: Čudežni pisalni strojček</i> | <i>B. Jurca: Uhač in njegova družčina</i> | <i>V. Mal: Sreča na vrvici + FILM</i> |
| <i>B. Štampe Žmavc: Ure kralja Mina, Popravljalnica igrač</i> | <i>L. Suhodolčan: Na večerji s krokodilom, Rumena podmornica, Stopinje po zraku</i> | <i>D. Zupan: Tri skrivnosti Drekca Pekca in Pukca Smukca, Tri noči Drekca Pekca in Pukca Smukca</i> |
| <i>G. Vitez: Zrcalce</i> | <i>F. Frančič: Ulica svobode</i> | <i>D. Zupan: Trije dnevi Drekca Pekca in Pukca Smukca,</i> |
| <i>C. Nöstlinger: Požvižgamo se na kumaričnega kralja</i> | <i>R. Dahl: Čarovnice</i> | <i>L. Baum: Čarovnik iz Oza</i> |
| <i>Stonoga in stotisočnoga</i> | <i>A. Milne: Medvedek Pu</i> | <i>M. Dekleva: Lenča Flenča</i> |
| <i>F. Milčinski: Zvezdica zaspanka + FILM</i> | <i>J. Vandot: Kekec + FILM</i> | <i>P. Kovač: Urške so brez napake</i> |
| <i>G. Rodari: Če dedek ne zna pripovedovati pravljic</i> | <i>H. C. Andersen: Snežna kraljica</i> | <i>M. Ende: Čarobni napoj</i> |
| <i>S. Makarovič: Coprnica Zofka</i> | <i>T. Brezina: Zmaj straši opolnoči, Fantom na šoli, Ura v stolpu bije trinajst</i> | <i>B. Jurca: Vohljači in prepovedane skrivnosti</i> |
| <i>H.C. Andersen: Palčica</i> | <i>O. Wilde: Srečni kraljevič in druge pravljice</i> | <i>A. Lindgren: Ronja, čarovniška hči</i> |
| <i>S. Makarovič: Coprnica Zofka</i> | <i>Tisoč in ena noč + FILM</i> | <i>E. Blyton: Pet prijateljev, ali Skrivnosti</i> |

DRAMSKA BESEDILA

| | | |
|--|--|---|
| <i>F. Rudolf: Vrabec Živžav najde prijatelja</i> | <i>P. Golia: Jurček</i> | <i>Lassie se vrača (FILM)</i> |
| | <i>M. Košuta: Vitez na obisku</i> | <i>B. A. Novak: V ozvezdju Postelje</i> |
| <i>F. Milčinski: Zvezdica zaspanka</i> | <i>M. Dekleva: Magnetni deček, Sanje o govoreči češnji</i> | <i>Ž. Petan: Starši naprodaj</i> |

3.4 PREDLAGANI IZOBRAŽEVALNI CILJI (IZRAZI IN POJMI)

Učenci prepoznavajo in spoznavajo naslednje strokovne izraze
(ko jih ob razčlembi besedil uporablja učitelj):

| 4. | 5. | 6. |
|--------------------------------|-------------------------|--|
| rima | ritem | primera |
| zvočno slikanje | pesniški jezik | tema |
| književna oseba - glavna | sodobna pravljica | stalna besedna zveza |
| radijska igra | živalska pravljica | književna oseba (glavna, stranska) |
| recitacija, deklamacija | strip | igralec, vloga |
| ljudska pesem | dogajalni prostor | umetniško besedilo, trivialno besedilo |
| ljudska pravljica | fantastična pripoved | televizijska igra, nadaljevanka |
| gledališka, lutkovna predstava | prizor | film, filmska kriminalka, pustolovski film |
| risani film (risanka) | režiser, scena, kostumi | |

V. OPERATIVNI CILJI PREDMETA V TRETJEM TRILETJU

1. FUNKCIONALNI (IN IZOBRAŽEVALNI) CILJI

A) NEUMETNOSTNA BESEDILA

FUNKCIONALNI CILJI:

1 UČENCI SPREJEMAJO USTREZNA USTNA IN PISNA NEUMETNOSTNA BESEDILA IN JIH RAZČLENJUJEJO:

1.1 POSLUŠAJO IN GLEDAJO POGOVORE IN GOVORNE NASTOPE.

1.2 BEREJO NEURADNA IN URADNA TER POLJUDNOZNANSTVENA IN PUBLICISTIČNA BESEDILA.

- *Ob učiteljevi pomoči si pridobivajo različne informacije, spoznavajo domačo in tujo kulturo ter bogatijo svoje osebno življenje.*

- *Besedila sprejemajo čimbolj razmišljujoče in kritično, tako razvijajo zmožnost logičnega mišljenja, vrednotenja in utemeljevanja, pa tudi spoštovanja drugačnega mnenja.*

- *Ob učiteljevi pomoči zapisana besedila tudi razčlenjujejo in razvijajo osnovno jezikoslovno znanje.*

2 TVORIJO SVOJI STAROSTI USTREZNA USTNA IN PISNA NEUMETNOSTNA BESEDILA.

3 SODELUJEJO V POGOVORIH IN GOVORNO NASTOPAJO.

4 PIŠEJO NEURADNA (IN URADNA) BESEDILA.

- *Spoznavaajo, da lahko s pogovarjanjem rešujejo probleme v različnih življenjskih položajih; spoznavajo načela dvogovornega sporazumevanja ter si krepijo samozavest in zmožnost spoštovanja drugačnega mnenja.*

- *Spoznavaajo, da sta govorjenje in pisanje zapleteni miselni dejavnosti, na kateri se je treba pripraviti; zato poskušajo biti pri tvorjenju besedil natančni in sistematični, zavedajo se tudi pomena materinega jezika pri sporazumevanju in potrebe po stalnem jezikovnem izpopolnjevanju.*

3 RAZVIJAJO ZMOŽNOST LOGIČNEGA MIŠLJENJA TER POIMENOVALNO, UPOVEDOVALNO, PRAVOREČNO IN PRAVOPISNO ZMOŽNOST.

4 SPOZNAVAJO VLOGO IN POLOŽAJ SLOVENSKEGA JEZIKA TER SE ZNAJDEJO V SLOVENSKEM JEZIKOVNEM OKOLJU.

IZOBRAŽEVALNI CILJI:

1. UČENCI PREPOZNAVAJO IN SPOZNAVAJO NEKATERE IZRAZE POJME, IN SICER NA RAVNI RABE.

1. FUNKCIONALNI (IN IZOBRAŽEVALNI) CILJI

B) UMETNOSTNA BESEDILA

FUNKCIONALNI CILJI:

1 POSLUŠAJO UČITELJEVO PRIPOVEDOVANJE IN BRANJE POEZIJE IN PROZE.

- Razvijajo sposobnost gledanja, razumevanja in vrednotenja dramatike.
- Vsako leto vidijo vsaj eno gledališko predstavo.
- Ogledajo si trivialni in estetsko polnovredni film (tudi risani). Opazujejo lastnosti prvega in drugega ter ju vrednotijo ob učiteljevi pomoči.

2 RAZVIJAJO SPOSOBNOST BRANJA, RAZUMEVANJA IN VREDNOTENJA KNJIŽEVNOSTI.

- Leposlovje berejo ob učiteljevi pomoči in samostojno.
- Poznajo dve vrsti literarnoestetskih bralnih potreb: potrebo po leposlovju in potrebo po trivialni književnosti. Spoznavajo, berejo in vrednotijo obe vrsti književnosti ter vedo, da sta obe vrsti literarnoestetskih bralnih interesov legitimni.
- Oblikujejo in razvijajo tudi posebne/ individualne književne, tematske, literarnovrstne in žanrske interese. Zadovoljujejo jih tako, da hodijo v knjižnico, kjer si s pomočjo knjižničarja/ sami poiščejo literaturo, ki jih zanima.

3 PIŠEJO USTVARJALNA IN POUSTVARJALNA BESEDILA (V FUNKCIJI POGLABLJANJA LITERARNOESTETSKEGA DOŽIVETJA):

- o domišljijem svetu, ki so ga ustvarili na podlagi književnih besedilnih vzorcev (poustvarjalno pisanje, ustvarjalno pisanje);
- o književnosti (plakati, "premise dogajanja", predstavitev mladinskih književnih in filmskih del, avtorjev, ilustratorjev ...).

4 RECITIRAJO, PRIPOVEDUJEJO IN DRAMSKO OBLIKUJEJO KNJIŽEVNOST.

Upovedujejo svoje domišljijske svetove in pripovedujejo o svojih literarnoestetskih izkušnjah.

IZOBRAŽEVALNI CILJI:

- 1 SPOZNAVAJO SLOVENSKO IN SVETOVNO MLADINSKO KNJIŽEVNOST IN KNJIŽEVNOST ZA ODRASLE.
- 2 SPOZNAVAJO IN PREPOZNAVAJO LITERARNOVEDNE POJME/ IZRAZE, IN SICER NA RAVNI RABE.

2. RAZČLENITEV OPERATIVNIH CILJEV PO RAZREDIH – NEUMETNOSTNA BESEDILA

2.1. POSLUŠANJE (IN GLEDANJE) POGOVOROV TER SODELOVANJE V POGOVORIH:

UČENCI POSLUŠAJO IN GLEDAJO POGOVORE TER SODELUJEJO V POGOVORIH.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 7. | 8. | 9. |
|---|----|----|
| <p>1 Poslušajo (in gledajo) posnete pogovore.</p> <hr/> <p>1.1 Po prvem poslušanju:</p> <p>a) povedo, kdo se je pogovarjal;</p> <p style="padding-left: 150px;">b) ob učiteljevi pomoči ugotavljajo, ali sta se sogovorca informirala ali pogajala;</p> <p>c) povedo, o čem sta se sogovorca pogovarjala/pogajala;</p> <p style="padding-left: 150px;">č) ob učiteljevi pomoči ugotavljajo, ali se je pogajanje končalo s sporazumom ali ne, in skušajo utemeljiti svoje mnenje;</p> <p style="padding-left: 150px;">d) ob učiteljevi pomoči ugotavljajo, v čigavo korist/ škodo je bil sklenjen sporazum, in skušajo utemeljiti svoje mnenje;</p> <p style="padding-left: 150px;">e) ob učiteljevi pomoči povzamejo izhodiščni in končni stališči obeh pogajalcev;</p> <p style="padding-left: 150px;">f) se pogovarjajo o mogočih sporih med ljudmi (npr. generacijskih);</p> <p>g) odgovarjajo na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih.</p> <hr/> <p>1.2 Po ponovnem poslušanju:</p> <p>a) ob učiteljevi pomoči povedo, ali je pogovor neuraden ali uraden, in skušajo utemeljiti svoje mnenje;</p> <p>b) ob učiteljevi pomoči povedo, kakšno je družbeno razmerje med sogovorcema (npr. enakovredno hierarhično) in skušajo utemeljiti svoje mnenje;</p> <p>c) ob učiteljevi pomoči povedo, kakšno je čustveno stanje sogovorcev oz. "čustveno ozračje" pogovora (npr. naklonjenost/ nenaklonjenost, prijaznost/ napadalnost) in skušajo utemeljiti svoje mnenje;</p> <p style="padding-left: 150px;">č) se pogovarjajo o vplivu čustev na tvorjenje besedila ter o vplivu čustev, pričakovanj in negativnih/ pozitivnih izkušenj na sprejemanje besedila;</p> <p>d) ob učiteljevi pomoči povedo, kateri sogovorec je vodil/ usmerjal pogovor;</p> <p>e) ob učiteljevi pomoči presojujejo vljudnost sogovorcev, ustreznost njune besedne in nebesedne govorice ipd.; svoje mnenje skušajo utemeljiti;</p> <p>f) ob učiteljevi pomoči presojujejo odziv enega od sogovorcev in povedo, kako bi sami ravnali v njegovi vlogi;</p> <p style="padding-left: 150px;">g) se pogovarjajo o človekovi potrebi po tem, da ga poslušajo in razumejo;</p> <p style="padding-left: 300px;">h) se pogovarjajo o tem, kaj lahko vpliva na uspešnost pogovora.</p> | | |
| <p>2 Sami/ob učiteljevi pomoči pripravijo podoben pogovor (npr. kot igro vlog ali dramatizacijo).</p> | | |

| | | |
|---|--|--|
| 3 Vadijo ustrezno in vljudno pogovarjanje v različnih govornih položajih. | | |
| a) Ob učiteljevi pomoči presojajo vljudnost in učinkovitost govora v različnih govornih položajih. b) V igri vlog skušajo izbirati okoliščinam ustrezne izraze vljudnosti. | | |
| 4 Vadijo telefoniranje v uradnih govornih položajih (tudi ob uporabi telefonskega imenika). | | |
| 5 Vadijo pogajanje: | | |
| 5.1 Ob učiteljevi pomoči in enostavnejših zgledih vadijo pogajanje v dvojicah. | | |
| 6 Intervjuvajo sogovorce; ustno/ pisno poročajo o intervjuju. | | |

2.2 POSLUŠANJE (IN GLEDANJE) NEUMETNOSTNIH BESEDIL Z RAZUMEVANJEM TER GOVORNO NASTOPANJE: UČENCI POSLUŠAJO IN GLEDAJO NEUMETNOSTNA BESEDILA, JIH OB POMOČI UČITELJA RAZČLENJUJEJO TER GOVORNO NASTOPAJO.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 7. | 8. | 9. |
|--|---|--|
| 1 Poslušajo (in gledajo) prosto govorjena/ glasno brana/ posneta/ ekranizirana neumetnostna besedila, in sicer: | | |
| a) poljudnoznanstvena besedila, tematsko povezana z njihovimi interesi in drugimi predmetnimi področji, | | |
| - npr. opis življenja znane osebe/ /dogajanja v naravi/ /življenja ljudi nekoč in danes; | - npr. opis življenja ljudi nekoč in danes/ /razvoja človeka ali živali/ /delovnega postopka/ /igre/športa; | - npr. opis kraja/države/ / nastanka pojava ali stanja/ /naprave in njenega delovanja; |
| -npr. pripoved o poteku dogodka; | - npr. pripoved o poteku dogodkov; | - npr. pripoved o poteku dogodkov/ /potopis; |
| b) poročila o aktualnih/zanimivih dogodkih, | | |
| c) radijske/ televizijske reklame. | | |
| 1.1 Po poslušanju: | | |
| a) si ob učiteljevih vprašanjih zapišejo bistvene podatke ter jih ob učiteljevi pomoči uredijo v miselni vzorec; | a) si ob učiteljevih vprašanjih zapišejo bistvene podatke ter jih ob učiteljevi pomoči oz. sami uredijo v miselni vzorec; | a) si ob učiteljevih vprašanjih zapišejo bistvene podatke ter jih sami uredijo v miselni vzorec; |

b) ob učiteljevi pomoči obnovijo besedilo, tj. ustno/ pisno upovedijo miselni vzorec;

c) povedo svoje mnenje o besedilu ter ga skušajo utemeljiti;

č) pripovedujejo o svojih izkušnjah, občutkih ipd. ob besedilu;

d) po poslušanju (gledanju) reklame pa ob učiteljevi pomoči/sami:

- povedo, kaj se propagira in kaj se o tem pove;

- povedo, ali so vsi podatki resnični ali ne, ter skušajo utemeljiti svoje mnenje;

- povedo, kdo je naslovnik, kaj želi sporočevalec doseči pri njem in kako se bo naslovnik odzval; svoje mnenje skušajo utemeljiti;

- se pogovarjajo o tem, kaj je značilno za reklame.

2 Sami govorno nastopajo (z vnaprej pripravljeno temo), npr.

- npr. opišejo poljubno izbrano rastlino/
/izdelek/
/napravo/
/svoj najljubši šport/
/predmet /
/svojo najljubšo dejavnost;

- npr. opišejo življenje poljubno izbrane osebe/
/poljubno izbrani delovni postopek/
/igro/
/šport;

- npr. opišejo poljubno izbrano napravo in njeno delovanje/

- npr. opišejo in označijo poljubno izbrano osebo/
/ poljubno izbrani kraj/
/državo;

- npr. opišejo svoje ravnanje v konkretnih okoliščinah ter skušajo utemeljiti svoje mnenje; razmišljajo o vzrokih za tako ravnanje;

- npr. opišejo svoje ravnanje v konkretnih okoliščinah ter skušajo utemeljiti svoje mnenje; razmišljajo o vzrokih za tako ravnanje;

- npr. pripovedujejo o svojih doživetjih, radostih, razočaranjih, načrtih .../
/o življenju poljubno izbrane osebe;

- npr. pripovedujejo o poljubno izbranem dogodku/
svojem najljubšem športniku/ pevcu/ igralcu ...

- npr. pripovedujejo o kakem svojem popotovanju/
/svojih načrtih za prihodnost;

- npr. obnovijo svojo najljubšo risanko/
/knjigo/
/TV-oddajo;

- npr. obnovijo poljubno izbrano besedilo/knjigo/ film ipd.;

- npr. obnovijo in skušajo komentirati to, kar so gledali/ poslušali/ brali in skušajo svoje mnenje utemeljiti;

- ob učiteljevi pomoči predstavijo skupno mnenje dvojice in ga skušajo utemeljiti;

- predstavijo skupno mnenje dvojice in ga skušajo utemeljiti.

2.1 Pred govornim nastopom:

a) ob učiteljevi pomoči razmišljajo o tem, kaj vse bi o temi povedali in izdelajo osnutek miselnega vzorca;

a) razmišljajo o tem, kaj vse bi o temi povedali, in izdelajo osnutek miselnega vzorca;

b) ob učiteljevi pomoči po različnih virih iščejo potrebne podatke ter jih vpišejo v ogrodje miselnega vzorca;

b) po različnih virih iščejo potrebne podatke ter jih vpišejo v

| | |
|---|---|
| <p>c) ob učiteljevi pomoči skušajo miselni vzorec pretvoriti v pisno zasnovo govornega nastopa;</p> <p>č) si večkrat preberejo pisno zasnovo govornega nastopa in si jo skušajo čim bolj zapomniti;</p> | <p>ogrodje miselnega vzorca;</p> <p>c) miselni vzorec pretvorijo v pisno zasnovo govornega nastopa; to si večkrat preberejo in skušajo čim bolj zapomniti.</p> |
| <p>2.2 Med govornim nastopom:</p> <p>a) napovedo temo;</p> <p>b) skušajo samostojno govoriti ob pisni zasnovi govornega nastopa oz. slikovnih/ besednih ponazorilih;</p> <p>c) govorijo razločno, naravno in čim bolj knjižno/ zborna ter uporabljajo prvine nebesedne govornice.</p> | <p>a) napovedo temo in navedejo vire;</p> <p>b) samostojno govorijo ob pisni zasnovi govornega nastopa oz. ob miselnem vzorcu in slikovnih/ besednih ponazorilih;</p> |
| <p>2.3 Po govornem nastopu:</p> <p>a) odgovarjajo na vprašanja sošolcev in učitelja;</p> <p>b) pogovarjajo se o tem, na kaj vse so (naj bi bili) pozorni pri poslušanju.</p> | <p>b) presojujejo sošolčev govorni nastop (pozorni tudi na nebesedno in besedno govorico, npr. na neknjižne besede, izgovor in naglas) ter skušajo svoje mnenje utemeljiti.</p> |

2.3 BRANJE, RAZUMEVANJE TER PISANJE NEURADNIH IN URADNIH NEUMETNOSTNIH BESEDIL: UČENCI BEREJO NEURADNA IN URADNA NEUMETNOSTNA BESEDILA TER JIH TUDI PIŠEJO.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 7. | 8. | 9. |
|--|---|--|
| <p>1 Berejo krajša besedila, in sicer:</p> | | |
| <ul style="list-style-type: none"> - neuradno pismo, - mali oglas, - neuradno in uradno obvestilo, - neuradno in uradno vabilo; | <ul style="list-style-type: none"> - neuradno in uradno pismo, - neuradno in uradno zahvalo, - neuradno in uradno opravičilo, - neuradno prošnjo; | <ul style="list-style-type: none"> - neuradno in uradno pismo, - neuradno in uradno prošnjo, - telegram, - neuradno sožalje. |
| <p>1.1 Po branju ob učiteljevi pomoči:</p> <p>a) ugotavljajo pomen neznanih besed iz sobesedila oz. pogledajo v slovar/ leksikon;</p> <p>b) ugotavljajo, kdo je sporočevalec in kdo naslovnik, ter v besedilu poiščejo tiste jezikovne prvine, iz katerih so ju prepoznali;</p> <p>c) ugotavljajo, ali je besedilo neuradno ali uradno, ter v njem poiščejo tiste jezikovne prvine, iz katerih so to prepoznali;</p> | | |

č) ugotavljajo, kakšno je družbeno in čustveno razmerje med sporočevalcem in naslovnikom, ter v besedilu poiščejo tiste jezikovne prvine, iz katerih so to prepoznali;

d) ugotavljajo, kaj želi sporočevalec od naslovnika oz. čemu mu pošilja to besedilo;

e) v njem poiščejo jezikovne prvine, iz katerih so to prepoznali; presojujejo, ali so ti izrazi vljudni ali ne; ob pomoči učitelja jih zamenjajo z vljudnejšimi.

1.2 Besedilo preberejo še enkrat; med ponovnim branjem si ob učiteljevi pomoči podčrtajo bistvene podatke; iz njih oblikujejo miselni vzorec (ali sheme drugačnih grafičnih oblik).

1.3 Po ponovnem branju:

- a) upovedujejo miselni vzorec s svojimi besedami ter tako povzamejo bistvene podatke;
- b) predvidevajo, kako se bo naslovník odzval, ter svoje mnenje skušajo utemeljiti.

2 Po vzorcu in ob učiteljevi pomoči tvorijo podobna neuradna besedila.

2 Po vzorcu skušajo sami tvoriti podobna neuradna besedila.

2 Po vzorcu sami tvorijo podobna neuradna besedila in uradno prošnjo.

Pri tem pazijo na čitljivost, estetskost in pravilnost zapisa.

2.4 BRANJE IN RAZUMEVANJE POLJUDNOZNANSTVENIH IN PUBLICISTIČNIH BESEDIL TER PISANJE PODOBNIH BESEDIL: UČENCI BEREJO IN RAZČLENJUJEJO POLJUDNOZNANSTVENA IN PUBLICISTIČNA BESEDILA TER PIŠEJO PODOBNA BESEDILA

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 7. | 8. | 9. |
|--|---|--|
| 1 Berejo krajša neumetnostna besedila, in sicer: | | |
| a) poljudnoznanstvena besedila, tematsko povezana z njihovimi interesi in drugimi predmetnimi področji, | | |
| - npr. opis predmeta/ /rastline/ /življenja vrstnikov/ /življenja tukaj in drugod/ / igre/športa; | - npr. opis izdelka/ /dogajanja v naravi/ /življenja znane osebe/ /ljudi nekoč in danes/ /delovnega postopka; | - npr. opis naprave/ /kraja//države/ /razvoja človeka/živali/ /poteka bolezni/ /delovanja človeškega telesa; |
| - npr. pripoved o poteku dogodkov/ / življenju znane osebe; | - npr. pripoved o življenju znane osebe; | - npr. opis in oznako znane osebe; |
| | - npr. preproste razlage, definicije pojmov; | - npr. življenjepis znane osebe; |

| | | |
|---|--|--|
| | | - npr. razlago nastanka pojava/stanja; |
| b) novice in poročila o aktualnih/ zanimivih dogodkih; c) reklame; č) javna obvestila (teletekst/ športni in kulturni program/preglednice); d) poštne, bančne idr. obrazce. | | |
| 1.1 Po branju: | | |
| Skupaj z učiteljem razložijo pomen neznanih besed iz sobesedila /tako, da vprašajo sošolca/ pogledajo v slovar oz. leksikon. | | |
| 1.2 Besedilo preberejo večkrat; med ponovnim branjem si ob učiteljevi pomoči podčrtajo bistvene podatke; iz njih nato sestavijo miselni vzorec ali dispozicijske točke. | | |
| 1.3 Po ponovnem branju: | | |
| a) ustno/ pisno obnovijo besedilo (tj. upovedijo miselni vzorec); b) pripovedujejo o svojih izkušnjah, občutkih ipd. ob besedilu; c) po ponovnem branju reklame: <ul style="list-style-type: none"> - ob učiteljevi pomoči povedo, kaj se propagira in kaj se o tem pove; - ugotavljajo, ali so vsi podatki resnični ali ne; - povedo, kdo je naslovnik, kaj želi sporočevalec doseči pri njem in skušajo predvideti, kako se bo naslovnik odzval; svoje mnenje skušajo utemeljiti; - se pogovarjajo o tem, kaj je značilno za reklame; | | |
| | | č) po ponovnem branju javnega obvestila: - iščejo zahtevani podatek (tudi v nebesednem delu); - izpolnjujejo poštne, bančne ipd. obrazce; |
| d) ob učiteljevi pomoči besedilo besedno-slovnično razčlenjujejo, npr.: | | |
| - ugotavljajo, ali je besedilo knjižno ali narečno; svoje mnenje skušajo utemeljiti; - v besedilu podčrtajo samostalnike; - iz besedila (ob zgledih) izpišejo samostalnike v slovarski obliki; - izpisanim samostalnikom določijo spol in število; - v besedilu podčrtajo pridevnike; - skušajo razložiti pomen dane besede iz besedila (opisno/ / s sopomenko/ protipomenko/ v | - ugotavljajo, ali je besedilo umetnostno ali neumetnostno; svoje mnenje skušajo utemeljiti; - opazujejo pridevnike v besedilu in jim določajo spol in število; - v besedilu opazujejo stopnjevanje pridevnika; - v besedilu poiščejo predloge; - v besedilu iščejo napačne predloge in jih skušajo popraviti; | - ugotavljajo, ali je besedilo umetnostno/ neumetnostno; strokovno oz. poljudnoznanstveno/ /praktičnosporazumevalno/ /publicistično; svoje mnenje skušajo utemeljiti; - ugotavljajo, ali je besedilo objektivno ali subjektivno; svoje mnenje skušajo utemeljiti; - v besedilu poiščejo glagole in jim določijo spol, število, čas; |

| | | |
|---|---|--|
| <p>rabi);</p> <p>- v besedilu označijo odstavke;</p> <p>- v besedilu poiščejo slogovno zaznamovane besede/ besedne zveze in jih skušajo zamenjati z nezaznamovanimi sopomenkami;</p> <p>- v besedilu podčrtajo okrajšane besede ter jih skušajo razvezati.</p> <p>e) ob učiteljevi pomoči presojujejo ustreznost, razumljivost in jezikovno pravilnost besedila;</p> <p>f) ob učiteljevi pomoči/ pomoči staršev odpravljajo neustreznosti/ nerazumljivosti/ nepravilnosti besedila.</p> | <p>- v besedilu poiščejo glavne in vrstilne števnike;</p> <p>- v besedilu poiščejo glagole;</p> <p>- nedoločnike uporabijo v povedi (ob zgledih);</p> <p>- v besedilu poiščejo osebne zaimke;</p> <p>- v besedilu poiščejo slogovno zaznamovane besede/ besedne zveze in jih skušajo zamenjati z nezaznamovanimi sopomenkami;</p> | <p>- v besedilu poiščejo prislove in jih na podlagi vprašalnic razvrstijo v pomenske skupine (kraj, čas);</p> <p>- določijo glavni in odvisni stavek;</p> <p>- iz besedila skušajo izpisovati eno- in večstavčne povedi;</p> <p>- v večstavčnih povedih poiščejo veznike;</p> <p>- v besedilu podčrtajo premi govor ter povedo, po čem so ga prepoznali; preproste primere premega govora pretvarjajo v odvisni govor;</p> |
| <p>2 Ob učiteljevi pomoči/ sami pišejo krajša besedila,</p> | | |
| <p>- npr. opis poljubno izbranega predmeta /živali;</p> <p>- npr. obnovo besedila /risanke /filma;</p> <p>- npr. pripoved o tem, kar so doživeli/ o poljubno izbranem dogodku;</p> | <p>- npr. opis rastline/ /kraja/države; /življenja poljubno izbrane osebe;</p> <p>- npr. obnovo poljubno izbranega besedila/ knjige/ filma;</p> <p>- npr. pripoved o svojih doživetjih/ /o življenju poljubno izbrane osebe/ /o poljubno izbranem dogodku;</p> | <p>- npr. opis /izdelka /naprave;</p> <p>- npr. opis in oznako poljubno izbrane osebe;</p> <p>- npr. svoj življenjepisa/ /življenjepisa poljubno izbrane osebe;</p> <p>- obnovo poljubno izbranega besedila/knjige/filma ipd;</p> <p>- npr. pripoved o svojih načrtih za prihodnost.</p> |
| <p>2.1 Pred pisanjem:</p> <p>a) razmišljajo, kaj vse bi o temi napisali,</p> <p>b) in si ob učiteljevi pomoči izdelajo ogrodje miselnega vzorca oz. dispozicijske točke.</p> | <p>2.1 Pred pisanjem:</p> <p>a) razmišljajo, kaj vse bi o temi napisali,</p> <p>b) in si skušajo sami izdelati ogrodje miselnega vzorca oz. dispozicijske točke.</p> | |

| | |
|---|---|
| <p>2.2 Med pisanjem osnutka:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) pišejo naslov in besedilno vrsto; b) ob učiteljevi pomoči pretvorijo miselni vzorec oz. dispozicijske točke v zapisano besedilo; c) pri tem skušajo besedilo členiti na uvod, jedro in zaključek ter na odstavke. | <p>2.2 Med pisanjem osnutka:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) napišejo naslov in besedilno vrsto; b) sami pretvorijo miselni vzorec oz. dispozicijske točke v zapisano besedilo; pri tem skušajo besedilo členiti na uvod, jedro in zaključek ter na odstavke. |
| <p>2.3 Po pisanju osnutka:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) preberejo osnutek ter skušajo sami ali ob pomoči učitelja/ staršev/ sošolcev/ priročnikov popraviti vsebinske, slogovne, slovnične in pravopisne napake; b) prepisejo besedilo; pri tem pazijo na njegovo zunanjo oblikovanost, čitljivost in estetskost pisave; c) svoja besedila primerjajo in presojujejo. | |

**2.5 RAZVIJANJE LOGIČNEGA MIŠLJENJA, JEZIKOVNE ZMOŽNOSTI ...
UČENCI RAZVIJAJO LOGIČNO MIŠLJENJE TER SVOJO POIMENOVALNO,
UPOVEDOVALNO, PRAVOREČNO IN PRAVOPISNO ZMOŽNOST.**

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 7. | 8. | 9. |
|---|----|----|
| <p>1 Bogatijo si besedni zaklad.</p> <p>Ob pomoči učitelja in zgledih:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) iz preprostih definicij prepoznajo bitja/predmete/prostore/pojme/... in jih poimenujejo (tudi s sopomenkami); b) s preprosto definicijo in ob zgledih skušajo razložiti pomen besede (npr. navedejo nadpomenko in osnovne razločevalne lastnosti); c) besedam iščejo protipomenke, nadpomenke in podpomenke; č) besedam iščejo sopomenke, za stilno zaznamovane sopomenke ugotavljajo ustrezne govorne položaje; d) ob danem korenu navajajo besede iste besedne družine; e) besedam iščejo člane iste besedne družine ter jim določajo koren; f) dane stalne besedne zveze uporabijo v povedi in s tem pojasnijo njihov pomen; g) ugotavljajo pomen danih pregovorov; <ul style="list-style-type: none"> h) navedejo različne pomene iste besede in jih ponazorijo v rabi; i) povedo, kaj vse bi lahko poimenovali z dano besedo; j) po analogiji tvorijo pridevniške izpeljanke iz glagola. | | |

| | |
|--|--|
| <p>2 Skušajo prepoznavati in izražati logična razmerja med dejanji.</p> | <p>2.1 Ob zgledih in pomoči učitelja prepoznavajo dobnostno razmerje med dvema dejanjema; - spoznavajo možnost izražanja istodobnosti z veznikoma <u>in</u> ali <u>medtem ko</u>, po analogiji jo izražajo z veznikom <u>in</u>; neistodobnost pa z zadobnim prislovom <u>potem</u> oz. z veznikom <u>ko</u>.</p> <p>2.2 Ob zgledih in pomoči učitelja prepoznavajo vzročno-posledično razmerje med dvema dejanjema in izražajo po analogiji: - vzrok z veznikom <u>ker</u>, - posledico z veznikom <u>zato</u>.</p> <p>2.3 Ob zgledih in pomoči učitelja skušajo prepoznati namerno razmerje med dvema dejanjema in ga po analogiji izražajo z veznikom <u>da</u> (ob pogojniku/ prihodnjiku).</p> <p>2.4 Ob zgledih in pomoči učitelja prepoznavajo pogojno razmerje med dvema dejanjema in ga po analogiji izražajo z veznikom <u>če</u> (ob prihodnjiku/ pogojniku).</p> |
| <p>3 Ob zgledu in učiteljevi pomoči vadijo upovedovanje pomske podstave povedi (po analogiji: stvarno povedjo, s trpno povedjo ter z glagolniško besedno zvezo.)</p> | <p>4 Ob zgledu, slikovnem gradivu, stripu in drugih učiteljevih spodbudah vadijo pretvarjanje premege govora v odvisni govor.</p> |
| <p>4 Ob zgledih in pomoči učitelja vadijo izražanje iste osebe/ živali/ predmeta/ kraja/ ... v zaporednih povedih:</p> <p>a) implicitno (v osebni glagolski obliki ob izpuščenem osebku), b) z zaimkom (osebnim/ kazalnim/ oziralnim), c) s sopomenko.</p> <p>5 Z vajami odpravljajo najbolj kritična mesta v praktičnem obvladovanju slovnice.</p> | |
| <p>6 Ob zgledih in pomoči učitelja vadijo čim bolj razločno, naravno in knjižno govorjenje, pozorni so zlasti na težja mesta v knjižni izreki, npr.:</p> <p>a) izgovor širokega e in o, ozkega e in o, polglasnika ter drugih glasov glede na pokrajinski/narečni izgovor, b) mesto naglasa.</p> <p>Prepoznavajo neknjižno izreko in jo skušajo ob pomoči učitelja popraviti.</p> | |
| <p>7 Vadijo čim bolj tekoče glasno in tiho branje krajših tiskanih in pisanih besedil. Pri glasnem branju so pozorni na knjižno izreko.</p> | |
| <p>8 Z vajami usvajajo osnovna pravila slovenskega pravopisa, npr.:</p> <p>- rabo dvopičja in oklepaja, - rabo velike začetnice v imenih</p> | <p>- rabo treh pik, - rabo vejice pred</p> <p>- rabo vejice med glavnim in odvisnim stavkom,</p> |

| | | |
|--|---|---|
| <p>prebivalcev krajev (npr. Celjan),</p> <p>- rabo velike začetnice v enobesednih slovenskih zemljepisnih lastnih imenih, v znanih stvarnih lastnih imenih in v izrazih spoštovanja,</p> <p>- rabo velike začetnice v osebnih lastnih imenih in v svojilnih pridevnikih iz njih (npr. Majin),</p> <p>- izbiro predloga k/ h;</p> | <p>obravnavanimi vezniki,</p> <p>- rabo velike začetnice v večbesednih slovenskih zemljepisnih lastnih imenih (npr. Murska Sobota),</p> <p>- rabo male začetnice v imenih prebivalcev vrste naselja (npr. vaščani),</p> <p>- rabo male začetnice v imenih praznikov in jezikov (npr. božič, slovenščina),</p> <p>- rabo male začetnice v vrstnih pridevnikih iz zemljepisnih lastnih imen (npr. francoski sir),</p> <p>- zapis polglasnika pred r; (npr. rjav),</p> <p>- pisanje nikalnice <u>ne</u> ob glagolih in drugih besedah;</p> | <p>- rabo končnega ločila na koncu večstavčne povedi,</p> <p>- rabo ločil v premem govoru (s spremnim stavkom pred dobesečnim navedkom),</p> <p>- rabo velike začetnice v imenih prebivalcev krajev (tudi dvobesednih, npr. Škofjeločan), pokrajin, držav, celin, planetov,</p> <p>- rabo male začetnice v občnih imenih, nastalih iz lastnih (npr. jurček),</p> <p>- zapis nezvočnikov sredi besede,</p> <p>- zapis soglasniških sklopov,</p> <p>- zapis polglasnika v soglasniških sklopih (npr. gostiln, tekem),</p> <p>- zapis neobstojnega polglasnika (npr. oktobrski).</p> |
| <p>Vzdržujejo čim večjo stopnjo čitljivosti in estetskosti lastne pisave. Vadijo pisanje in oblikovanje besedil z računalnikom.</p> | | |

2.6. SPOZNAVANJE SLOVENSKEGA JEZIKOVNEGA OKOLJA: UČENCI SPOZNAVAJO SLOVENSKO JEZIKOVNO OKOLJE IN SE SKUŠAJO V NJEM ZNAJTI.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 7. | 8. | 9. |
|---|---|---|
| <p>a) Ob učiteljevi pomoči prepoznajo narečne/ pokrajinske besede (iz svojega jezikovnega okolja).</p> <p>b) Pripovedujejo besedilo v svojem narečju/ pokrajinskem jeziku. Kratko narečno besedilo skušajo ob učiteljevi pomoči "prevesti" v knjižni jezik.</p> <p>c) Poslušajo besedilo v kakem drugem narečju/ pokrajinskem jeziku.</p> | <p>a) Ob učiteljevi pomoči narečne/ pokrajinske besede zamenjajo s knjižnimi ustreznicami.</p> <p>b) Pripovedujejo besedilo v svojem narečju/ pokrajinskem jeziku. Narečno besedilo "prevedejo" v knjižni jezik. Ob učiteljevi pomoči prepoznajo največje razlike v izreki in besedju.</p> <p>c) Poslušajo besedilo v kakem</p> | <p>a) Pogovarjajo se o okoliščinah za rabo knjižnega jezika in narečja/ pokrajinskega jezika.</p> <p>b) Poslušajo (uprizorijo) pogovor med najstnikoma.</p> <p>c) Slengovsko besedilo skušajo ob pomoči učitelja "prevesti" v knjižni jezik; prepoznajo razlike.</p> <p>č) Navedejo nekaj slengovskih izrazov in jih zamenjajo s knjižnimi.</p> <p>d) Pogovarjajo se o okoliščinah za</p> |

| | | |
|--|--|---|
| <p>č) Pogovarjajo se o tem, da se slovenščina govori tudi zunaj meja Republike Slovenije, in sicer med zamejci in izseljenci. Učenci, katerih sorodniki/znanci so zamejci/izseljenci, povedo, kje le-ti živijo in kako govorijo (npr. s kom/kje govorijo slovensko, s kom/kje pa v tujem jeziku).</p> <p>d) Navedejo imena državnih jezikov, ki jih govorijo ljudje v državah, ki mejijo na Slovenijo.</p> | <p>drugem narečju/ pokrajinskem jeziku. Primerjajo svoje in drugo narečje/ okrajinski jezik.</p> <p>č) Poslušajo (uprizorijo) pogovor med najstnikoma (npr. ob pesmi I. Mlakarja: Ful kul). Slengovsko besedilo skušajo "prevesti" v knjižni jezik. Navedejo nekaj slengovskih izrazov in jih zamenjajo s knjižnimi.</p> <p>d) Navedejo ali v besedilu najdejo nekaj prevzetih besed in jih zamenjajo z domačimi ustreznici.</p> | <p>rabo slenga in o vplivu tujih jezikov na slovenski sleng.</p> <p>e) Povedo, kateri jezik je v Republiki Sloveniji državni jezik; pojasnijo, kaj to pomeni.</p> <p>f) Navedejo državne jezike v drugih (evropskih) državah.</p> <p>g) Povedo, kje v Sloveniji sta zakonsko predpisana dva uradna jezika, in pojasnijo, kaj to pomeni.</p> <p>h) Navedejo države (in pokrajine), kjer živijo Slovenci kot zamejci in izseljenci.</p> <p>i) Spoznavajo začetke slovenskega knjižnega jezika (vloga Trubarja).</p> |
| <p>j) Navajajo se na uporabo sodobnih jezikovnih priročnikov.</p> | | |

2.7 PREDLAGANI IZOBRAŽEVALNI CILJI (IZRAZI IN POJMI)

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| | | |
|----|----|----|
| 7. | 8. | 9. |
| | | |

1

a) Učenci spoznavajo naslednje strokovne izraze (ko jih ob razčlembi besedil uporablja učitelj):

umetnostno, neumetnostno besedilo, strokovno in publicistično besedilo, uradno in neuradno besedilo, stalna besedna zveza, sleng, strokovna beseda, stavek, enostavčna, dvostavčna poved, uvod, jedro, zaključek, odstavek, besedilo, sklep, pojasnilo/utemeljitev, odvisni govor, premi govor, narekovaj, sporočevalec, naslovnik, prijavnica, naročilnica, besedna družina, koren, sopomenka, lastno, občno ime, tri pike, dvopičje, oklepaj, pomišljaj, krajšava, samoglasnik, soglasnik, samostalnik, pridevnik, glagol, predlog, veznik, nedoločnik, spol: moški, ženski, srednji, število: ednina, dvojina, množina, glavni in vrstilni števniki, zaimki, osebni zaimki, sedanji, pretekli, prihodnji.

b) Učenci prepoznavajo naslednje strokovne izraze (iz prejšnjih triletij):

glas, črka, beseda, poved, pripovedna, vprašalna, vzklična, trdilna, nikalna poved, besedilo, naslov, nagovor, datum, podpis, obvestilo, opozorilo, prepoved, vabilo, pozdrav, voščilo, čestitka, pohvala, opis, obnova, pripoved, anketa, pika, vprašaj, klicaj, vejica, velika in mala začetnica, materni in tuji jezik, knjižni in neknjižni jezik, državni jezik, narečje.

2

a) Učenci skušajo besede uvrstiti med:

- samostalnike, pridevnike,
- glagole, osebne zaimke, glavne in vrstilne števnike,
- časovne in krajevne prislove, veznike, predloge.

b) V dvostavčnih povedih prepoznavajo glavne in odvisne stavke.

3 Navedejo samoglasnike in soglasnike slovenskega knjižnega jezika.

4 V konkretnem primeru skušajo utemeljiti rabo velike in male začetnice ter rabo ločil.

3 RAZČLENITEV OPERATIVNIH CILJEV PO RAZREDIH – – UMETNOSTNA BESEDILA

3.1 POSLUŠANJE IN GLEDANJE UMETNOSTNIH BESEDIL: POSUŠAJO UČITELJEVO PRIPOVEDOVANJE IN BRANJE POEZIJE IN PROZE.

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| | | |
|----|----|----|
| 7. | 8. | 9. |
|----|----|----|

1 Učenci razvijajo recepcijsko sposobnost.

Poslušajo učiteljevo pripovedovanje in branje literature.

Ohranjajo zanimanje za poslušanje poezije, kratke pripovedne proze in proznih odlomkov ter razvijajo sposobnosti za njihovo sprejemanje, doživljanje in vrednotenje.

Razvijajo sposobnost za sprejemanje, doživljanje in vrednotenje gledališke predstave in filma.

Učijo se ločevati trivialna in umetnostna besedila.

1) Učenci ohranjajo in razvijajo interes za poslušanje proze.

Poslušajo učiteljevo pripovedovanje tistih proznih oblik, ki so bile po svojem nastanku namenjene pripovedovanju.

Poslušajo ljudske pravljice in prepoznavaajo njihove tipične lastnosti:

- pravljичne osebe,
- pravljичne motive,
- pravljичno strukturo.

Poslušajo učiteljevo branje kratke pripovedne proze in proznih odlomkov iz berila, oblikujejo domišljjskočutne predstave književnih oseb, literarnega prostora in literarnega dogajanja. Sestavijo pomene in besedilo vrednotijo. Po metodi dolgega branja doživijo skupaj dve besedili vsako leto fantastično /realistično.

2) Ohranjajo in razvijajo interes za poslušanje poezije.

a) Zaznavajo in doživljajo zvočnost pesmi ob poslušanju interpretativnega branja pesmi (učiteljevo branje, poslušanje posnetka). Ob poslušanju doživljajo zvočnost pesmi ter jo glede na individualne sporazumevalne zmožnosti skušajo povezovati s podobami / pesniškimi podobami, ki tvorijo besedilno stvarnost.

b) Zaznavajo ritem pesmi in ga povezujejo z njeno sporočilnostjo. Zaznavajo menjavanje ritma v pesmi glede na spremembo razpoloženja.

c) Zaznavajo rimo kot zvočni lik.

3) Razvijajo sposobnost za sprejemanje, doživljanje in vrednotenje gledališke predstave.

Ogledajo si vsaj po eno gledališko / lutkovno predstavo v vsakem letu (lahko tudi na videoposnetku).

Razlikujejo glavne in stranske osebe gledališke /lutkovne predstave in zaznavajo njihove lastnosti (čustvena stanja). Zaznavajo sestavine gledališke / lutkovne predstave (gledališče, gledalci, oder, igralci, dogajanje, začetek in konec predstave; lutke in vrste lutk).

4) Razvijajo sposobnosti za sprejemanje, vrednotenje in doživljanje trivialnega in estetskega filma.

2 Učenci razvijajo sposobnost za identifikacijo:

- 1) Izberejo osebo, s katero se poistovetijo. Svojo izbiro utemeljujejo in vrednotijo.
- 2) Na podlagi izkušenj s filmom skušajo ob pomoči učitelja zaznavati kompleksnejše KNJIŽEVNE OSEBE.
 Skušajo primerjati osebe iz umetnostnih in trivialnih besedil.
 Skušajo spoznavati tipe oseb v trivialnem besedilu (črno-belo slikanje).
- 3) Ob pomoči učitelja zaznavajo in skušajo vrednotiti MOTIVE ZA RAVNANJE KNJIŽEVNIH IN FILMSKIH OSEB (trivialno besedilo).

3 Učenci razvijajo sposobnost doživljanja in razumevanja besedilne stvarnosti:

Učenci ob pomoči učitelja:

- ugotavljajo dogajalni prostor,
- ugotavljajo dogajalni čas,
- prepoznavajo dogajalni kliše v trivialnem besedilu,
- doživljajo in prepoznavajo komično perspektivo (humor).

4 Učenci prepoznavajo književne zvrsti in vrste.

Ob napovedi poslušanja književne zvrsti oz. vrste si priključijo v spomin temeljna določila književne zvrsti oz. vrste.

5 Prvine gledališke vzgoje.

- Ogledajo si vsaj po eno gledališko predstavo v vsakem letu (lahko tudi na video posnetku). Zaznavajo in doživljajo prvine gledališkega dogodka (igralce, vloga, luč, scena, kostumi, glasbena oprema).

3.2 BRANJE UMETNOSTNIH BESEDIL:

UČENCI RAZVIJAJO SPOSOBNOST SPREJEMANJA IN VREDNOTENJA LITERATURE. LEPOSLOVJE BEREJO OB UČITELJEVI POMOČ / SAMOSTOJNO (SKUPNO BRANJE).

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 7. | 8. | 9. |
|--|----|----|
| 1 Učenci berejo književna besedila. Samostojno glasno/ tiho ali s sodelovanjem učitelja (t. i. skupno branje) berejo krajša književna besedila (ljudska in avtorska; umetnostna in trivialna) in odlomke daljših besedil. | | |
| 2 Učenci razvijajo recepcijsko sposobnost. Razvijajo sposobnost sprejemanja /branja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Razvijajo zavedanje o sprejemanju besedila. | | |

1) Identificirajo se s književno osebo.

Od književne osebe, ki je drugačna od njih, se kritično distancirajo. Pri književni osebi zaznavajo tudi tako značajsko lastnost, ki se zdi v nasprotju z njeno splošno značajsko oznako (npr. negativno lastnost pri sicer pozitivni osebi).

2) Ločijo glavne in stranske KNJIŽEVNE OSEBE.

Zaznavajo elemente videza književne osebe in njenega govora. Vživljajo se v čustva književnih oseb.

Poskušajo razumeti psihološke lastnosti književne osebe, in sicer na podlagi dogajanja, dialoga in ravnanja književne osebe. Spoznavajo tipe književnih oseb: nosilce izrazitih etičnih lastnosti.

Poskušajo razumeti psihološke, etične in socialne lastnosti književne osebe, in sicer na podlagi dogajanja, dialoga, ravnanja književne osebe, njenega razmerja do drugih književnih oseb in na podlagi avtorjevih komentarjev.

Npr. J. Vandot: Kekec in Bedanec (odlomek)

Npr. A. Lindgren: Brata Levjesrčna (odlomek)

Npr. F. Levstik: Martin Krpan (odlomek)

3) Zaznavajo PERSPEKTIVE književnih oseb.

Z učiteljevo pomočjo opazijo tudi perspektivo tistih književnih oseb, s katerimi se ob spontanem branju ne identificirajo, če jih učitelj nanje posebej opozori.

Npr. S. Makarovič: Kaj je napravil človeški mladi

V besedilu samostojno zaznajo perspektive več književnih oseb (a jih ne kombinirajo).

Npr. Ljudska: Pastirček in divji mož
Npr. T. Pavček: Narobe obisk

Zaznajo perspektive več književnih oseb in ob pomoči učitelja skušajo razumeti njihovo soodvisnost.

Npr. S. Pregl: Pomladna tiščanja
Npr. F. Seliškar: Bratovščina Sinjega galeba

4) Prepoznavajo MOTIVE ZA RAVNANJE književnih oseb (ali: zakaj kdo kaj stori).

Najdejo razlago za ravnanje književnih oseb, če jo je mogoče izpeljati iz literarnega dogajanja.

Npr. F. Frančič: Pravljica o nežnem velikanu (odlomek)

S pomočjo učitelja iščejo psihološke motive za ravnanje književnih oseb.

Npr. S. Pregl: Geniji v kratkih hlačah (odlomek)

Poskušajo razumeti psihološke in etične motive za ravnanje književnih oseb.

Razumejo socialne motive za ravnanje književnih oseb

Npr. P. Voranc: Potolčeni kramoh

5) Oblikujejo domišljjskočutne predstave KNJIŽEVNEGA PROSTORA.

Sposobni so slediti dogajanju na več dogajalnih prostorih hkrati. Sposobni so si obdržati v spominu domišljjskočutno predstavo dogajalnega prostora.

Z znanjem iz zgodovine, geografije ipd. sooblikujejo domišljjskočutno predstavo književnega prostora. Prepoznavajo enostavnejša jezikovna sredstva za ugotavljanje književnega prostora.

6) Zaznavajo in ob pomoči učitelja razumejo, v kateri DOGAJALNI ČAS je postavljeno dogajanje.

Ne zaznavajo več le časovno zapovrstnega nizanja dogodkov. Dogajalni časi se v pripovedi lahko prepletajo. Povezujejo dogajalni čas in prostor.

Z znanjem iz zgodovine, geografije s pomočjo učitelja spoznavajo jezikovna sredstva za ugotavljanje književnega časa. Povezujejo dogajalni čas s temo književnega besedila.

Npr. F. Bevk: Lukec in njegov škorec (odlomek)

Npr. F. Levstik: Martin Krpan (odlomek)

7) Razčlenjujejo DOGAJANJE na dogajalne enote.

Sledijo lahko dogajanju na več dogajalnih prostorih.

Ločijo glavno in stransko dogajanje. zaznavajo stopnjevanje (zaviranje in spešitve) dogajanja.

Npr. A. Saint – Exupery: Mali princ
Npr. H. C. Andersen: Cesarjeva nova oblačila

Npr. F. Levstik: Martin Krpan (odlomek)
Npr. F. Prešeren: Povodni mož
Npr. A. T. Linhart: Županova Micka (odlomek)

8) Doživljajo in prepoznavajo KNJIŽEVNO PERSPEKTIVO.

Doživljajo in prepoznavajo komično književno perspektivo (humor).

Npr. H. C. Andersen: Cesarjeva nova oblačila
Npr. T. Partljič: Ali veš, koga so danes pokopali?
Npr. M. Mate: Široka usta

9) Spoznavajo KNJIŽEVNE ZVRSTI IN VRSTE.

Ob imenu književne vrste si prikličejo v spomin svoje literarnoestetske izkušnje s to književno vrsto. Na podlagi tega oblikujejo svoja pričakovanja.

9.1) POEZIJA

Zaznavajo in doživljajo zvočnost pesniškega jezika. Zvočnost povezujejo s podobami, ki tvorijo besedilno stvarnost.

Npr. O. Župančič: Breza in hrast
Npr. B. A. Novak: Prebesedimo besede

Zaznavajo in doživljajo zvočnost pesmi. Opazijo ponavljanje posameznih glasov in zvočno slikanje (onomatopoijske sklopi glasov, ki vzbujajo podobe). Razvijajo občutek za zven besede v zvezi z vsebino.

Npr. O. Župančič: Žabe

Zaznavajo RITEM pesmi in razumejo povezave s sporočilnostjo.

Npr. K. Kovič: Kočija

Npr. F. Forstnerič: Hitra pesem

Npr. O. Župančič: Žebljarska

V besedilu poiščejo RIMO.
Zaznavajo rimo kot zvočni lik.

V besedilu poiščejo rimo.
Opazujejo pomenska razmerja med rimanima besedama.

Opazujejo/ prepoznavajo različne vrste rim.

Npr. N. Grafenauer: Poezija

Npr. K. Šoster Olmer: Mroč

Npr. B. Novak: Jaz sem blazno vate

Opazujejo LIKOVNO PODOBO BESEDILA.

Zaznavajo likovno podobo in členjenost besedila (dolžina verza, število kitic).

Zaznavajo likovnost besedila in različne dolžine kitic in verzov.
Razumejo povezavo med likovnostjo in sporočilnostjo besedila.
Zaznavajo in razumejo likovnost pesmi.

Npr. F. Prešeren: Zdravljica

Npr. B. A. Novak: Vogali besede hiša

Npr. V. Moderndorfer: Cesta

Doživljajo BESEDE Z VEČ POMENI.

Ob branju besedila razvijajo asociativne sposobnosti, doživljajo čustveno in domišljjsko bogastvo pesniškega jezika.

Asociativne sposobnosti razvijajo ob branju različnih vrst pesmi glede na besedilno stvarnost (lirika, pripovedna poezija, nesmiselnice).
Doživljajo besede z več pomeni.

Npr. N. Grafenauer: Samota

Npr. S. Kosovel: Jesen

Npr. F. Filipič: Vse je drugače

Npr. T. Pavček: Preproste besede

Spoznavajo rabo določene SOPOMENKE.

Rabo sopomenk zaznajo in opazujejo ob upoštevanju čustvenih plasti besedila.

Ob doživljanju in razumevanju sopomenk razumejo tudi prvine sloga (opisnost, čustvenost).

Npr. B. A. Novak: Prebesedimo besede

Npr. S. Vegri: Grega

Zaznajo tvorjenke v besedilu.

Npr. B. A. Novak: Policaj ni palicaj

Npr. N. Grafenauer: Življenje

Spoznajo postopek tvorjenja besede.

Npr. M. Avanzo: Kako napišeš pesmico

Npr. N. Grafenauer: Hihiplimahaha

| | | |
|--|--|--|
| <p>BASEN (prepoznavajo jo po tipiziranih, večidel živalskih likih, ki se obnašajo kot ljudje, in kratki zaokroženi zgodbi, usmerjeni k poanti, ki pojasni nauk). <i>Npr. Krilov: Volk in jagnje</i></p> | <p>POVEST Npr. J. Jurčič: Sosedov sin (odlomek) <i>Npr. F. Bevk: Grivarjevi otroci (odlomek)</i></p> | <p>ČRTICA (doživljajo jo kot kratko pripoved). Np. Ivan Cankar: Skodelica kave, Na peči</p> |
| <p>PRIPOVEDKA (razlagalna) in BAJKA <i>Npr. Ljudska: Peter Klepec, Ajda in Slovenci</i></p> | <p>ANEKDOTA IN HUMORESKA (prepoznavajo obe krajši pripovedni vrsti in ugotavljajo humorne elemente v njih). <i>Npr. M. Mate: Široka usta</i></p> | <p>REALISTIČNA POVEST / REALISTIČNI ROMAN s tematiko iz vsakdanjega življenja. <i>Npr: P. Kovač: Urške so brez napake (odlomek)</i> <i>Npr. A. Ingolič: Tajno društvo PGC (odlomek)</i></p> |
| <p>REALISTIČNA KRATKA PRIPOVEDNA PROZA <i>Npr. F. Francič: Kaj je rekla mama</i> <i>Npr. S.Pregl: Geniji v kratkih hlačah (odlomek)</i></p> | <p>TRIVIALNA PRIPOVED (prepoznavajo jo po umetno ustvarjenem sanjskem svetu). <i>Npr: J. K. Rowling: Harry Potter (odlomek)</i></p> | <p>ROMAN (npr. pustolovski / detektivski / /pisemski /avtobiografski / ljubezenski) <i>Npr. D. Defoe: Robinson Crusoe (odlomek)</i> <i>Npr. J.Swift: Guliverjeva potovanja (odlomek)</i></p> |
| <p>Ločijo LJUDSKO PROZO od UMETNE.</p> | <p>REALISTIČNA SPOMINSKA PRIPOVED <i>Npr. B.Golob: Peka kruha, Bunkate bunkate</i> <i>M. Tozon: Stara Ljubljana</i></p> | <p><i>E.Kastner: Emil in detektivi (odlomek)</i> <i>M. Moškrič: Čadavec</i> <i>Npr. F.Lainšček: Ajša Najša in ljubezen (odlomek)</i></p> |

Ob pomoči učitelja prepoznavajo značilnosti PRIPOVEDNE ZGRADBE (zunanja zgradba).

Ob pomoči učitelja prepoznavajo TEMO in IDEJO (sporočilo) besedila.

Razumejo ZGODBO (fabulo) pripovednega besedila (zaporedje dogodkov).

Npr. P. Voranc: Potolčeni kramoh

Npr. F. Lainšček: Ajša Najša in ljubezen (odlomek)

Ob pomoči učitelja prepoznavajo ZAZNAMOVANOST SLOGA (besed, besednih zvez), npr. mladostniškega slenga.

Npr. V. Mal: Nedelje nekega poletja (odlomek)

9.3) DRAMATIKA

Pri skupinskem glasnem branju berejo besedilo po vlogah čim bolj tekoče in razumljivo ter spreminjajo hitrost, barvo in register govora glede na spremembo razpoloženja kake dramske osebe.

Ob pomoči učitelja besedilo/ odlomek uprizorijo v razredu.

Glasno berejo krajše dramsko besedilo po vlogah.

Doživljajo, prepoznavajo besedila naslednjih dramskih vrst:

MLADINSKO DRAMSKO BESEDILO

Prepoznavajo razliko med govorom dramskih oseb in oznakami prostora, časa, govora oseb in njihovega čustvovanja.

Npr: L. Suhodolčan: Narobe stvari v mestu Petpedi

KOMEDIJA

Prepoznavajo zgradbo dramskega besedila (oznaka govorečega in njegovega govora, oznaka prostora, oznaka čustvenega stanja oziroma sprememb ter druge oznake osebe, na primer izgled).
Spoznavajo zgradbo dogajanja.

Npr. Moliere za mlade

Npr. Ž. Petan: Poslednja vojna

Njegovega Veličanstva

3.3 *POUSTVARJANJE IN INTERPRETIRANJE UMETNOSTNIH BESEDIL.*

3.3.1 *GOVORJENJE: UČENCI GOVORNO POUSTVARJAJO KNJIŽEVNO BESEDILO.*

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

| 7. | 8. | 9. |
|--|----|----|
| 1 Učenci govorno upovedujejo svoje domišljjske svetove in pripovedujejo o svojih literarnoestetskih izkušnjah. Učenci recitirajo, pripovedujejo in dramsko oblikujejo literaturo. | | |
| PROZA | | |
| 1) Pripovedujejo, s katero književno osebo so se IDENTIFICIRALI, in povedo zakaj. Ob pomoči učitelja skušajo vrednotiti ravnanje književnih oseb. | | |
| 2) - Opisujejo in označujejo KNJIŽEVNE OSEBE (zunanost, značaj). - Na podlagi dialoga, dogajanja ter ravnanja književne osebe in avtorjevih komentarjev se skušajo vživeti v njena čustva in to glasovno ponazorijo. - Ob pomoči učitelja in s soigralci oblikujejo književne osebe v improvizirani igri vlog. V igri vlog skušajo z glasovnim barvanjem govora književnih in dramskih oseb izražati njihove misli, čustva in namene ter tako razkrivajo svojo razlago psihološke motivacije za ravnanje teh oseb. | | |
| 3) Ko se pripravljajo na igro vlog (na podlagi proznega besedila ali drame), skušajo ob pomoči učitelja in glede na individualne sporazumevalne zmožnosti govorno upovedujejo domišljjskočutne predstave DOGAJALNEGA PROSTORA in ČASA v delu /odlomku. Pri tem upoštevajo podatke iz besedila. | | |
| 4) Z igranjem različnih vlog pri dramatizaciji zaznavajo PERSPEKTIVE KNJIŽEVNIH OSEB . | | |

5) Govorno OBNAVLJAJO in poustvarjajo (spremenjeni začetek /konec) prebrano krajše književno besedilo.

6) Ob pomoči učitelja in glede na individualne sporazumevalne zmožnosti skušajo govorno izraziti MOTIVE ZA RAVNANJE KNJIŽEVNE OSEBE (zakaj kdo kaj stori).

7) Pripovedujejo o svojih bralnih izkušnjah.

POEZIJA

1) Učenci izgovarjajo in tvorijo zvočno zanimive besede (rimane dvojice, onomatopoiija, zvočno slikanje). Zvočnost povezujejo s predstavami, ki jih vzbujajo zanimivi zvočni nizi.

2) Učenci skušajo ustvarjalno interpretativno prebrati pesem.

- Razumljivo in doživeto recitirajo in deklamirajo. S tem razvijajo sposobnost za govorno izražanje vsebine besedila.

3) Tvorijo NOVE BESEDE po analogiji.

- Pojasnjujejo svoje razumevanje PRIMERE, OKRASNEGA PRIDEVKA /POOSEBITVE v sobesedilu.

- Pojasnjujejo svoje razumevanje BESEDNIH ZVEZ, ki so zanje nenavadne.

4) Govorno upovedujejo videnje pesemskih slik.

- Ob pomoči učitelja skušajo govorno izraziti TEMO pesemskega besedila.

DRAMATIKA

1) Učenci govorno opisujejo dramsko dogajanje.

- Po branju mladinskega dramskega besedila, odlomka iz komedije, ogledu gledališke predstave okarakterizirajo junaka /protijunaka /stransko osebo. Predstavijo zunanost/ značaj /motivacijo za njihovo ravnanje (zakaj kdo kaj stori).

2) Po ogledu predstave (besedno, nebesedno) izražajo svoje doživetje gledališkega dogodka. Sodelujejo v pogovoru o prvinah gledališke izraznosti (npr. oder, osvetlitev, dvorana, zvočna oprema, scena, rekviziti, kostumi, kretnje igralcev, ozračje, gledališki list).

3.3.2 PISANJE (V FUNKCIJI POGLABLJANJA LITERARNOESTETSKEGA DOŽIVETJA): UČENCI RAZVIJAJO RECEPCIJSKO SPOSOBNOST OZ. POGLABLJAJO LITERARNOESTETSKO DOŽIVETJE.

| 7 | 8 | 9 |
|---|---|---|
| Učenci razvijajo recepcijsko sposobnost oz. poglobljajo literarnoestetsko doživetje po branju /poslušanju /gledanju umetnostnega besedila tako, da pišejo poustvarjalna/ ustvarjalna besedila. | | |
| PROZA | | |
| 1) Predstavljajo zunanost, značaj in ravnanje KNJIŽEVNE OSEBE /KNJIŽEVNIH OSEB. | | |
| Na podlagi besedilnih informacij pisno izražajo svoje videnje književne osebe / književnih oseb (pišejo/ilustrirajo /predstavljajo s pantonimo). | | |

2) Ob pomoči učitelja ob branju besedila beležijo dogodke, ki se zgodijo v nekem DOGAJALNEM ČASU (dogajalna premica).

Ustvarjajo svoje domišljajske svetove, ki se dogajajo v preteklosti, prihodnosti ali sedanjosti (domišljajski spis).

- V skupini sodelujejo pri zapisovanju in zbiranju ustnega izročila (pripovedke, anekdote).
- Po pripovedih starejših napišejo njihovo resnično zgodbo iz preteklosti.
- Napišejo doživljajski spis.

POEZIJA

- Učenci ob učiteljevi spodbudi tvorijo učinkovite zvočne nize.
- Tvorijo rime in oblikujejo preproste rimane verzne forme.

- Tvorijo preprosto
LIKOVNO PESEM.

- Iz časopisa oblikujejo PESEM
LEPLJENKO.

- Napišejo pesem na ljubezensko temo.
- Skušajo pisno izraziti TEMO pesemskega besedila.

DRAMATIKA

- Ob pomoči učitelja sestavljajo KRAJŠE DRAMSKE PRIZORE.
- Ob pomoči učitelja oblikujejo dramtizacijo pripovednega besedila za razredno predstavo.
- Po ogledu predstave zapišejo svoje doživetje gledališkega dogodka.

3.4 PREDLOGI ZA IZBOR UMETNOSTNIH BESEDIL

**Učitelj načrtuje cilje - dejavnosti v skladu z razvojnimi posebnostmi posameznega učenca in sporazumevalnimi zmožnostmi. Pri tem izbira besedila ustrezne dolžine in zahtevnosti.*

**Pri izboru umetnostnih besedil je pozoren na priporočeno razmerje med neumetnostnimi (60 %) in umetnostnimi(40 %)besedili, med umetnostnimi besedili pa na razmerje med proznimi(50 %), pesemskimi (30 %) in dramskimi besedili (20 %) v okviru razpoložljivih ur.*

3.4.1 PREDLAGANA BESEDILA OZ. AVTORJI

| 7. | 8. | 9. |
|---|---|--|
| Ljudska: Gor čez izaro L. Krakar: Češnja v belem F. Bevč: Lukec in njegovškorec | F. Levstik: Martin Krpan (odlomek) N. Grafenauer: Samota O. Župančič: Breza in hrast | F. Prešeren: Zdravljica (izbrana kitica) I. Cankar: Mater je zatajil T. Pavček: Preproste besede |

3.4.2 PREDLOGI ZA ZBOR UMETNOSTNIH BESEDIL PRI URESNIČEVANJU CILJEV

* Učitelj izbira za obravnavo pri pouku oz. za domače branje krajša besedila ali odlomke daljših besedil

| 7. | 8. | 9. |
|--|---|--|
| <p>POEZIJA (18 UR)</p> <ul style="list-style-type: none"> - I. A. Krilov: Volk in jagnje - J. de La Fontaine: Mravlja in muren - S. Vegri: Grega, Kaj vse diši - B. A. Novak: Vogali vogali besede hiša - L. Krakar: Češnja v belem - O. Župančič: Barčica, Pismo - K. Šoster Olmer: Mrož - B. A. Novak: Prebesedimo besede - K. Kovič: Kočija - S. Gregorčič: Soči (odlomek) - F. Filipič: Vse je drugače - V. T. Arhar: Zamenjava - N. Grafenauer: Nebotičnik - B. Štampe Žmavc: Šola v nedeljo | <p>POEZIJA (16 UR)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ljudska: Oblaki so rdeči - Ljudska: Gor čez izaro - F. Forstnerič: Hitra pesem - E. Fritz: Song o ljubezni - N. Grafenauer: Samota - S. Kosovel: Jesen - D. Zajc: Vrata - M. Avanzo: Kako napišeš pesmico - V. Möderndorfer: Cesta - S. Silverstein: Razmetana soba - M. Dekleva: Mehke snežinkaste pesniške race - E. Fritz: Song o mladosti - N. Grafenauer: Poezija - B. Novak: Jaz sem blazno vate - T. Pavček: Pesem, Majnice: Fulaste pesmi | <p>POEZIJA (16 UR)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ljudska: Sirota Jerica - F. Prešeren: Povodni mož, Zdravljica (izbr. kitica) - S. Kosovel: Starka za vasjo - T. Pavček: Nova faca - B. A. Novak: Policaj ni palicaj - N. Grafenauer: Ušesa - M. Klopčič: Mary se predstavi - I. Minatti: V mladih brezah tiha pomlad, Nekoga moraš imeti rad - E. Fritz: Oko - N. Grafenauer: Ljubezen - M. Mate: Sreča - J. Murn: Pesem - T. Pavček: Preproste besede |
| <p>PROZA (28 UR)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ljudska: Volkodlak - J. Trdina: Vila - Ljudska: Kralj Matjaž - Ljudska: Peter Klepec - P. Ovid: Dedal in Ikar - H. C. Andersen: Cesarjeva nova oblačila - S. Makarovič: Kaj je napravil človeški mladič, Papagaj in sir - M. Kranjec: O mamici, ki je postajala čedalje manjša - S. Townsend: Skrivni dnevnik Jadrana Krta - F. Bevk: Pastirci - V. Mal: Sreča na vrhovi - L. Suhodolčan: Narobe stvari v mestu Petpedi, Stopinje v zraku - A. Lindgren: Ronja, razbojniška hči - F. Frančič: Kaj je rekla mama, Pravljica o nežnem velikanu | <p>PROZA (25 UR)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ljudska: Pastirček in divji mož - F. Erjavec: Palček in orel - J. Vandot: Kekec in Bedanec - V. Kavčič: Bomba - F. Rudolf: Kam je mama šla? - A. Ingolič: Tajno društvo PGC - D. Muck: Pod milim nebom - S. Goscinny: Nikec - A. Lindgren: Brata Levjesrčna - M. Tozon: Stara Ljubljana - B. Golob: Peka kruha - H. B. Stowe: Koča strica Toma - F. Seliškar: Bratovščina Sinjega galeba - P. Kovač: Urške so brez napake - P. Zidar: Kukavičji Mihec - S. Pregl: Geniji v kratkih hlačah - B. Novak: Zaljubljeni vampir - F. Lainšček: Ajša Najša in ljubezen - F. Milčinski: Butalci - F. Levstik: Martin Krpan - A. Saint-Exupery: Mali princ | <p>PROZA (25 UR)</p> <ul style="list-style-type: none"> - T. Partljič: Ali veš, koga so danes pokopali? - P. Voranc: Potolčeni kramoh - J. Hašek: Kako sem si skuhal jajce v mehko - S. Pregl: Pomladna tiščanja - J. Jalen: Bobri - J. Jurčič: Kako je Krjavelj s hudičem opravil - I. Zorman: Lectovo srce - P. Voranc: Solzice - D. Muck: Hči lune, Lažniva Suzi - M. Mate: Široka usta - D. Defoe: Robinson Crusoe - E. Kastner: Emil in detektivi - M. Moškrič: Čadavec - Ž. Petan: Poslednja vojna Njegovega Veličanstva - F. S. Finžgar: Pod svobodnim soncem - J. Jurčič: Sosedov sin - A. Frank: Dnevnik - V. Mal: Nedelje nekega poletja |

| DRAMATIKA (10 UR) | DRAMATIKA (8 UR) | DRAMATIKA (8 UR) |
|--|---|--|
| - <i>F. Miličinski: Zvezdica Zaspanka</i> - <i>B. A. Novak: V ozvezdju Postelje</i> | - <i>L. Suhodolčan: Narobe stvari v mestu Petpedi</i> - <i>P. Golia: Jurček</i> - <i>K. Brenk: Modra vrtnica za princesko</i> | - <i>A. T. Linhart: Ta veseli dan ali Matiček se ženi</i> - <i>Ž. Petan: Pet Pepelk</i> - <i>V. Mal - Kavčič: Poletje v školjki (+ FILM)</i> |

3.5 PREDLAGANI IZOBRAŽEVALNI CILJI (IZRAZI IN POJMI)

3.5.1 Učenci spoznavajo slovensko in svetovno mladinsko književnost in književnost za odrasle.

Učitelj uresničuje cilje tako, da je pri izbiranju besedil pozoren na ustrezno zastopanost vseh treh književnih zvrsti (v razmerju: 50 % proze, 30 % poezije in 20 % dramatike) ter na tematsko in motivno raznovrstnost. Literarna besedila za uresničevanje ciljev iz ponujenega seznama (poglavje 3.4: »Predlogi za izbor umetnostnih besedil pri uresničevanju ciljev«).

PREDLAGANI IZRAZI IN POJMI PRI OBRAVNAVI UMETNOSTNIH BESEDIL:

| 7 | 8 | 9 |
|--|---|--|
| Učenci spoznavajo in prepoznajo literarnovedne pojme/ izraze, in sicer ob učiteljevi rabi pri obravnavi besedil: | | |
| rima, ritem | likovna pesem | socialna pesem |
| ljubezenska pesem | domovinska pesem | povest, roman, črtica |
| književna oseba | realistična pripoved | refren, primera, poosebitev |
| književni čas | trivialna pripoved | okrasni pridevek |
| književni prostor | spominska pripoved | dejanje, prizor |
| pripovedka, bajka | humoreska, anekdota | poglavje |
| 3.5.3 Učenci spoznavajo slovensko in svetovno mladinsko književnost in književnost za odrasle. Spoznavajo življenje in delo slovenskih književnikov, npr.: | | |
| <i>Fran Levstik/ /Simon Gregorčič/ /Prežihov Voranc/ /Tone Pavček</i> | <i>Valentin Vodnik/ /France Prešeren/ /Niko Grafenauer/ /Svetlana Makarovič</i> | <i>Primož Trubar/ /Ivan Cankar/ /Oton Župančič/ /B. A. Novak</i> |

IV SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA

1. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA IN MEDPREDMETNE POVEZAVE: PRVO TRILETJE

1 Pouk slovenščine v prvem triletju upošteva, da se otrokova sporazumevalna zmožnost razvija v medsebojni povezanosti z razvojem mišljenja in znanja. V prvem triletju prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom se učenci učijo uporabljati predvsem ustna besedila in nekatera kratka pisna besedila s prenovljenimi tradicionalnimi in nekaterimi novimi pristopi. Učitelj na fleksibilen in uravnotežen način kombinira sistematično spoznavanje in urjenje začetnega branja in pisanja s štirimi sporazumevalnimi dejavnostmi v smiselnih, funkcionalnih in zanimivih okoliščinah. Vse štiri sporazumevalne dejavnosti se funkcionalno prepletajo, na začetku je več govorjenja in poslušanja, pozneje več začetnega branja in pisanja. Ustrezno so zastopana tako neumetnostna kot tudi umetnostna besedila.

2 Besedno sporazumevanje, najsi bo na slušni ali vidni ravni, vseskozi povezujemo tudi z nebesednim (likovnim, gibalnim, glasbenim, pozneje tudi z računalniškim opismenjevanjem itd.). Predmet slovenščina se z vsebinami in razvijanjem sporazumevalnih dejavnosti učencev tesno povezuje z drugimi predmeti, npr. s spoznavanjem okolja, z matematiko, glasbeno in likovno vzgojo. Nekateri cilji pouka slovenščine so povezani z uporabo knjižnice in vključujejo spodbujanje informacijske pismenosti. Pri tvorjenju in razumevanju neumetnostnih besedil v smiselnih in funkcionalnih okoliščinah je možno udejanjati tudi cilje okoljske vzgoje, prometne vzgoje, varovanja in spodbujanje telesnega in duševnega zdravja.

3 Pri izbiri didaktičnih oblik in metod za razvijanje učenčevih sporazumevalnih, spoznavnih in ustvarjalnih zmožnosti učitelj upošteva po eni strani dejavnosti in cilje, ki jih uresničuje pri pouku, po drugi pa individualne značilnosti učenca. Tako so npr. za spoznavanje funkcije in pomena besednega sporazumevanja priporočljive različne proste ali spontane oblike, zlasti didaktična igra, za sistematično začetno

opismenjevanje pa kombinacija frontalnega poučevanja z različnimi oblikami individualnega, individualiziranega in skupinskega dela. Učno okolje (metode, prostorska organizacija razreda, vzdušje, učna gradiva) naj bo načrtovano tako, da bo vse učence, ki so različni po sposobnostih in predznanju, spodbujalo k napredovanju.

4 Začetno branje in pisanje

V prenovljeni didaktični zasnovi je poučevanje branja in pisanja v skladu s sodobnimi pojmovanji postavljeno v širši okvir razvijanja sposobnosti za sporazumevalne dejavnosti. Cilj poučevanja ni le obvladovanje tekočega branja in pisanja, temveč raba pisnega jezika za sporazumevanje, razmišljanje, ustvarjanje, učenje in razvedrilo.

Pri razvoju branja in pisanja gre otrok skozi različne faze, v katerih uporablja različne strategije:

1) V slikovni (logografski) fazi otrok prepozna in uporablja pisno sporočilo kot sliko. V tem obdobju se ozavešča o pojavu in funkciji pisanja in branja, poskuša spontano pisati in brati ter razvija različne predbralne in predpisalne veščine.

2) V abecedni (alfabetski) fazi se sistematično opismenjuje (tj. sistematično spoznava odnos glas-črka in obratno, vezavo glasov/črk v besede besede v poved in besedilo);

3) V pravopisni (ortografski) fazi postane sposoben direktno prepoznati dele besed ali cele besede, kar omogoča hkratno razumevanje prebranega ali zapisanega.

Navedene faze predbralnega/predpisalnega in bralnega/pisalnega razvoja se v povezavi z drugima prvotnima sporazumevalnima dejavnostma (poslušanje, govorjenje) glede na individualni razvoj otroka in njegove interese in spodbude okolja časovno različno realizirajo.

Učenci 1. razreda prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom se na sistematično opismenjevanje šele privajajo.

Učenci 2. razreda predvsem poslušajo in govorijo in postopoma začenjajo spoznavati možnosti pisnega sporazumevanja. Eden najpomembnejših dejavnikov, ki vpliva na razvoj učenčeve poznejše bralne zmožnosti, je redno poslušanje glasno branih ali pripovedovanih besedil, o katerih se

učitelj/vzgojitelj z učenci pogovarja in o njih skupno razpravljajo. Pri različnih dejavnostih prostega pisanja je tako poudarek na motiviranju učencev, da sporočajo svoje misli, čustva in spoznanja tudi v pisni obliki, pri čemer sprejemamo različne nekonvencionalne oblike zapisa (npr. posamezne črke ali soglasniški skelet, risbe itd. Učitelj spodbuja radovednost in aktivnost, deluje kot posrednik in tako omogoča, da učenci čim bolj razvijajo pojmovno znanje in si bogatijo besedni zaklad. Te dejavnosti so poleg ustrezno razvitih sposobnosti slušnega in vidnega zaznavanja temeljne osnove za začetek sistematičnega opismenjevanja.

V tem razredu začnemo sistematično, vendar z igro, razvijati sklop predbralnih/predpisalnih spretnosti, med katere sodijo tudi nekatere dejavnosti pri poslušanju, npr. razčlenjevanje poslušanega gradiva na besede, zloge in glasove, prepoznavanje glasov v besedi ipd.

Za pripravo vseh otrok te starosti na pisanje so poleg razvijanja orientacije v prostoru, na telesu in na papirju pomembne zlasti gibalno-grafične vaje, saj jim sproščajo gibe rok, ozaveščajo jih o telesnem gibu in grafičnih potezah, učijo jih uporabljati različna pisala, pravilne drže telesa in roke, povezujejo poslušanje in ritem besedila z gibi in potezami (celostni pouk), hkrati pa odpravljajo oz. zmanjšujejo razvojne zaostanke ali primanjkljaje, ki jih imajo nekateri otroci na grafomotoričnem področju, vključno z različnimi oblikami disgrafije.

Gibalno-grafične vaje, ki jih izvajamo v 1. triletju sistematično paše v 2. triletju, razvijajo sposobnosti in veščine z naslednjimi potezami: kroženje, potujoče kroženje in čečkanje, risanje lokov, ravnih poševnih črt, vijug, vodoravnih in navpičnih črt in zank. Pomembne so tudi vaje sledenja in povezovanja, ker so namenjene otrokovemu zavedanju zaporedja elementov, kar je potrebno pri sledenju zaporedja črk in za vezavo pri branju.

Za spontano vstopanje v branje in pisanje otroci spoznavajo natisnjene besede na predmetih in stvareh iz vsakdanje rabe, pišejo in berejo svoje ime in imena sošolcev, imena za predmete v razredu itd. Te besede prebirajo skupaj z učiteljem, jih razvrščajo in urejajo itd., ozaveščajo se o dolžini besed, jo zaznamujejo s kockami, črtami, prepoznavajo besede, začetne in končne glasove/črke, skratka, v obliki igre vadijo glasovno in vidno razčlenjevanje in razločevanje.

V pripravo za branje in pisanje sodijo tudi vaje za razgibavanje govoril in artikulacijo knjižnih glasov.

*Težišče opismenjevanja v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom je v **drugem, predvsem pa v 3. in 4. in 5. razredu**. V prvem in drugem razredu je zato več poslušanja in govorjenja, v tretjem (in tudi v četrtem ter petem razredu) več branja in pisanja, v šestem razredu pa bo delež poslušanja, govorjenja, branja in pisanja približno enak.*

Opismenjevanje v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom se zaradi posebnosti v razvoju učencev nadaljuje tudi v 4. in 5. (in po potrebi še v 6.) razredu drugega triletja. Pomembno je, da učenci posamezne faze začetnega pisanja dobro utrdijo, saj je začetna pismenost temelj funkcionalne pismenosti.

***Od 3. razreda** pa je poudarek na sistematičnem opismenjevanju za vse učence. Upoštevajoč naš način zapisovanja glasov s črkami je najbolj priporočljiva kombinirana analitično-sintetična metoda opismenjevanja z elementi globalne metode (pogostne krajše besede) ali v kombinaciji s fonomimično in fonografsko metodo. Izbira metode začetnega branja in pisanja je svobodna, odvisna od individualne sporazumevalne zmožnosti učenca.*

Glede na različno predznanje učencev je faza sistematičnega abecednega opismenjevanja različno dolga. Za učence, ki imajo več predznanja pisanja in branja, ali za tiste, ki hitreje napredujejo zaradi večjih sposobnosti, individualiziramo opismenjevanje s samostojnim delom, npr. s stavnico, prostim pisanjem itd. Učitelj mora poskrbeti za ravnotežje med direktnim poučevanjem veščin (razlaga, demonstriranje, urjenje standardov črk itd.) in vključevanjem pisanja in branja vezanih besedil v smiselne in funkcionalne okoliščine.

Praviloma v 2. razredu sistematično obravnavamo velike tiskane črke, v 3. razredu male tiskane, v 4. razredu male pisane črke, velike pisane pa (samo spoznavajo) v 5. razredu. Pri spoznavanju in utrjevanju črk potrebujejo učenci veliko spodbud in opore, saj je ta faza opismenjevanja zanje najbolj naporna in manj privlačna.

Pri opismenjevanju v 3. in 4. razredu učenci pišejo tudi krajše nareke besed, povedi in prepisujejo s table/iz knjige ipd. Učenci ne pišejo narekov in

prepisov zato, da bi njihove izdelke učitelj vrednotil in ocenjeval, ampak jih pišejo predvsem za vajo. Narekovano in prepisano besedilo mora biti najprej vsebinsko razloženo, na tabli pa napisano tako, da so povedi razvrščene vsaka v svojo vrsto.

5 Učenci opravljajo poleg vstopanja v svet branja in pisanja še druge dejavnosti: sodelujejo v pogovorih, sprejemajo, ob učiteljevi pomoči razčlenjujejo in tvorijo kratka in nezahtevna neumetnostna besedila, ob učiteljevi pomoči in spodbudi sprejemajo, interpretirajo in poustvarjajo umetnostna besedila ter razvijajo svojo poimenovalno, upovedovalno in pravorečno zmožnost.

6 Pomembna dejavnost je pogovarjanje s sošolci, učiteljem in drugimi sogovorci. Učenci postopoma in zelo individualizirano pridobivajo zaupanje do novega okolja ter razvijajo pripravljenost za pogovarjanje; hkrati pa sistematično spoznavajo in usvajajo temeljna načela dialoškega sporazumevanja ter jih upoštevajo v svojih pogovorih in v igri vlog. Tako razvijajo svojo zmožnost za vljudno in strpno pogovarjanje, kar je ena bistvenih prvin socializacije.

7 Učenci sprejemajo (poslušajo in tudi berejo) krajša, svojim spoznavnim in sporazumevalnim zmožnostim, izkušnjam in inetresom ustrezna neumetnostna besedila, posredovana neposredno ali medijsko, vsebinsko pa povezana zlasti s spoznavanjem okolja. Sprejemanje (poslušanje/branje) neumetnostnih besedil zajema naslednje dejavnosti učencev:

a) Pred poslušanjem/branjem:

- se umirijo,*
- ob učiteljevi pomoči obudijo svoje znanje o napovedani temi in vrsti besedila (s tem vzbudijo svoja pričakovanja),*
- s pomočjo učitelja skušajo razložiti besede iz napovedanega besedila, za katere učitelj predvideva, da jih ne poznajo oz. jih poznajo le nekateri (s tem si olajšajo razumevanje neznanega besedila).*

b) Med poslušanjem/branjem skušajo:

- vzdrževati zbranost,*
- usmerjati svojo pozornost na govorce in govorno besedilo oz. na zapisano besedilo,*
- upoštevati dogovorjena pravila (npr. ne ustvarjajo motenj/hrupa z*

igranjem, gibanjem, govorjenjem);

- v prvem triletju berejo glasno; vsako besedilo preberejo vsaj dvakrat.

c) po poslušanju/branju ob pomoči učitelja:

- odgovarjajo na vprašanja (preverjanje njihovega razumevanja besedila),

- izražajo svoje mnenje o besedilu,

- tvorijo podobno ustno besedilo, in to ob učiteljevih vprašanjih,

slikovnem gradivu, zapisanem zgledu ipd.

8 *Ker pa je zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedil odvisna predvsem od učenčeve zmožnosti logičnega mišljenja in njegove jezikovne zmožnosti, učenci z lastno dejavnostjo (z vajami) sistematično bogatijo svoj besedni zaklad ter razvijajo svojo zmožnost prepoznavanja in izražanja preprostih razmerij v predmetnosti (npr. količinskega, prostorskega, časovnega; učitelj naj pazi, da ob opozarjanju na razlike med otrokovim domačim govorom in zbornim jezikom ne bo zbujal sramovanja otrokovega domačega govora.*

9 *Književna vzgoja v prvem triletju osnovne šole temelji na komunikacijskem pouku književnosti. To pomeni, da sta v središču šolskega branja leposlovja književno besedilo in otrok, učitelj pa pri branju spodbuja prekrivanje pomenskega polja besedila (tema in predstavnost besedila) in otrokovega obzorja pričakovanj, ki izvira iz njegove zunajliterarne in medbesedilne izkušnosti (doživetje v resničnosti in ob branju leposlovja).*

Sprejemanje (poslušanje) umetnostnih besedil v šoli praviloma ni povezano s tematiko drugih predmetov, pač pa učencem ponuja možnost za polno literarnoestetsko doživetje. Da bi bilo tako doživetje čim močnejše, je treba učenca za sprejemanje (poslušanje) motivirati, nato pa njegove odzive na besedilo voditi do poustvarjalnih besedil. V celotnem postopku je treba spodbujati ustvarjalnost in upoštevati individualne razlike pri doživljanju besedil. Dialoškost književnosti, ki je eno temeljnih načel, vsebuje naslednja priporočila:

- izhodišče šolske interpretacije je sprejemanje umetnostnih besedil

(v prvem triletju učenci spoznavajo književnost predvsem prek poslušanja);

- otrokovo subjektivno doživetje umetnostnega besedila se v razčlembi

besedila srečuje z doživetji drugih otrok in z učiteljevim branjem dela;
- *izbira učnih oblik je taka, da omogoča doživljajsko dejavnost učencem.*
Šolska interpretacija umetnostnega besedila poteka po postopku, ki je priporočeni model za razvijanje bralne sposobnosti. Stopnje tega postopka so:

- *uvodna motivacija,*
- *napoved besedila, umestitev in (učiteljevo) pripovedovanje/interpretativno branje,*
- *premor po pripovedovanju/branju,*
- *izražanje doživetij,*
- *ponovno sprejemanje in nove naloge.*

V prvem triletju je za dober stik s književnostjo pomembna predvsem uvodna spodbuda (motivacija); ta naj bo hkrati čustvena (v učencih zbudi čustva, ki se povezujejo z istovrstnimi sestavinami besedila) in predstavna (zbujanje miselnih predstav, asociacij). Na ravni konkretnih oblik uvodne motivacije kaže poudariti uporabnost jezikovnih domišljijских iger (preobražanje besed, zbujanje predstav, oblikovanje zgodb, predelava besedilnih vzorcev) ter izkušenskih motivacij. Poleg jezikovnih so uporabne tudi nejezikovne spodbude (glasbene, likovne in gibalne).

*Ker učenci v prvem triletju književnost sprejemajo predvsem prek **poslušanja** (poslušanje učiteljevega interpretativnega branja, poslušanje posnetkov), so besedila, s katerimi je mogoče dosegati funkcionalne cilje, navedena predvsem v okviru razdelka »Cilji pri poslušanju/gledanju umetnostnega besedila«. Hkrati pa je treba poudariti še troje:*

- *prvine in dejavnosti, ki jih zajemata razdelka o poslušanju/gledanju in branju, je treba povezovati z vsemi umetnostnimi besedili (poleg priporočenih besedil s seznama »Predlagana umetnostna besedila« se v šolski interpretaciji pojavljajo tudi druga besedila po izbiri učencev ali učitelja);*
- *pri književni vzgoji je funkcija tvorjenja besedila predvsem izražanje literarnoestetskega doživetja in poglobljanje stika s književnostjo;*
- *povezovanje kake prvine in konkretnega besedila ne pomeni, da bi se šolska interpretacija omejila le na eno prvino.*

Šolska interpretacija zajame tudi druge prvine besedilne stvarnosti in sporočilnosti, tako da je izpostavljena prvina v interpretaciji le poudarjena.

Ob razdelitvi funkcionalnih ciljev po dejavnostih je treba upoštevati:

- povezanost dejavnosti (npr. poslušanja z govorjenjem),*
- povezanost posameznih plasti besedila (npr. značilne književne osebe v pravljici z razvijanjem sposobnosti za identifikacijo) ter*
- avtonomijo umetnostnega besedila ob le delni korelaciji z jezikovnim poukom ter likovno, glasbeno in gibalno vzgojo.*

Pri književni vzgoji so dejavnosti sprejemanja (poslušanje) praviloma nadrejene dejavnostim tvorjenja (govorjenje). Med dejavnostmi sprejemanja je največ časa namenjenega poslušanju, saj otroci še ne berejo samostojno. Otroci poslušajo (in gledajo) učiteljevo pripovedovanje in branje, radijske igre, lutkovne predstave, otroške mladinske predstave, otroške filme in risanke.

*V **samostojno branje** literature vstopajo individualizirano in drseče, ko je njihova bralna sposobnost že avtomatizirana (v 6. razredu 2. triletja). Prva besedila, ki jih berejo samostojno, so že znana. Otroci naj zato v predbralnem obdobju vsaj nekaj pravljič in pesmic spoznajo tako dobro, da jih znajo skoraj na pamet.*

Šolsko branje/pripovedovanje književnosti se povezuje:

- s projektom »družinskega branja«, kjer se ohranja vzorec skupnega (npr. večernega) branja književnosti. Za šolarje je to prijetno doživetje. Tako otrok pridobiva prve bralne izkušnje, v branje se vključuje postopoma, sprva "bere" zraven staršev le naslove ali nekatere dobro znane dele besedila;*
- z metodo »dolgega branja« v šoli, kjer učitelj bere učencem v nadaljevanjih npr. daljšo pravljičico ali fantastično pripoved, ki jo otroci globoko doživljajo, ji pa zaradi obsega kot začetni bralci še niso kos;*
- z »branjem na deževen dan« v t. i. podaljšanem bivanju; uresničuje se kot prijetno doživetje in kot metoda privzganja bralnih navad. Z ustvarjanjem spodbudnega literarnoestetskega okolja pripravimo na deževen dan učencem prijetne urice s pravljičico. Učitelj bere po želji otrok vedno nove ali pa kar naprej iste pravljičice. S tem zadovoljuje otrokovo potrebo po*

varnosti in domačnosti ter njegovo željo po vračanju k nekaterim pravljičnim besedilom.

2. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA IN MEDPREDMETNE POVEZAVE: DRUGO TRILETJE

Izhodišče pouka pri predmetu slovenščina je neumetnostno oz. umetnostno besedilo (delu z neumetnostnim besedilom je namenjenih 60 % ur predmeta, delu z umetnostnim besedilom pa 40 %). Ker se neumetnostna besedila tvorijo, sprejemajo in razčlenjujejo drugače kot umetnostna in ker želimo učitelje opozoriti na drugačno delo z njimi ter na drugačne medpredmetne povezave, so cilji pri obravnavi neumetnostnih in umetnostnih besedil navedeni ločeno.

Pri predmetu slovenščina v drugem triletju učenci **poslušajo in govorijo**, z učiteljevo pomočjo pa tudi **razčlenjujejo** in tvorijo **berejo in pišejo** svoji starosti, individualnim sporazumevalnim in spoznavnim/ domišljijskim zmožnostim, izkušnjam in zanimanju ustrezna neumetnostna in umetnostna besedila. Tako **dejavno** razvijajo svoje sporazumevalne, spoznavne in ustvarjalne zmožnosti ter si uzaveščajo temeljne razlike v sprejemanju, tvorjenju in zgradbi neumetnostnih in umetnostnih besedil.

V tem učnem načrtu si podpoglavja (sporazumevalne dejavnosti) v razdelkih Funkcionalni in izobraževalni cilji, Razčlenitev funkcionalnih in izobraževalnih ciljev po razredih ter Predlagani standardi ob zaključku 2. triletja sledijo nekoliko drugače kot v učnem načrtu za devetletno osnovno šolo, kar je posledica pomembnosti posamezne sporazumevalne dejavnosti oz. upoštevanja stopnje sporazumevalnih zmožnosti učencev v tem programu.

Izbira učnega pristopa v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom je odvisna tako od dejavnosti in nalog, ki jih uresničujemo pri pouku, kot tudi od razvojnih posebnosti učencev.

Učenci razvijajo sporazumevalne zmožnosti ob aktivnih oblikah učenja, kot so sodelovalno učenje in učenje z odkrivanjem, projektno učno delo.

Osnovna didaktična izhodišča so:

- *individualizacija in fleksibilna notranja diferenciacija,*
- *procesno in konstruktivistično učenje, saj omogočata individualno razvijanje sporazumevalnih zmožnosti vseh učencev v skupini, prilagojeno njihovi starosti in tempu napredovanja,*
- *izmenjavanje frontalne, individualne in skupinske oblike pouka (v manjših skupinah ali dvojicah),*
- *učnocijni pristop in komunikacijski model pouka (tako pri obravnavi neumetnostih kot umetnostnih besedil).*

Glede na raznolike zmožnosti potrebujejo učenci v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom individualizirane programe. To je potrebno upoštevati:

- *pri razvijanju motivacije za učenje in delo v razredu,*
- *pri izbiri ustreznih, tj. primerno dolgih/ kratkih in zahtevnih besedil, ki so pri pouku slovenščine izhodišče in cilj pouka,*
- *pri izbiri metod in oblik vzgojno-izobraževalnega dela.*

Ob številnih zgledih in različnih spodbudah bo učitelj na osnovi dobrega poznavanja vsakega učenca skušal pripeljati do tega, da bo sledil predvidenim ciljem v največji možni meri. Cilji oz. dejavnosti v učnem načrtu so okvir, ki ga bo učitelj za njihovo uresničevanje obogatil z lastnim izborom tematsko zanimivih in ustreznih besedil.

1 Pri obravnavi neumetnostnih besedil se predmet povezuje z učenčevimi izkušnjami in predznanjem ter z vsebinami in dejavnostmi pri spoznavanju okolja oz. pri naravoslovnih in družboslovnih predmetih. Učenci ob pomoči učitelja govorijo/ pišejo prikazovalna besedila o sebi in svojem družbenem oz. naravnem okolju (npr. ...) ter poslušajo/berejo in razčlenjujejo poljudnoznanstvena besedila, ob tem pa tudi nebesedne dele teh besedil, kot so fotografije, preglednice, grafikoni ipd. Predmet slovenščina vsebuje tudi prvine t. i. medijske vzgoje - učenci namreč poslušajo in berejo tudi propagandna medijska besedila. Zato se priporoča projektno učno delo.

Učenci se usposabljaajo za sprejemanje in tvorjenje ustnih in pisnih neumetnostnih besedil. Pri poslušanju/branju se navajajo ob pomoči učitelja

na čimbolj razmišljujoče in kritično sprejemanje besedil ter na utemeljevanje svojega mnenja o njem; pri govorjenju/pisanju pa na to, da je tvorjenje besedila načrtovana dejavnost, pri kateri je treba upoštevati naslovnika in temo, o kateri se govori/piše, ter poimenovalne možnosti in zakonitosti jezika, v katerem se naslovniku kaj sporoča.

Ker je zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedila odvisna od jezikovne zmožnosti, **učenci z lastno dejavnostjo** (ne pa z opisovanjem abstraktnega jezikovnega sestava oz. z navajanjem slovničnih/pravorečnih/pravopisnih ipd. pravil) **in ob učiteljevi pomoči** razvijajo svojo zmožnost logičnega mišljenja ter poimenovalno, upovedovalno, pravorečno in pravopisno zmožnost ter odpravljajo najpogostejše slogovne, poimenovalne, slovnične, govorne in pisne napake.

Učenci v vodenih pogovorih razmišljajo tudi o družbenih vidikih jezika (npr. jezikovnem okolju učencev, o prednostih maternega jezika pred drugimi jeziki, o položaju slovenskega jezika in drugih jezikov v Republiki Sloveniji in drugod, o pokrajinski razčlenjenosti slovenskega jezika ter o okoliščinah rabe knjižnega in neknjižnega jezika ipd.).

Razmerje med sporazumevalnimi dejavnostmi

Pri obravnavi neumetnostnih besedil so **enako pomembne in tako zastopane vse štiri sporazumevalne dejavnosti** - pri delu v šoli zlasti poslušanje in govorjenje. Ko učenci obvladajo tehniko branja, se branje v šoli odstotkovno zmanjša, povečuje pa se delež dejavnosti, pri katerih učenci dejavno sodelujejo, ustvarjajo nove izdelke, primerjajo mnenja, se o njih pogovarjajo, ugotavljajo razlike, iščejo vzroke zanje ... Pri domačem delu prevladujeta branje in zlasti pisanje (z dejavnostmi pred in med pisanjem osnutka ter po njem, s prepisovanjem popravljenega besedila), tudi kot priprava na govorni nastop.

Glede na individualne sporazumevalne zmožnosti posameznega učenca v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom pa bo učitelj izbral najbolj ustrezne in najbolj učinkovite sporazumevalne dejavnosti za posameznega učenca.

Obravnava neumetnostnih besedil v šoli zajema naslednje faze:

1) pred poslušanjem (gledanjem) oz. branjem: napoved vrste in teme besedila, ki ga bodo poslušali (in gledali) oz. brali; sledi pogovor o učenčevih pričakovanjih, izkušnjah ipd. ob napovedani vrsti in temi besedila; če učitelj presodi, da učenci nekaterih ključnih besed ne bodo razumeli, jih razloži;

2) med poslušanjem (gledanjem) so pozorni na govorca in govorjeno oz. zapisano besedilo; vsaj dvakratno poslušanje (in gledanje) oz. branje besedila - odvisno od zahtevnostne ravni v posameznem razredu;

3) poslušanju/ branju oz. dejavnostim po poslušanju (gledanju)/ branju (tj. pomenski, pragmatični, vrednotenjski in besedno-slovnični razčlembi besedila) sledi tvorjenje podobnega besedila, bodisi kot govorni nastop bodisi kot pisanje besedila iste vrste ali z isto/podobno temo - to dejavnost učenci lahko nadaljujejo/ dopolnijo doma.

2 Obravnava umetnostnih besedil v drugem triletju osnovne šole temelji na komunikacijskem modelu književne vzgoje. Njen glavni cilj je razvijanje in ohranjanje učenčevih interesov za branje in poslušanje umetnostnih besedil ter razvijanje sposobnosti ustvarjalnega dialoga z umetnostnim besedilom. Drugi tipi besedil pa se vključujejo v književni pouk kot sredstvo za širjenje učenčevega obzorja ter dopolnitev in podkrepitev šolske interpretacije.

V drugem triletju sistematično gojimo in razvijamo tudi učenčev interes za fantastično literaturo: ljudsko pravljico, avtorsko pravljico, basen in fantastično pripoved, ter učence hkrati spodbujamo h kreativnemu poustvarjanju literature in k ustvarjanju lastnih domišljijjskih svetov. Ob tem je zaradi individualnega otrokovega interesa v šolsko književno vzgojo smotrno uvrščati tudi prozno literaturo z napeto zgodbo, tako leposlovno kot polliterarno in trivialno.

Posebno skrbno oblikujemo v drugem triletju srečanju s poezijo. Šolsko branje poezije (in književna vzgoja sploh) mora ostati osredinjeno na učenca, kar pomeni, da je najpomembnejša učiteljeva naloga posredovati/ohraniti otrokovo prepričanje, da se človek v književnosti srečuje predvsem/tudi s

samim seboj. Prav spoznanje, da je v književnosti mogoče najti košček sebe, svojega sveta, svojih misli, svojih želja je namreč najmočnejša motivacija za branje leposlovja sploh.

Literarna vzgoja, osredinjena na učenca, se uresničuje z naslednjimi didaktičnimi koraki:

1. Na stopnji motivacije za branje umetnostnega besedila pripravljamo učence na srečanje s književnim svetom tako, da jih spodbujamo k pripovedovanju o njihovih izkušnjah, o tistih vsebinah njihovega spomina, ki so povezane s temo umetnostnega besedila. Na ta način učenci zdronejo v razpoloženje, podobno tistemu, ki ga bodo srečali v umetnostnem besedilu. Ali drugače rečeno: ker bodo za srečanje s književnostjo pripravili ustrezna pričakovanja, je velika možnost, da se bodo v umetnostnem besedilu srečali s samim seboj.

2. Tako motivirani učenci zlahka najdejo t. i. vrata za identifikacijo, tj. tisti del besedila, ki predstavlja polje enakosti/podobnosti med njimi in za identifikacijo izbrano književno osebo. Preko mehanizma identifikacije se učenec v mislih preseli v književno osebo in potopljen vanjo domišljjskočutno doživlja književni svet in dogajanje v njem tako intenzivno, kot bi se zgodba dogajala njemu samemu.

3. V drugem triletju je ob pomoči učitelja glede na učenčevo individualno sporazumevalno sposobnost doživljanja v književnosti upovedene stvarnosti mogoče spodbuditi tudi k zaznavanju književnega dogajanja z zornih kotov tistih književnih oseb, s katerimi se sicer ne identificira. Učenci tako polneje zaznavajo vzroke, ki poganjajo književno dogajanje. Razvita sposobnost opazovanja književnega sveta z zornega kota neidentifikacijske figure usposablja učenca, da vidi tudi svoje realne življenjske položaje s perspektive drugih udeležencev in ne le s svojega (torej egocentričnega) zornega kota. Tako učenec v realnem življenju presega egocentrizem, ob branju literature pa se seveda povečuje tudi njegova zmožnost zaznavanja enakosti med realno izkušnjo in književnim svetom (= vrata za identifikacijo).

4. Ob učenčevem srečevanju z literaturo učitelj nikakor ne sme spregledati dejstva, da besedilnega pomena literarnega besedila ne more sestaviti namesto učenca nihče drug. Upoštevajoč to načelo mora učitelj vsakemu učencu dovoliti, da si na mestih, kjer mu avtor ne pojasni dovolj nazorno vzrokov (motivov) za ravnanje književnih oseb, poskuša sam izmisliti tiste dele zgodbe, ki se mu zdijo verjetna razlaga za to, zakaj kdo v besedilu kaj stori. Tako iz lastne izkušnje izpeljano razlaganje vzrokov za literarno dogajanje je namreč pogojeno s trenutno stopnjo učenčevega bralnega razvoja -- in ga ni mogoče nadomestiti z učiteljevim (z vidika odraslega pravilnejšim) pojasnjevanjem, ne da bi pri tem zatrli otrokov interes za branje književnosti.

Razmerje med sporazumevalnimi dejavnostmi

1. Učenci ob srečevanju z umetnostnim besedilom razvijajo vse štiri sporazumevalne dejavnosti. Poslušanje z branjem /branje s poslušanjem oz. ti. kombinirana metoda branja ob pomoči učitelja ter govorjenje in pisanje se v okviru vsake učne enote prepletajo in so usmerjeni k istim ciljem. Tako lahko učenci na stopnji motivacije - torej priprave na branje npr. Tomšičeve zgodbe Strašno strašni strah - drug drugemu v dvojicah ali po skupinah pripovedujejo, kdaj so se sami nazadnje "strašno" ustrašili, lahko pišejo asociogram na temo strah, lahko pa jim pripravimo pristno doživetje (npr. skrivaj počimo balon), učence ustrašimo in se nato z njimi pogovarjamo o strahu, o tem, kako se občuti in o tem, koga je kdaj česa strah.

Ob prvem stiku z besedilom se držimo pravila, da učencem prozo in dramatiko pripovedujemo, pesem pa deklamiramo (zato, da si učenci najprej potešijo svojo radovednost za zgodbo, in zato, ker je pripovedovanje sugestivnejše od branja) in jo nato še glasno preberemo. Sledi individualno branje učencev.

Tudi na stopnji interpretacije (vrednotenja) izbiramo književnemu besedilu ustrezno dejavnost oz. ustrezne dejavnosti. Metodo pogovora kombiniramo z metodo usmerjenega branja, npr. iskanja tistih delov besedila, ki so jih učenci prezrli in ki utemeljujejo, dokazujejo, zakaj je predlagani pomen

besedila verjetno pravi in zakaj drugi ni. Lahko pa uporabimo igro vlog ali metodo glasnega branja delov besedila, da bi npr. z glasovnim oblikovanjem govora književne osebe izluščili njeno razpoloženje ali postavili domneve o njenem značaju.

Na stopnji poglobljanja doživetja govorno in pisno, s pomočjo risbe ali dramatizacije, učenci poustvarjajo literarno besedilo, ustvarjajo svoje, književnemu besedilu analogne domišljijske svetove ali nadgrajujejo tistega, s katerim so se srečali ob branju besedila.

*Skratka, učiteljeva odločitev o tem, katero dejavnost bo izbral za približevanje ciljem književne vzgoje, je odvisna od umetnostnega besedila ter od njegove presoje interesov in nagnjenj njegovih učencev. Velja le splošna usmeritev, da so vse štiri sporazumevalne dejavnosti med seboj uravnotežene (proti koncu triletja seveda narašča delež otrokovega branja - tako v šoli kot tudi izven nje) in to, da **pisanje in govorjenje nista cilj književnega pouka, temveč metodi (sredstvi), ki naj podpirata literarnoestetsko doživetje in ga poglobljata.***

2. Podobno razmerje velja tudi za odnos književnega znanja in literarnoestetskega doživetja. Učenci v drugem triletju že ob učiteljevi pomoči/sami nabirajo prvo književno znanje (gl. seznam v pogl. zobraževalni cilji), vendar to ni namenjeno samo sebi, ampak podpira otrokovo doživljanje književnosti. Posebej je treba poudariti, da učenci književnega znanja v drugem triletju ne priklicujejo v spomin na ravni reprodukcije (torej jih učitelj po tem znanju ne "sprasuje"), ampak na ravni ustvarjanja svojih domišljijskih svetov. Pišejo npr. kratko fantastično pripoved ali basen v prozi. Po strukturiranosti njihovega domišljijskega sveta je nato mogoče videti, katere značilnosti književne vrste so pri branju tovrstnega leposlovja opazili, in to, na kaj jih je treba še opozoriti, ko bodo to literarno vrsto srečali prihodnjič. Učenci torej spoznavajo književnost in njene zakonitosti (npr. značilnosti pravljice, fantastične pripovedi, basni) zato, da bi pravljice, fantastične pripovedi..., močnejše doživeli, in zato, da bi bilo njihovo branje zanje kar najprijetnejše doživetje.

3. Šolsko branje/ pripovedovanje književnosti se povezuje z metodo skupnega branja v šoli, kjer učitelj/učenec izmenično bereta daljšo pravljico/ pripoved, ki jo učenci lahko doživljajo, ji pa kot bralci še niso kos.

4. Naslovi, zapisani v poglavjih Branje, predstavljajo zgolj predloge besedil, ob katerih je doseči posamezne cilje. To pomeni, da se ti cilji lahko uresničijo tudi ob drugih ustreznih besedilih, ki so uvrščena v predlagane vsebine. Učitelj izbira enostavna in preprosta - učencem prilagojena predlagana besedila tako, da ob predlaganih besedilih upošteva zmožnosti in literarne interese učencev.

5. V šolskem letu se pri književnem pouku obravnava toliko umetnostnih besedil, kot učitelj ocenjuje, da jih bo lahko obravnaval z učenci, in sicer po smernicah in ciljnih novega učnega načrta na komunikacijski način.

3. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA IN MEDPREDMETNE POVEZAVE: TRETJE TRILETJE

Pri predmetu slovenščini učenci sprejemajo (poslušajo, berejo), razčlenjujejo in tvorijo (govorijo, pišejo) svoji starosti, individualnim sporazumevalnim in spoznavnim/domišljijским zmožnostim, izkušnjam in zanimanju ustrezna neumetnostna in umetnostna besedila; tako dejavno razvijajo svoje sporazumevalne, spoznavne in ustvarjalne zmožnosti ter si uzaveščajo temeljne razlike v sprejemanju, tvorjenju in zgradbi neumetnostnih in umetnostnih besedil.

Izhodišče pouka pri tem predmetu je torej neumetnostno oz. umetnostno besedilo (delu z neumetnostnim besedilom je namenjenih 60 % ur predmeta, delu z umetnostnim besedilom pa 40 %). Ker se neumetnostna besedila tvorijo, sprejemajo in razčlenjujejo drugače kot umetnostna in ker želimo učitelje opozoriti na drugačno delo z njimi ter na drugačne medpredmetne povezave, so cilji pri obravnavi neumetnostnih in umetnostnih besedil navedeni ločeno.

1 Pri obravnavi neumetnostnih besedil se predmet povezuje z učenčevimi izkušnjami in predznanjem ter z vsebinami in dejavnostmi pri naravoslovnih in družboslovnih predmetih; učenci namreč govorijo/pišejo prikazovalna besedila o sebi in svojem družbenem oz. naravnem okolju ter poslušajo/berejo in razčlenjujejo poljudnoznanstvena besedila, ob tem pa tudi nebesedne dele teh besedil, kot so fotografije, preglednice, grafikoni ipd. Zato se priporoča projektno učno delo. Predmet slovenščina vsebuje tudi prvine t. i. medijske vzgoje, učenci namreč poslušajo, berejo in gledajo medijska besedila.

Izbira učnega pristopa v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom je odvisna tako od dejavnosti in nalog, ki jih uresničujemo pri pouku, kot tudi od razvojnih posebnosti skupine učencev. Osnovna didaktična izhodišča so:

- individualizacije in fleksibilna notranja diferenciacija,
- procesno in konstruktivistično učenje, saj omogočata individualno razvijanje sporazumevalnih zmožnosti vseh učencev v skupini, prilagojeno njihovi starosti in tempu napredovanja,
- izmenjavanje frontalne, individualne in skupinske oblike pouka (v manjših skupinah ali dvojicah),
- učinkiljni pristop in komunikacijski model pouka (tako pri obravnavi neumetnostnih kot pri obravnavi umetnostnih besedil).

Učenci razvijajo sporazumevalne zmožnosti ob aktivnih oblikah učenja, kot so sodelovalno učenje in učenje z odkrivanjem; tako dejavno razvijajo svojo zmožnost za dvogovorno sporazumevanje (npr. razpravljajo o problemu, skušajo usklajevati mnenja, ob učiteljevi pomoči oblikujejo skupno mnenje, ga predstavijo drugim in ga skušajo zagovarjati), ki jo nadgrajujejo z načrtnim in vodenim dvogovornim sporazumevanjem v uradnih govornih položajih (npr. z igro vlog). Glede na raznolike zmožnosti imajo učenci v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom izdelane individualizirane programe, kar je potrebno upoštevati tako pri razvijanju motivacije za učenje in delo v razredu, pri izbiri neumetnostnih besedil v smislu večje ali manjše zahtevnosti, pri izbiri metod in oblik vzgojno-izobraževalnega

dela. Ob zgledih, učiteljevi pomoči in različnih vzpodbudah je potrebno vsakega učenca pripeljati do tega, da usvoji predvidene cilje v največji možni meri.

Iz učnociljnega učnega načrta se vidi, da učenci pri obravnavi neumetnostnih besedil razvijajo vse štiri sporazumevalne dejavnosti (poslušanje /in gledanje/, branje, govorjenje, pisanje). Učenci se torej usposablajo za sprejemanje in tvorjenje ustnih in pisnih neumetnostnih besedil. Pri govorjenju/pisanju se navajajo na to, da je tvorjenje besedila načrtovano dejanje, pri katerem je treba upoštevati naslovnika ter obvladati temo, o kateri se govori/piše, poimenovalne možnosti ter zakonitosti jezika. Pri poslušanju/branju pa se navajajo na razmišljujoče in kritično sprejemanje besedil ter na utemeljevanje svojega mnenja o njih; zapisano besedilo razčlenjujejo predvsem pomensko, pragmatično in vrednotenjsko, pa tudi besedno-slovnično.

Ker je zmožnost sprejemanja in tvorjenja besedila odvisna od jezikovne zmožnosti, učenci z lastno dejavnostjo (ne pa z opisovanjem abstraktnega jezikovnega sestava oz. z navajanjem slovničnih/pravorečnih/pravopisnih ipd. pravil) in ob učiteljevi pomoči razvijajo svojo zmožnost logičnega mišljenja ter poimenovalno, upovedovalno, pravorečno in pravopisno zmožnost ter odpravljajo najpogostejše slogovne, poimenovalne, slovnične, govorne in pisne napake.

Učenci v vodenih pogovorih razmišljajo tudi o družbenih vidikih jezika (npr. o zakonski postavitvi slovenskega jezika in drugih jezikov v Republiki Sloveniji ter slovenskega jezika v zamejstvu/izseljenstvu, o vlogi narečja in slenga ter o okoliščinah rabe knjižnega jezika, o potrebnosti prevzemanja tujih izrazov v slovenska besedila, o začetkih slovenskega /knjižnega/ jezika ipd.). Ob obravnavi in razčlembi zapisanih besedil učenci s pomočjo učitelja in glede na sporazumevalne zmožnosti opazujejo tudi besedno-slovnično zgradbo besedila in to dejavnost nadgrajujejo s praktičnimi vajami obvladovanja pravopisa in slovničnih zakonitosti.

Razmerje med sporazumevalnimi dejavnostmi

Pri obravnavi neumetnostnih besedil so enako pomembne in tako zastopane vse štiri sporazumevalne dejavnosti, pri delu v šoli zlasti poslušanje in govorjenje,

deloma tudi branje kot izhodišče za ustno (pomensko, pragmatično, vrednotenjsko in besedno-slovnično) razčlenjevanje besedil. Pri domačem delu prevladujeta branje in zlasti pisanje (z dejavnostmi pred pisanjem osnutka, med njim in po njem, s prepisovanjem popravljenega besedila), tudi kot priprava na govorni nastop. Glede na individualne sporazumevalne zmožnosti posameznega učenca pa bo učitelj izbral zanj ustrezne in najbolj učinkovite sporazumevalne dejavnosti.

Obravnava neumetnostnih besedil v šoli zajema naslednje faze:

1) pred poslušanjem (in gledanjem)/branjem: napoved vrste in teme besedila, ki ga bodo poslušali (in gledali) oz. brali, sledi pogovor o učenčevih pričakovanjih, izkušnjah ipd. ob napovedani vrsti in temi besedila; če učitelj presodi, da učenci nekaterih ključnih besed ne bodo razumeli, jih razloži;

2) med poslušanjem (in gledanjem) oz. branjem besedila se dejavnosti učencev deloma razlikujejo; odvisne so od vrste sprejemanja besedila (prim. enkratno poslušanje in vsaj dvakratno branje poljudnoznanstvenega besedila) in od vrste sprejemanega besedila (prim. večkratno dvakratno poslušanje pogovora in vsaj dvakratno poslušanje poljudnoznanstvene oddaje) ter zahtevnostne ravni v posameznem razredu;

- med poslušanjem pogovorov

| | | |
|--|----|----|
| 7. | 8. | 9. |
| so učenci pozorni na govorca in govorjeno besedilo; | | |

- med poslušanjem govornih nastopov

| | | |
|---|----|----|
| 7. | 8. | 9. |
| so pozorni na govorca in govorjeno besedilo, | | |
| in si skušajo zapišejo bistvene podatke; | | |

- med branjem neuradnih, uradnih in javnih ter strokovnih in publicističnih besedil pa

| | | |
|---|----|----|
| 7. | 8. | 9. |
| so pozorni na zapisano besedilo, | | |
| in si podčrtajo neznane besede; | | |

3) *poslušanju/ branju oz. dejavnostim po poslušanju (gledanju)/branju (tj. pomenski, pragmatični, vrednotenjski in besedno-slovnični razčlembi besedila) sledi tvorjenje podobnega besedila, bodisi kot govorni nastop bodisi kot pisanje besedila iste vrste ali z isto/podobno temo - to dejavnost lahko učenci nadaljujejo/dopolnijo doma.*

2 *Temeljne vsebine pouka književnosti (obravnava umetnostnih besedil) so književnoumetnostna dela, drugi tipi besedil pa se vključujejo v književni pouk v povezavi z njimi kot sredstvo za motivacijo oz. za širjenje učenčevega obzorja ter dopolnitev in podkrepitev šolske interpretacije (literarna zgodovina, biografije, zgodovina, etnologija, mitologija itd.).*

2.1 *Vsebinska zasnova pouka književnosti temelji na treh poglavitnih načelih:*

-- *literarnoreceptijskem (doživljanje književnosti, skladno z obzorjem pričakovanj in književnimi interesi učencev);*

-- *literarnoteoretičnem (zvrstno-tematskem) - po tematiki, zvrsteh in vrstah;*

-- *deloma literarnozgodovinskem -- po obdobjih in smereh.*

Primarno merilo za izbiro umetnostnih besedil sta literarna kakovost ter primernost učenčevi stopnji osebostnega in bralnega razvoja, ne pa zunajliterarnim vzgojnim ciljem. Vsebinski del predmetnega kurikulumu obsega dela iz mladinske in nemladinske književnosti ter književnodidaktično osmišljeno tudi primere trivialne književnosti. Tudi v tretjem triletju je razmerje med mladinskim (književnost za mladostnike) in nemladinskim izborom v prid prvega, v zadnjem letu šolanja pa je poudarek tudi na nemladinski književnosti, odvisno od njene ustreznosti in sprejemljivosti (razvitost bralca). Glede na razvistost bralca upoštevamo tudi načelo književne kakovosti in prednost elitne književnosti pred trivialno. V središču so besedila iz slovenske književnosti, mednje pa je vključen premišljen izbor temeljnih del svetovne književnosti, ki domača umešča v širši kontekst. Osrednje vsebine so dela klasikov, dopolnjujejo pa jih naslovi iz sodobne književnosti.

2.1.2 *Raznovrstnost besedil se kaže tudi v ustrezni zastopanosti vseh treh književnih zvrsti (v razmerju 50 % epike, 30 % lirike in 20 % dramatike) ter v tematski in motivni raznovrstnosti. Merila tematskega izbora del izhajajo iz znotrajbesedilnih sestavin književnosti ter književnih interesov mladih, število obravnavanih besedil pa naj bo v skladu z bralnimi interesi in zmožnostmi sprejemanja umetnostnih besedil, ki jih imajo učenci tretjega triletja v prilagojenem izobraževalnem programu z nižjim izobrazbenim standardom.*

2.1.3 *Rdeča nit povezave mladinske književnosti z nemladinsko in prehoda so motivi in teme, prvine knjižnega sloga, ideja, kompozicija, književne osebe, prostor in čas dogajanja, književne vrste itd.*

2.1.4 *Prehode in povezave med trivialno in visoko književnostjo poiščemo ob besedilih, kjer se določena književna zvrst ali oblika trivializira ali kjer prvine trivialne književnosti prehajajo v umetniško delo in tam zaživijo v novi vlogi.*

2.1.5 *Naslovi, zapisani v poglavju Branje, predstavljajo zgolj predloge besedil, ob katerih je mogoče doseči posamezne cilje. To pomeni, da se ti cilji lahko uresničijo tudi ob drugih ustreznih besedilih, ki so uvrščena v predlagane vsebine. Učitelj samostojno izbira besedila iz predlaganega seznama, tako da ob kanonskih besedilih upošteva literarne interese otrok, pokrajinsko zastopanost avtorjev ter lastno vrednotenje književnosti.*

2.1.6 *Glede na učenčeve sporazumevalne zmožnosti naj učitelj presodi, koliko književnih del letno je učenec sposoben prebrati doma. Priporočljivo pa je učiteljevo branje književnih del (vsaj dveh) skozi daljše časovno obdobje. Učenci doma preberejo po dve književni deli letno. Učiteljeve uvodne motivacije, usmeritve, oblike in metode dela naj sprožijo njihovo doživljanje in domišljjsko sodelovanje pri oblikovanju domišljjskočutnih predstav prvin notranje zgradbe branega književnega dela ter peljejo k poglobljanju njihove recepcijske sposobnosti.*

2.1.7 *Preverjanje bralnih sposobnosti poteka tudi ob neposrednem stiku z neznanim besedilom.*

2.2 Učitelj povečuje recepcijske sposobnosti učencev, če pouk organizira in vodi tako, da ustvarjalno komunicirajo s književnimi besedili. Opogumlja jih, da vsak ubesedi svoj "pomen" prebranega dela, v pahljačo različnih interpretacij vpleta svoje branje ter z dodatnimi informacijami otrokom omogoča nadgrajevati prvotno doživljanje književnega besedila. V ta kontekst je kot metoda književne vzgoje umeščeno tudi pisno, likovno, gibalno, glasbeno poustvarjanje in ustvarjanje besedil, saj je tesno povezano z literarnoestetskim branjem in je usmerjeno v razvijanje bralne sposobnosti. Svoje mesto imajo v motivacijski in še posebno v sklepni fazi šolskega ukvarjanja s književnim besedilom. Ker je književnost sad ustvarjalnega dejanja, je njeno sprejemanje popolnejše, če je soustvarjalno, tj. če otrok iz svojih zanimanj in doživljanja ter po svojih sposobnostih sledi umetnikovem ustvarjalnemu procesu. Cilj take zamenjave vlog, pri kateri sprejemnik postane ustvarjalec, ni urjenje bodočih besednih ustvarjalcev, ampak v prvi vrsti povečevanje bralčeve občutljivosti za književno besedilo in njegove sestavine.

2.3 Individualizacija in diferenciacija pri pouku književnosti

V skladu s priporočilom področne kurikularne komisije za osnovno šolo so v učnem načrtu za pouk književnosti v tretjem triletju oblikovani cilji za doseganje minimalnih in temeljnih znanj. Cilji nižje (minimalne) ravni so tiskani polkrepko/podčrtani, cilji temeljne ravni pa v navadni pisavi.

Izhodišča za načrtovanje ciljev so sposobnosti, individualni interesi in izkušnje otrok, življenjskost vsebin (njihova pomembnost za učenčev individualni razvoj in sodelovanje), strokovnost (literarnozgodovinski in literarnoteoretični kanon), možnosti kurikula (razvrstitev ciljev in vsebin, zahtevnostne ravni in povezanost pojmov, tj. programiranje) in raznolike učne oblike in pristopi (kreativnost in bralni klubi, literarni nastopi in projektno delo kot možnosti osredinjanja na učenca, hkrati pa kot metoda za razvijanje bralne sposobnosti, preseganje kratkega stika med učiteljevo "tujo učenostjo" in učenčevim subjektivnim doživljanjem besedila).

V KATALOG ZNANJA

1. PREDLAGANI TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI OB ZAKLJUČKU PRVEGA TRILETJA

**Učitelj preverja cilje - dejavnosti v skladu s sporazumevalnimi zmožnostmi in razvojnimi posebnostmi posameznega učenca. Izbira tudi ustrezna, krajša in manj zahtevna besedila.*

JEZIKOVNI POUK

1 Učenec sodeluje v krajšem, vsakdanjem osebem ali telefonskem pogovoru, pri čemer:

- zna začeti in končati osebni ali telefonski pogovor,
- se smiselno odzove na govorjenje drugega oz. na telefonski klic,
- izbere časovnim okoliščinam ustrezen pozdrav,
- poskuša čim bolj vljudno izraziti zahtevo, zahvalo, opravičilo, voščilo/čestitko, vabilo (prosim, hvala, oprostite).

2 Učenec posluša (in gleda) krajše, svoji starosti ustrezno poljudnoznanstveno besedilo (npr. preprost opis živali) ali novico o aktualnih/zanimivih dogodkih (preprosta pripoved).

Po poslušanju (gledanju):

- odgovori na enostavna učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih,
- smiselno ustno dopolni besedilo (npr. nadaljevanje oz. konec).

3 Učenec glasno/ šepetajoče bere in razume krajše, svoji starosti in sporazumevalnim zmožnostim ustrezno besedilo (pozdrav/ pohvalo/ čestitko/ voščilo/ vabilo).

Po branju odgovori (ob zgledih in spodbudah) na učiteljeva vprašanja:

- kdo, komu kaj sporoča,
- o bistvenih podatkih,
- predvidi, kako se bo odzval naslovnik,
- poskuša naštetih priložnosti, ob katerih se uporablja dana besedilna vrsta.

4 Učenec glasno/ šepetajoče bere in razume besede in povedi ter preprosto, svoji starosti in sporazumevalnim zmožnostim ustrezno neumetnostno besedilo/ novico o aktualnem/ zanimivem dogodku/ preprost seznam.

Pri tem:

- bere besede in (enostavčne) povedi čimbolj razločno in tekoče,
- kratko besedilo bere čimbolj razločno in tekoče.

Po branju:

- odgovori na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih.

5 Učenec ob učiteljevi pomoči, zgledu, ponujenih izrazih ali drugih spodbudah govorno nastopa v skupini:

- »bere« sliko,
- poskuša tvoriti krajše besedilo (preprosto pripoved o svojem doživetju/ na osnovi svojih izkušenj).

Pri tem:

- tvori čim bolj razumljivo besedilo,
- skuša govoriti čimbolj razločno in naravno.

6 Učenec ob zgledu/ spodbudi :

- napiše s tiskanimi črkami besede, kratke povedi, ter krajše enostavnejše besedilo (npr. pozdrav na razglednici / čestitko/ voščilo /vabilo),
- odgovarja na učiteljeva vprašanja o sebi, svojem okolju in svojih doživetjih,
- ob zgledu ali spodbudi (npr. nizu slik ...) napiše krajše, preprosto besedilo (npr. pripoved).

Pri tem glede na svoje sporazumevalne in grafomotorične zmožnosti:

- tvori čim bolj smiselno besedilo,
- piše čimbolj čitljivo, pravilno in estetsko,
- pravilno zapisuje veliko začetnico na začetku povedi in v osebnih imenih ter piko kot končno ločilo.

7 Učenec prepisuje besede, povedi, kratka besedila.

Učenec piše po nareku besede, povedi in manj zahtevna, krajša besedila.

8 Učenec (ob spodbudi učitelja, ob zgledu):

- loči materni jezik od tujega/ drugega in doživlja svoj jezik kot vrednoto,
- vključuje v svoj govor prvine knjižnega jezika (knjižne besede).

KNJIŽEVNOST

1 Učenec posluša in razume pripovedovanje/ branje umetnostnega besedila (pravljico/ pesem, / lutk. predstavo).

Po poslušanju (gledanju) odgovori na učiteljeva ustna vprašanja o bistvenih podatkih:

- o čem pripoveduje književno besedilo,
- kje in kdaj se je dogajalo,
- kdo so književne osebe.

2 Učenec se identificira z eno izmed književnih oseb, kar pokaže tako, da:

- sodeluje v skupinski dramatizaciji proznega/ pesemskega / dramskega besedila,
- imenuje svojo književno osebo, jo nariše, jo upoveduje v pogovoru z učiteljem,
- odgovori na vprašanja o svoji domišljjskočutni predstavi književne osebe,
- poskuša posnemati govor književne osebe.

3 Učenec razume dve skupini motivov za ravnanje književne osebe ("dobra" oseba, "slaba" oseba), kar pokaže tako, da nariše svojo domišljjskočutno predstavo književne osebe.

4 Učenec si ustvari svojo domišljjskočutno predstavo dogajalnega prostora, kar pokaže tako, da:

- nariše svojo domišljjskočutno predstavo domišljjskega dogajalnega prostora,
- jo upoveduje v pogovoru z učiteljem.

5 Učenec prepozna in doživi pravljico, kar dokaže tako, da:

- z učiteljem sodeluje v pogovoru o pravljici,
- ob učiteljevi pomoči pripoveduje/govori pravljico in pri tem skuša upoštevati njene značilnosti,
- ob slikah glasno »bere« (pripoveduje) znano pravljico,
- pripoveduje nadaljevanje znane pravljice.

6 Učenec zazna in doživi pesem, kar pokaže tako, da:

- z gibalnim/ likovnim izražanjem/ s posebej oblikovanim govorom ponazarja razpoloženje besedila,
- tematiko izraža z ilustriranjem pesmi.

7 Učenec gleda/ posluša in doživi dramsko besedilo, kar dokaže, tako da:

- sodeluje v domišljjski igri vlog,
- ob učiteljevi pomoči po gledanju (videoposnetka) lutkovne/ gledališke predstave navede glavne osebe
ter odgovarja na učiteljeva ustna vprašanja, kaj se je zgodilo.

2. PREDLAGANI TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI OB ZAKLJUČKU DRUGEGA TRILETJA

**Učitelj preverja cilje - dejavnosti v skladu s sporazumevalnimi zmožnostmi in razvojnimi posebnostmi posameznega učenca. Izbira tudi ustrezna, krajša in manj zahtevna besedila.*

JEZIKOVNI POUK

SPOZNAVANJE PISNEGA JEZIKA:

1 Učenec z uporabo malih pisanih (in pri veliki začetnici s kombinacijo velikih tiskanih) črk

- ob zgledu ali spodbudi napiše preprosto besedilo: pozdrav (na razglednici)/ čestitko/ voščilo/ vabilo,
- odgovarja na učiteljeva ustna vprašanja o sebi, svojem okolju in svojih doživetjih,
- ob zgledu / učiteljevi spodbudi/ pomoči sestavi/ napiše preprost opis ali pripoved.

Pri tem:

- tvori čimbolj smiselno in zaključeno besedilo,
- piše čimbolj čitljivo, estetsko in pravilno,
- pravilno zapisuje veliko začetnico na začetku povedi, v osebnih in bližnjih zemljepisnih lastnih imenih, piko kot končno ločilo in vejico pri naštevanju.

2 Prepiše kratko besedilo.

3 Učenec piše po učiteljevem nareku.

POGOVORI IN DIALOŠKO SPORAZUMEVANJE:

4 Učenec sodeluje v krajšem, vsakdanjem osebnem ali telefonskem razgovoru, pri čemer:

- zna začeti in končati osebni ali telefonski razgovor,
- izbere časovnim okoliščinam ustrezen pozdrav,
- izbere okoliščinam ustrezen ogovor in pozdrav (vključno z vikanjem/tikanjem),
- poskuša/zna vljudno izraziti zahtevo, zahvalo, opravičilo, voščilo/čestitko, vabilo.

5 Učenec posluša (in gleda) svoji starosti ustrezen krajši pogovor, nato pa:

- ob pomoči učitelja določi temo in sogovorca,
- odgovori na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih,
- prepozna »čustveno ozračje« in družbeno razmerje med sogovorci,
- presodi vljudnost sogovorcev in ustreznost njune nebesedne govorice ter svoje mnenje ob pomoči učitelja utemelji,
- pove, ali je bil pogovor uraden ali neuraden,
- sodeluje v simuliranem uradnem telefonskem pogovoru,
- po pogajanju v dvojicah predstavi skupno mnenje/dogovor,
- pripravi in izvede preprosto anketo ter poroča o njenih rezultatih.

BRANJE POLJUDNOZNANSTVENIH IN PUBLICISTIČNIH BESEDIL:

6 Učenec glasno/šepetajoče/tiho bere ustrezno poljudnoznanstveno/ publicistično besedilo (npr. preprost opis/ novico o aktualnem/ zanimivem dogodku, preprost seznam).

Pri tem:

- bere čimbolj razločno, tekoče, pravilno in knjižno.

Po branju:

- odgovori na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih,
- dopolni besedilo (npr. predvidi nadaljevanje oz. konec),
- prepozna namen in temo besedila,
- ustno / pisno odgovori na učiteljeva vprašanja o vsebini besedila,
- v seznamu najde zahtevane podatke,
- v pripravljeno shemo vpiše bistvene podatke iz besedila oz. ob pomoči učitelja /sam uredi bistvene podatke v miselni vzorec,
- prepozna namen in vsebino reklame ter predvidi naslovnikov odziv nanjo,
- določi število povedi v besedilu,
- ob pomoči učitelja najde pripovedne, vzklične in vprašalne ter trdilne in nikalne povedi,
- v vprašalni povedi najde vprašalnico in nanjo smiselno odgovori,
- ob zgledu razloži pomen besede/ besedne zveze v rabi / s protipomenko,
- zaznamuje uvod, jedro in zaključek,
- ob učiteljevi pomoči ustno/ pisno tvori krajše besedilo (preprost opis, pripoved), in sicer ob pisni pripravi/ miselnem vzorcu,
pri tem skuša upoštevati tudi zunanjo oblikovanost besedila in pravopisna pravila (zadnja tudi pri pisanju nareka),
- uporabi veliko začetnico na začetku povedi in pri osebnih lastnih menih
- ob učiteljevem vodenju napiše glavne in vrstilne števnike do 100 s števki in črkami,
- pravilno uporabi piko oz. ločilo na koncu povedi,
- uporabi vejico pri naštevanju.

RAZVIJANJE LOGIČNEGA MIŠLJENJA IN JEZIKOVNIH ZMOŽNOSTI:

7 Učenec ob spodbudi/ pomoči učitelja:

- iz preprostih opisov/ definicij prepozna bitja/ predmete/ prostore /pojme ... in jih poimenuje
- danim besedam določi nadpomenke , podpomenke, protipomenke
- razloži pomen besede s preprosto definicijo,
- tvori besedno družino,
- tvori (po analogiji) samostalniške izpeljanke iz pridevnika (za nosilca lastnosti),
pridevniške izpeljanke iz samostalnika (za izvor).

POGOVORI O JEZIKOVNEM OKOLJU UČENCEV:

8 Učenec

- prepozna prvine nebesednega jezika in pove, kaj se z njimi sporoča,
- pove, kateri je državni jezik v Republiki Sloveniji,
- navede imena državnih jezikov v državah, ki mejijo na Slovenijo,
- loči knjižni in neknjižni jezik.

KNJIŽEVNOST

1 Učenec posluša in razume pripovedovanje/branje umetnostnega besedila.

Po branju odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih:

- o čem pripoveduje književno besedilo,
- kje in kdaj se je dogajalo,
- kdo so književne osebe,
- zakaj se je kaj zgodilo.

2 Učenec glasno/šepetajoče/ prebere krajše znano umetnostno besedilo in ga razume.

Po drugem branju odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih:

- o čem pripoveduje književno besedilo,
- kje/kdaj oz. kje in kdaj se je dogajalo,
- kdo so književne osebe,
- zakaj se je kaj zgodilo.

3 Učenec se identificira z eno od književnih oseb, kar pokaže tako da:

- sodeluje v skupinski dramatizaciji proznega, pesemskega ali dramskega besedila,
- imenuje svojo književno osebo,
- likovno ali govorno ali pisno ali izrazi svojo domišljjskočutno predstavo književne osebe,
- govorno opisuje književno dogajanje z zornega kota osebe, s katero se je identificiral,
- označi književno osebo s posebej oblikovanim govorom.

3.1 Razume dve skupini motivov za ravnanje književnih oseb (»dobra /slaba« oseba), kar pokaže, tako da:

- pojasnjuje vzroke, zakaj je književna oseba kaj storila,/
- /pove/nariše/napiše nadaljevanje zgodbe,/
- /pove "predzgodbo", tj. izmisli si dogajanje, ki se je verjetno zgodilo, preden se je začela "zgodba",/
- /pove "manjkajoči del zgodbe", ki pojasni motive za ravnanje književne osebe.

4 Učenec loči realni in domišljjski dogajalni prostor in si ustvari njegovo domišljjskočutno predstavo, kar pokaže, tako da:

- opiše/ nariše svojo predstavo dogajalnega prostora; pri tem dopolni avtorjeve "opise" s svojo domišljijo,
- opiše/ nariše svojo predstavo realističnega dogajalnega prostora; pri tem dopolni avtorjeve "opise" s svojo izkušnjo.

5 Učenec prepozna in doživi pravljico, kar dokaže tako, da

- ob učiteljevi pomoči/samostojno pripoveduje/ piše pravljico in pri tem upošteva njene značilnosti,
- pripoveduje/piše nadaljevanje pravljice,
- tvori kombinacije dveh pravljic.

Učenec doživi in prepozna slovensko ljudsko pravljico, kar dokaže tako, da:

- ob pomoči učitelja/ samostojno pripoveduje/piše pravljico in pri tem upošteva njene slovenske značilnosti,
- pripoveduje/ piše domišljajska besedila, pri katerih je dogajanje razpeto med domišljajski in realni svet.

6 Učenec prepozna in doživi kratko realistično pripoved, kar dokaže tako, da

- pripoveduje realistično zgodbo, v kateri je dogajanje podobno tistemu, ki ga pozna iz svojega sveta,
- odlomek proznega besedila preoblikuje v dramsko besedilo.

7 Prepozna dogajalni čas nekoč in danes, kar dokaže, tako da:

- pripoveduje zgodbo, ki se dogaja danes; v njej opisuje svet, kakršnega pozna iz svojega okolja,
- pripoveduje zgodbo, ki se dogaja v preteklosti (nekoč); dogajalni čas v njej upovedi tudi tako, da omenja stvari, ki jih v današnjem svetu več ni.

8 Učenec zazna in doživi pesem, kar pokaže, tako da:

- s posebej oblikovanim govorom ponazarja razpoloženje besedila,
- doživeto recitira pesemsko besedilo, ki se ga je naučil na pamet,
- dopolnjuje verze, ki se rimajo,
- izmišlja si asociacije ob besedi,
- tvori preproste primere,
- tematiko izraža z ilustriranjem pesmi,
- po branju pesmi našteje nekaj književnih besedil na isto temo, ki jih pozna.

9 Učenec gleda/posluša in doživi dramsko besedilo, kar dokaže, tako da:

- sodeluje v domišljajski igri vlog,
- po gledanju (videoposnetka) gledališke predstave našteje glavne in stranske osebe oz. navede glavne/ stranske osebe ter odgovarja na vprašanja, kaj se je zgodilo in zakaj se je kaj zgodilo;
- po poslušanju radijske igre (ob že poznanem besedilu) našteje/ navede književne osebe in pove, kakšne so bile osebe in kakšen je bil dogajalni prostor,
- pove, kaj se je zgodilo in zakaj se je zgodilo.

3. PREDLAGANI TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI OB ZAKLJUČKU TRETJEGA TRILETJA

*Učitelj preverja cilje - dejavnosti v skladu s sporazumevalnimi zmožnostmi in razvojnimi posebnostmi posameznega učenca. Izbira tudi ustrezna, krajša in manj zahtevna besedila.

JEZIKOVNI POUK

POSLUŠANJE (IN GLEDANJE) POGOVOROV TER SODELOVANJE V POGOVORIH:

1 Učenec posluša (in gleda) svoji starosti in individualnim sporazumevalnim zmožnostim ustrezen posneti pogovor, nato pa

- ob učiteljevi pomoči določi temo in sogovorca,
- odgovori na učiteljeva vprašanja o bistvenih podatkih,
- pove, ali sta se sogovorca informirala ali pogajala,
- pove, ali se je pogovor končal s sporazumom ali ne,
- ob učiteljevi pomoči označi družbeno razmerje med sogovorcema in njuno čustveno stanje,
- ob učiteljevi pomoči označi pogovor kot uraden/neuraden,
- ob učiteljevi pomoči pove, kateri govorec je vodil/usmerjal pogovor,
- presodi vljudnost sogovorcev,
ustreznost njune besedne in nebesedne govorice
- ob učiteljevi pomoči presodi odziv enega od sogovorcev,
- ob učiteljevi pomoči izvede s sošolci podoben pogovor (tudi telefonski);
- sam izvede s sošolci podoben pogovor (tudi telefonski);
- intervjuva sogovorce in o tem ustno/pisno poroča.

POSLUŠANJE (IN GLEDANJE) NEUMETNOSTNIH BESEDIL Z RAZUMEVANJEM TER GOVORNO NASTOPANJE:

2 Učenec posluša (in gleda) svoji starosti in individualnim sporazumevalnim zmožnostim ustrezno krajše, prosto govorjeno/glasno brano/posneto/ekranizirano poljudnoznanstveno besedilo (navedeno v učnem načrtu) oz. reklamo, nato pa

- ob učiteljevi pomoči določi naslovnika besedila, prepozna sporočevalčev namen in temo besedila,
- sam določi naslovnika besedila, prepozna sporočevalčev namen in temo besedila,
- si ob učiteljevih vprašanjih izpiše bistvene podatke iz besedila in jih uredi v miselni vzorec,
- ob učiteljevi pomoči presodi (ne)resničnost navedenih podatkov v besedilu, npr. reklami
- ob učiteljevi pomoči predvidi naslovnikov odziv na reklamo in navede nekaj značilnosti reklam,
- govorno nastopi (z vnaprej pripravljeno temo), in sicer ob pisni pripravi (ubesedenem miselnem vzorcu), govori čim bolj razločno, razumljivo, naravno in knjižno,
- po govornem nastopu odgovori na vprašanja učitelja in sošolcev.

BRANJE, RAZUMEVANJE IN PISANJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL:

3 Učenec prebere svoji starosti in individualnim sporazumevalnim zmožnostim ustrezno krajše neuradno, uradno in javno besedilo (navedeno v učnem načrtu), nato pa

- ob učiteljevi pomoči določi sporočevalca in naslovnika ter čustveno in družbeno razmerje med njima in navede tiste jezikovne prvine, iz katerih je to razvidno,
- ob učiteljevi pomoči določi sporočevalčev namen in navede tiste jezikovne prvine, iz katerih je to razvidno; če je bil sporočevalec nevljuden, take izraze poskuša zamenjati z vljudnejšimi,
- ob učiteljevi pomoči označi besedilo kot uradno ali neuradno in navede tiste jezikovne prvine, iz katerih je to razvidno,
- ob učiteljevi pomoči najde bistvene podatke in jih uredi v miselni vzorec,
- predvidi odziv naslovnika,
- po vzorcu sam tvori podobno neuradno besedilo ter uradno besedilo (prošnja), pri tem upošteva temeljne prvine zunanje oblikovanosti uradnih in neuradnih besedil ter piše pravopisno čim bolj pravilno in čitljivo.

BRANJE, RAZUMEVANJE (IN PISANJE) STROKOVNIH IN PUBLICISTIČNIH BESEDIL:

4 Učenec prebere svoji starosti in sporazumevalnim zmožnostim ustrezno krajše poljudnoznanstveno oz. publicistično besedilo (navedeno v učnem načrtu), nato pa:

- ob učiteljevi pomoči/sam prepozna namen in temo besedila,
- ob učiteljevi pomoči izpiše bistvene podatke iz besedila in jih uredi v miselni vzorec,
- upove tudi nebesedne dele besedila (npr. fotografije),
- v seznamu poišče zahtevani podatek,
- ob učiteljevi pomoči/sam izpolni preproste obrazce,
- presodi (ne)resničnost navedenih podatkov (reklama),
- navede nekaj značilnosti reklam,
- ob učiteljevi pomoči določi, ali je besedilo knjižno ali narečno, umetnostno ali neumetnostno, prikazovalno ali propagandno, opis ali pripoved,
- ob učiteljevi pomoči najde slogovno zaznamovane besede/besedne zveze,
- ob učiteljevi pomoči najde samostalnike in jim določi spol, število,
- ob učiteljevi pomoči najde glagole in jim določi spol, število, čas,
- ob učiteljevi pomoči najde osebne zaimke,
- ob učiteljevi pomoči podčrta premi govor,
- ob učiteljevi pomoči postavi glagole iz besedila iz nedoločniške v osebno obliko,
- ob učiteljevi pomoči najde glavne in vrstilne števnike,
- ob učiteljevi pomoči najde predloge ,
- ob učiteljevi pomoči najde eno- in dvostavčne povedi,
- ob učiteljevi pomoči najde okrajšane besede in jih razveže,
- napiše krajše predstavitevno/ praktičnostrokovno neumetnostno besedilo (ob pisni pripravi/ miselnem vzorcu),
- pravilno napiše nezvočnike sredi besede,
- uporabi veliko začetnico v osebnih lastnih imenih in v svojilnih pridevnikih iz njih, v enobesednih slovenskih zemljepisnih lastnih imenih, v imenih prebivalcev krajev (tudi dvobesednih), pokrajin, držav, celin, planetov, v znanih stvarnih lastnih imenih in v izrazih spoštovanja,

- uporabi malo začetnico v imenih pripadnikov ras, prebivalcev vrste naselja, v občnih imenih, nastalih iz lastnih, v imenih praznikov in jezikov,
- uporabi vejico pri naštevanju in pred obravnavanimi vezniki,
- uporabi dvopičje,
- uporabi tri pike,
- uporabi pravilno ločilo na koncu povedi.

 JEZIKOVNA ZMOŽNOST:

5 Učenec

- iz preprostih opisov /definicij prepozna bitja/predmete/pojme/ ... in jih poimenuje,
- danim besedam določi nadpomenke, podpomenke, sopomenke,
- ob učiteljevi pomoči stilno zaznamovano besedo poveže z govornim položajem,
- po analogiji tvori samostalniške izpeljanke iz pridevnika, pridevniške izpeljanke iz samostalnika in pridevniške izpeljanke iz glagola.

RAZUMEVANJE SLOVENSKEGA JEZIKOVNEGA OKOLJA:

6

- Učenec prepozna prvine nebesednega jezika in pove, kaj se z njimi sporoča,
- navede državni in uradni jezik v Republiki Sloveniji ter uradni jezik na delu Slovenske Istre in v Prekmurju,
- pove, kje živijo slovenske narodne manjšine in pove, kakšna je razlika med zamejci in izseljenci,
- navede imena državnih jezikov, ki mejijo na Slovenijo,
- loči knjižni in neknjižni jezik ter praktično obvlada okoliščine, ki narekujejo rabo prvega in drugega.

KNJIŽEVNOST

1 Učenec samostojno/z učiteljevo pomočjo tiho bere krajša književna besedila.

- Po branju odgovori na vprašanja o bistvenih podatkih: o čem pripoveduje književno besedilo, kje in kdaj se je dogajalo, kdo so književne osebe, zakaj se je kaj zgodilo in katere posledice je imelo ravnanje književnih oseb.

2 Učenec prepoznava motive za ravnanje književnih oseb.

- Po branju imenuje glavne in stranske književne osebe v znanem besedilu,
- ustno oz. pisno opiše posebnosti videza, govora in značaja književne osebe,
- ustno oz. pisno pojasni motive za ravnanje književne osebe,
- opiše (sam/ob pomoči učitelja) svoje videnje in vrednotenje književne osebe,
- govori oz. piše (tudi v poustvarjalnem in ustvarjalnem spisu) o identifikaciji s književno osebo v znanem besedilu,

3 Učenec doživi in prepozna komično perspektivo, kar pokaže, tako da:

- opiše sam/ob pomoči učitelja prvine komičnega v prebranem besedilu in v gledališki ali filmski predstavi.

4 Učenec prepozna književne zvrsti, tako da:

- jih poimenuje (poezija, proza, dramatika).

5 Učenec zazna in doživi pesem, kar pokaže, tako da:

- ustno sam/ob pomoči učitelja zazna ritem in razume povezavo s sporočilnostjo,
- z govorom poskuša ponazarjati razpoloženje besedila,
- doživeto recitira pesemsko besedilo, ki se ga je naučil na pamet,
- izgovarja in skuša tvoriti zvočno zanimive besede (rimane dvojice, onomatopoiija, zvočno slikanje),
- v besedilu najde rimo
- tvori krajša besedila z izrazitim ritmom,
- dopolnjuje verze, ki se rimajo,
- tvori primere, okrasne pridevke, poosebitve, metefore,
- prepozna sam/ob pomoči učitelja nagovor v besedilih,
- govorno razčleni sam/ob pomoči učitelja zunanjo zgradbo pesmi (kitice),
- napiše kratko pesem,
- govorno izrazi videnje pesemske slike,
- prepozna balado in sonet
- razume temo pesniškega besedila,
- poskusi napisati pesem na ljubezensko temo,

7 Učenec zazna in doživi pripovedne vrste, kar dokaže, tako da:

- prepozna naslednje pripovedne vrste: basen, pripovedko, anekdoto, humoresko, povest, črtico, roman,
- napiše doživljajski spis,
- loči sam/ob pomoči učitelja ljudsko prozo od umetne,
- zapiše pripoved ustnega izročila,
- ugotavlja sam/ob pomoči učitelja vrsto slogovnega postopka v književnem delu: opisovanje (opis) in subjektivno opisovanje (oris), označitev književne osebe, poročanje o dogajanju, dvogovor,
- govorno oz. pisno uporabi vrste slogovnih postopkov (opisovanje),
- napiše lastno pripoved,
- prepozna temo besedila,
- prepozna značilnosti zunanje zgradbe.

8 Učenec gleda/posluša in doživi dramsko besedilo, kar pokaže, tako da:

- po ogledu (videoposnetka) gledališke predstave našteje prvine gledališkega dogodka (oder, luč, zvočna oprema, scena, rekviziti, kostumi, premiki in kretnje igralcev),
- po poslušanju radijske igre skuša imenovati prvine zvočne opreme posnetka,
- odigra vlogo v krajšem dramskem prizoru ali fragmentu,
- napiše kratek dramski prizor.